

FOTO: NADINE MALLI / SAVE THE CHILDREN

PÅ PARTI MED BARNNA

Redd Barna

Barnepolitisk plattform

Revidert august 2025

INNHold

Forord: På parti med barna	3
1. POLITISKE ENDRINGER FOR BARNs RETTIGHETER	4
1.1 Et godt styresett er grunnleggende	5
1.2 Barns rett til medvirkning og innflytelse	7
1.3 Barns rett til utdanning	11
1.4 Barns rett til helse og ernæring	17
1.5 Barns rett til beskyttelse mot vold og overgrep	20
1.6 Beskyttelse av barn på flukt og barn i krig og konflikt	23
1.7 Integrering i Norge	27
1.8 Barns rett til gode levekår og inkludering	29
1.9 Digitalisering	31
1.10 Barn som er særlig utsatt for rettighetsbrudd	35
1.11 Barn og religion	38
1.12 Barn i konflikt med loven	39
1.13 En sterk og uavhengig frivillighet	40
2. GLOBALE ENDRINGER FOR BARNs RETTIGHETER	42
2.1 Innledning	43
2.2 Internasjonale finansinstitusjoner	43
2.3 Kapitalflukt og skatt	44
2.4 Gjeld	44
2.5 Bistand	45
2.6 Nye globale finansieringsmekanismer og globale fond	46
2.7 Rettferdig handel	47
2.8 Etikk i oljefondet	48
2.9 Klima og barns rettigheter	49
2.10 Privat sektor og barns rettigheter	51

FORORD: PÅ PARTI MED BARNA

Redd Barna arbeider for en verden der alle barns rett til overlevelse, beskyttelse, utvikling og deltakelse innfris – i tråd med FNs barnekonvensjon og andre menneskerettighetskonvensjoner. Vår visjon er en verden som setter barn først, og vår innsats hviler på en dyp overbevisning om at barns rettigheter aldri er valgfrie – de er juridisk forpliktende og politisk nødvendige.

Barn har fått det bedre på mange områder, både i Norge og i verden. Likevel står millioner av barn fortsatt uten tilgang til de rettighetene som er lovet dem. Altfor mange rammes av vold, fattigdom, diskriminering, krig og klimaendringer. Ulikhetene øker, og forskjellen mellom barn som har alt og de som mangler det meste er dramatisk. Dette er ikke tilfeldig – det er resultatet av politiske valg. Derfor trenger vi politikk som setter barns rettigheter i sentrum.

God politikk for barn er politikk som ikke diskriminerer, som sikrer barns rett til beskyttelse, omsorg og utdanning, og som bidrar til at alle barn får utvikle sitt fulle potensial – uavhengig av hvem de er og hvor de bor.

Redd Barna Norge er en del av internasjonale Redd Barna – verdens ledende uavhengige barnerettighetsorganisasjon. Vi arbeider i over 120 land, i partnerskap med barn og lokalsamfunn, og vi bruker vår kunnskap og erfaring til å påvirke beslutningstakere nasjonalt og globalt. Barnekonvensjonen er vårt viktigste verktøy – både i dialog og i krav. Den minner oss, og myndighetene, om at barns rettigheter ikke er oppe til diskusjon.

Redd Barnas barnepolitiske plattform er en samling av våre politiske krav og standpunkter på tvers av temaer og sektorer som angår barns rettigheter – i Norge og internasjonalt. Plattformen bygger på innsikten vi får fra vårt programarbeid, våre samtaler med barn og unge, og vår erfaring med påvirkning og systemendring. Den speiler bredden i vårt arbeid og forteller hvilke politiske endringer vi mener må til for at barns rettigheter skal respekteres og innfris i praksis.

Plattformen er ikke et prioriteringsverktøy, men et politisk og verdimeisig fundament for vårt påvirkningsarbeid. Den er oppdatert for å støtte opp om gjennomføringen av Redd Barnas strategi for 2025–2027, som krever konkrete politiske endringer for å skape varig og rettighetsbasert endring for barn.

I Norge peker vi fortsatt på alvorlige brudd på barns rettigheter – særlig for barn i asylsystemet, barn som lever i fattigdom, barn utsatt for vold og overgrep, og barn med funksjonsvariasjoner. Dette handler ikke om mangel på kunnskap og ressurser, men ofte om mangel på politisk vilje.

Internasjonalt arbeider vi for at barns rettigheter skal stå øverst på den globale politiske dagsordenen, og for at stater tar sitt ansvar for å sikre rettferdig fordeling, tilgang til utdanning og helsetjenester, og beskyttelse mot konflikt og katastrofer. Dette krever politisk mot, internasjonalt samarbeid og investeringer i de løsningene vi vet virker.

Vi vet at når vi bygger samfunn som er gode for barn – bygger vi samfunn som er gode for alle.

Henriette Killi Westhrin,
generalsekretær i Redd Barna

Barnas klimastreik foran Stortinget.

FOTO: REDD BARNA

1. POLITISKE ENDRINGER FOR BARNES RETTIGHETER

1.1 ET GODT STYRESETT ER GRUNNLEGGENDE

Stater som har ratifisert barnekonvensjonen har forpliktet seg til å innfri barns rettigheter i tråd med konvensjonen. De har også forpliktet seg til å rapportere til FNs komité for barns rettigheter om sine tiltak og framskritt knyttet til oppfyllelse av konvensjonen. I tillegg er statene pliktige til å gjøre barnekonvensjonen kjent for både voksne og barn i egen befolkning. Barnekonvensjonen består av fire grunnleggende prinsipper:

- prinsippet om barnets beste
- prinsippet om ikke-diskriminering
- prinsippet om retten til liv og utvikling
- prinsippet om barnets rett til å bli hørt

Alle som har tilsluttet seg konvensjonen er forpliktet til å følge innholdet i denne, også når det gjelder landets internasjonale politikk. Et godt styresett for barn innebærer at det finnes strukturer og institusjoner for å ivareta disse forpliktelsene.

Noen barn opplever større grad av rettighetsbrudd enn andre. Dette kan for eksempel være med grunnlag i sosioøkonomiske bakgrunn, kjønn, etnisitet og funksjonsevne. Disse diskrimineringsgrunnlagene kan opptre både alene og i kombinasjon med hverandre. Resultatet kan være at disse barna må stille bakerst i køen for tilgang til mat, beskyttelse og helse- og skoletilbud i mange land.

Gjennom samarbeid og politisk påvirkning må myndighetene derfor stilles til ansvar for å innfri alle barns rettigheter i eget land. I de tilfellene hvor statene selv ikke har tilstrekkelig ressurser til å innfri barns rettigheter, har det internasjonale samfunnet ansvar for å støtte disse statene ifølge barnekonvensjonen artikkel 4.

Norge er bundet av andre menneskerettighetskonvensjoner som også gjelder for barn. Dette er blant annet FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD), Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) FNs konvensjon om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner (CEDAW). Konvensjonene må ses i sammenheng med hverandre.

I NORGE

Barnekonvensjonen er en del av norsk lov

Barnekonvensjonen gjelder som norsk lov, og fordi den er inkorporert gjennom menneskerettsloven, har den forrang overfor annen ordinær lov. På tross

av dette viser jevnlig rapporter fra FNs barnekomité og andre FN-komiteer for menneskerettigheter at det er sprik mellom strukturer og lovverk og den faktiske oppfyllelsen av rettighetene for det enkelte barn.

Det er svært vanskelig for barn i Norge å klage på brudd på sine rettigheter, fordi de få klagemekanismene som er tilgjengelig for barn i liten grad er barnevennlig utformet. I tillegg har barn i liten grad tilgang til rettssystemet. Norge har heller ikke sluttet seg til barnekonvensjonens tilleggsprotokoll om klagemekanisme. Til tross for at saken har blitt behandlet i Stortinget flere ganger siden 2013, og senest våren 2022, er det liten politisk bevegelse i retning av ratifikasjon.

Det er fortsatt behov for større kunnskap om barnekonvensjonen, strukturene rundt og forpliktelsene som følger med tilslutningen. Dette gjelder både for barn og unge og øvrig sivil samfunn, men også for offentlige og politiske myndigheter. Et viktig arbeid i denne sammenheng er at sivil samfunn rapporterer til både FNs barnekomité og andre FN-komiteer om ivaretagelsen av barns rettigheter, samt sikrer oppfølging av FNs anbefalinger til Norge.

Norge har lite systematisk dokumentasjon, statistikk og kunnskap om barns rettighetssituasjon. Dette gjelder både oversikter over og analyser av økonomiske ressurser som blir brukt på barn og unge. Godt styresett dreier seg ikke bare om god ressursforvaltning og kontroll, men også om jevn fordeling av ressurser. For å kunne innfri alle barns rettigheter, er systematisk dokumentasjon, statistikk og kunnskap avgjørende.

Norske kommuner har et selvstendig menneskerettighetsansvar. Det er kommunene som i mange henseende er tette på barn og unges liv, og dermed de som ivaretar mange av menneskerettighetene i praksis. En undersøkelse gjennomført av Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) viser at norske kommuner svarer at opplæring, tid og økonomi er hovedutfordringer i gjennomføring av menneskerettigheter, og at få har inntatt menneskerettigheter i kommuneplanens samfunnsdel eller vedtatt en egen handlingsplan eller strategi om menneskerettigheter.¹

REDD BARNA MENER AT:

- Norge må følge sine forpliktelser etter barnekonvensjonen.
- Norge må følge opp FNs barnekomités og andre

1 [Kommuner og menneskerettigheter \(2022\) Norges institusjon for menneskerettigheter](#)

FN-komiteers merknader og anbefalinger om oppfyllelse av barns rettigheter i Norge.

- Norske myndigheter må ratifisere FNs barnekonvensjons tredje tilleggsprotokoll om individklagerett.
- Norske myndigheter må utvikle nye, samt styrke barnevennlige nasjonale klagemekanismer og barns tilgang til rettssystemet.
- Norske myndigheter må gjøre budsjettanalyser som viser hvor stor andel av landets ressurser som brukes på barn, både på nasjonalt og kommunalt nivå.
- Norge må sikre oppdatert statistikk om og analyser av barns rettighetssituasjon.
- Norske myndigheter må aktivt legge til rette for dialog og samarbeid med barn og unge og sivilt samfunn, for å iverksette politikk og tiltak som virker på best mulig måte for barn.
- Norske myndigheter må alltid begrunne og synliggjøre konsekvensene for barns liv og rettigheter som del av beslutningsgrunnlaget i arbeidet med lover, politiske vedtak og andre offentlige tiltak som påvirker barn.
- Barn og unge, offentlige myndigheter og voksne som møter barn gjennom sitt arbeid må sikres kunnskap om barns rettigheter.

INTERNASJONALT

Store forskjeller i kunnskap og ressurser

De fleste stater har sluttet seg til FNs barnekonvensjon og andre menneskerettighetsavtaler, men mange land mangler evne eller vilje til å innfri barns rettigheter. Noe av utfordringen ligger i manglende dokumentasjon på barns situasjon, lav kunnskap om konvensjonene og svakt styresett. For å sikre barns rettigheter trengs gode lover, håndhevelse, kontrollmekanismer som barneombud, og tilstrekkelige ressurser. Mange utviklingsland mangler nødvendige midler, og ulik fordeling av ressurser forsterker utfordringene. Gode skattesystemer, åpenhet om budsjetter og mindre korrupsjon er avgjørende

Et sterkt sivilsamfunn, fri presse og tilgang til informasjon er også sentralt. Likevel rapporterer CIVICUS at kun 40 av 198 land og territorier har et åpent sivil rom, mens 81 land er klassifisert som 'undertrykt' eller 'lukket'.² Dette innebærer at 72,4 % av verdens befolkning lever under alvorlig begrensede sivile friheter.

Norge har en tydelig stemme internasjonalt og lang erfaring som pådriver for menneskerettigheter og godt styresett. Med riktig politikk og langsiktig innsats kan norske myndigheter bidra til at flere barn får sine rettigheter innfridd – ikke bare i ord, men i praksis.

REDD BARN MENER AT:

- Barns rettigheter må være en hovedsatsing i all norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Som et ledd i dette må norske myndigheter sikre barnefaglig kompetanse i hele utenriktjenesten.
- Norge må sørge for at barns rettigheter inkluderes i analyser og retningslinjer og sørge for et godt styresett både gjennom nasjonale myndigheter, og multilaterale organisasjoner og institusjoner.
- Norge må ta en lederrolle når det gjelder å ta opp brudd på barns rettigheter i Universal Periodic Review (UPR) i FNs menneskerettighetsråd.
- Norge må støtte andre land i deres rapportering om barns rettigheter, både til FNs komité for barnets rettigheter og til FNs menneskerettighetsråd. Det er særlig viktig å støtte sivil samfunn i den supplerende rapporteringen.
- Norge må arbeide for at de statene som enda ikke har ratifisert tilleggsprotokollene til FNs barnekonvensjon og FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, må gjøre dette.
- Norske myndigheter må støtte land i å opprette uavhengige barneombud og i å styrke deres nasjonale systemer for å melde om brudd på barnekonvensjonen.
- Norge må arbeide for at staters helhetlige utviklingsstrategier inkluderer tiltak for å fremme barns rettigheter og motarbeide ulikhet, diskriminering og ekskludering. Slike tiltak kan for eksempel være å støtte utvikling av lovverk, retningslinjer, planer og ressursforvaltning for barns rettigheter.
- Norske myndigheter må støtte framveksten av et sterkt sivilsamfunn og en uavhengig presse i utviklingsland, som kan bidra til åpenhet, demokratisering og en ansvarlig stat. Det er særlig viktig å legge til rette for at representanter for grupper som ofte diskrimineres, slik at barn og unge, fattige, kvinner og personer med funksjonsnedsettelse får innflytelse over politiske prosesser og budsjetter.
- Norge må være en pådriver og støttespiller for åpenhet i budsjetter og offentlig forbruk, inkludert analyser som viser hvor stor del av landets ressurser som brukes for å innfri barns rettigheter, og støtte tiltak for økte offentlige inntekter, bekjempelse av ulikhet og korrupsjon.

(Se mer i kapittel 2.2. og 2.4.)

2 [CIVICUS, People power under attack 2024](#)

1.2 BARNES RETT TIL MEDVIRKNING OG INNFLYTELSE

Barnekonvensjonen understreker at barn ikke bare har krav på særlig beskyttelse på grunn av sin sårbarhet og avhengighet av voksne, men at de også er fullverdige mennesker med egne tanker og meninger, ressurser og rett til å delta og utøve innflytelse over eget liv og i det samfunnet de lever i. Barn og unge utgjør en stor del av verdens befolkning og når de får medvirke, bruke og utvikle egne ressurser, bygges lokal kapasitet og et mer bærekraftig samfunn.

Artikkel 12 i barnekonvensjonen slår fast at alle barn har rett til å uttrykke sine synspunkter og bli hørt i alle forhold som berører dem. Den er en av fire gjennomgående prinsipper i barnekonvensjonen og i tillegg til å være en selvstendig rettighet, skal den også tas hensyn til i fortolkningen og gjennomføringen av alle de andre rettighetene. Retten til å bli hørt er både en rettighet for hvert enkelt barn, og for barn som gruppe. Artikkel 12 setter ingen nedre aldersgrense, men understreker at alle barn har rett til å uttrykke sine synspunkter og at deres synspunkter blir vektlagt i samsvar med alder og modenhet. Retten til å bli hørt gjelder på alle arenaer hvor det tas beslutninger som angår barn.

For å kunne utøve sin rett til å medvirke og bli hørt, må barn ha tilgang til tilstrekkelig, tilpasset og relevant informasjon om sine rettigheter og om alle de spørsmål som berører dem. De må også ha mulighet til å delta i organisasjoner, ungdomsråd og andre demokratiske strukturer hvor de kan utøve innflytelse sammen med andre barn og unge. Barnekonvensjonens artikkel 15 slår fast at alle barn har rett til organisasjons- og forsamlingsfrihet. Videre er barnekonvensjonens artikkel 14 om barnets rett til tanke-, tros- og samvittighetsfrihet og artikkel 13 om retten til ytringsfrihet, også avgjørende for at barn skal kunne benytte sin rett til å påvirke. Hver enkelt stat har en plikt til å aktivt legge til rette for at alle barn, uavhengig av hvem de er, har tilgang til informasjon, kan forme og uttrykke sine synspunkter, og påvirke prosesser og beslutninger som berører dem – på egne premisser. Beslutningstakere på alle nivå må lytte til og vektlegge barns synspunkter og prioriteringer, slik at beslutningene som tas er til barnets beste og i tråd med den virkeligheten barn og unge lever i.

Hver enkelt stat har en plikt til å aktivt legge til rette for at alle barn, uavhengig av hvem de er, har tilgang til informasjon, kan forme og uttrykke sine synspunkter,

og påvirke prosesser og beslutninger som berører dem – på egne premisser. Beslutningstakere på alle nivå må lytte til og vektlegge barns synspunkter og prioriteringer, slik at beslutningene som tas er til barnets beste og i tråd med den virkeligheten barn og unge lever i.

REDD BARN MENER AT:

- Norske myndigheter må samarbeide med og bidra med finansiell og politisk støtte til demokratiske barne- og ungdomsorganisasjoner både i Norge og i andre land.
- I arbeidet med å styrke barns innflytelse både nasjonalt og internasjonalt, må norske myndigheter legge vekt på at alle barn har krav på å få oppfylt retten til å bli hørt. Dette skal gjelde uten diskriminering og uavhengig av eksempelvis kjønn, alder og funksjonsevne.
- Norske myndigheter må i nasjonalt og internasjonalt arbeid prioritere å etablere og styrke de strukturene som ivaretar barnas medvirkning gjennom kontinuerlige prosesser, framfor enkeltstående og forbigående aktiviteter.

I NORGE

Styrket lovverk, men den reelle innflytelsen varierer fortsatt.

Etter at barnekonvensjonen ble inkorporert i menneskerettsloven i 2003, har retten til å bli hørt for barn og unge blitt styrket, særlig på individnivå. Barnets rett til å bli hørt er blant annet tatt inn i Grunnlovens § 104, og i særlover som barnevernloven, pasient- og brukerrettighetsloven og barneloven. I tillegg ble ungdomsråd lovfestet i kommuneloven med virkning fra høsten 2019. I praksis er imidlertid oppfyllelsen av barn og unges rett til å bli hørt svært varierende og ofte mangelfull.³ Mange barn opplever at medvirkningen ikke er reell og meningsfull, og at de blir brukt for å nå et mål uten at de blir lyttet til eller inkludert gjennom hele prosessen.⁴

Generell kommentar nr. 12 om barnets rett til å bli hørt⁵ inneholder ni prinsipper som sier noe om hva som kreves når barn og unges rett til å bli hørt skal oppfylles. Medvirkningsprosesser med barn og unge skal være åpne og informative, frivillige, basert på respekt, relevante, barnevennlige, inkluderende,

3 [Supplementary report from the Norwegian Human Rights Institution to the UN CRC 7th review of Norway in 2025 \(2024\) Norges institusjon for menneskerettigheter, Barns rettigheter i Norge 2024. Barneombudets supplerende rapport til FNs barnekomité \(2024\) Barneombudet, Supplerende rapport til Norges syvende rapport til FNs barnekomité 2024 \(2024\) Forum for barnekonvensjonen](#)

4 [Barnas rapport til FN \(2024\) Barneutvalget i Forum for barnekonvensjonen](#)

5 [General comment No. 12 \(2009\) The right of the child to be heard \(2009\). Committee on the rights of the child](#)

støttet av opplæring, sikre og sensitive med hensyn til risiko, og etterrettelige.⁶

I realiteten er det i stor grad tilfeldigheter, tilgang på ressurser, kompetanse eller ulike holdninger som avgjør om barn blir hørt og tatt på alvor.⁷ I mange tilfeller blir barn invitert til å komme med sine synspunkter, uten at synspunktene deres blir reelt innarbeidet og tatt på alvor i den videre beslutningsprosessen. Samtidig er det sjeldent at barna selv får tilbakemeldinger på utfallet av beslutningsprosesser og hvordan deres synspunkter er

blitt vektlagt. Videre foregår barns mulighet til å medvirke ofte innenfor svært begrensede rammer og strukturer som er definert av de voksne og som barn ikke har innflytelse over. Det er også en utfordring at mange barn mangler kunnskap om rettighetene sine, om saker som berører dem, og hvordan de kan gå fram for å påvirke. All medvirkning krever også at barn opplever trygghet for å kunne fremme sine ideer og synspunkter. Det er sentralt at dette etterstrebes i alle medvirkningsprosesser på både individ- og systemnivå.

Jonas Gahr Støre vinner Barnas Valg 2019.

FOTO: KRISTOFFER MOENE RØD / REDD BARNA

- 6 [Prinsipper og råd: Barn og unges medvirkning på systemnivå \(2021\) Barne, ungdoms- og familiedirektoratet](#)
- 7 [Elevmedvirkning - FoU om hvordan elevmedvirkning kan styrkes i norske skoler i tråd med nytt læreplanverk \(2022\) KS konsulent og Oxford Research, Kartlegging av medvirkning på systemnivå \(2024\) Rambøll, Utfordringer for barn og unges medvirkning i barnevernet. En studie av forskningslitteratur og sentrale aktørers erfaringer \(2024\) Folkehelseinstituttet](#)

REDD BARNA MENER AT:

- Barns rett til å uttrykke sine synspunkter og bli hørt både på individ-, tjeneste- og systemnivå, må innarbeides og tydeliggjøres i alt relevant lovverk.
- De ni prinsippene for oppfyllelse av barns rett til medvirkning må gjøres kjent blant barn og voksne og tas i bruk i planlegging, gjennomføring og evaluering av alle prosesser hvor barn og unge medvirker.
- Kompetanse på barns medvirkning må styrkes både blant voksne og blant barn og unge selv, blant annet gjennom etablering av et nasjonalt kompetansesenter for barn og unges medvirkning.
- Norske myndigheter må utvikle en nasjonal tverrsektoriell strategi for hvordan alle barns rett til medvirkning og innflytelse skal ivaretas på en god og meningsfull måte, i tråd med anbefalingene i Generell kommentar nr. 12.
- Norske myndigheter må sikre tilstrekkelig, tilgjengelig og tilpasset informasjon til alle barn om deres rett til medvirkning og innflytelse og hvordan de kan utøve denne retten.

Retten til å bli hørt må oppfylles for alle barn

Alle barn har den samme retten til å uttrykke sine meninger og påvirke i saker som berører dem, uavhengig av hvem de er. Retten til å bli hørt inkluderer alle uttrykksformer, inkludert non-verbale.⁸ Senere års kunnskap påpeker at yngre barn, barn og unge med funksjonsnedsettelse og minoritetspråklige barn og unge møter særlige hindringer i utøvelsen av sin rett til å bli hørt.⁹ I sine seneste merknader til Norge, anbefaler FNs barnekomité at staten sikrer retten til å bli hørt for barn i utsatte grupper, inkludert barn med funksjonsnedsettelse og yngre barn.¹⁰

(Se også 1.10 Barn som er særlig utsatt for rettighetsbrudd.)

REDD BARNA MENER AT:

- Retten til å uttrykke synspunkter og bli hørt må styrkes for barn som helt eller delvis kommuniserer non-verbalt, som yngre barn og barn med funksjonsnedsettelse, blant annet gjennom å lovfeste retten til alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) som eget språk.
- Alle barn og unge må sikres tilgang til den støtten og de tjenestene de trenger for å kunne utøve sin rett til å bli hørt og påvirke i saker som berører dem, på lik linje med andre barn, og de må gis innflytelse over eget tjenestetilbud.
- Elevdemokratiet i norske skoler må gjøres tilgjengelig for alle elever, inkludert de yngste elevene og elever i tilrettelagte klasser.

Barn og unges egne medvirkningsorganer og organisasjoner må styrkes

Barn og unges egne organisasjoner og medvirkningsorganer utgjør viktige arenaer der barn kan delta på egne premisser, få tilhørighet til et fellesskap, utvikle seg, oppleve mestring, utøve innflytelse i eget liv og i det samfunnet de lever i, og få styrket påvirkningskraft sammen med andre.

Selv om kommunale og fylkeskommunale ungdomsråd ble lovfestet i 2019, er det store ulikheter i hvordan de fungerer i praksis, og dette har nær sammenheng med hvilken støtte de får og hvordan de blir fulgt opp.¹¹ Samtidig fremstår strukturer for medvirkning fra barn og unge enda mer fragmentert på statlig nivå.¹² I sine seneste merknader til Norge anbefaler FNs barnekomité at staten styrker barne- og ungdomsråd og sikrer at disse og andre medvirkningsorganer systematisk bidrar til å informere offentlig beslutningstaking.¹³

REDD BARNA MENER AT:

- Barne- og ungdomsråd og elevråd må styrkes, slik at de faktisk representerer de barna og ungdommene de snakker på vegne av, har reell innflytelse og fungerer på barn og unges egne premisser.

8 [General comment No. 12 \(2009\) The right of the child to be heard \(2009\), Committee on the rights of the child](#)

9 [Utfordringer for barn og unges medvirkning i barnevernet. En studie av forskningslitteratur og sentrale aktørers erfaringer \(2024\) Folkehelseinstituttet, Elevmedvirkning - FoU om hvordan elevmedvirkning kan styrkes i norske skoler i tråd med nytt læreplanverk \(2022\) KS konsulent og Oxford Research, NOU 2023: 13 På høy tid - Realisering av funksjonshindredes rettigheter \(2023\) Regjeringen, Får barn i barne- og avlastningsboliger habilitering/opplæring i samsvar med sine behov? Landsomfattende tilsyn 2022–2023 \(2024\) Helsetilsynet, Mellom idealer og praksis. Ivaretagelse av rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse \(2021\) Bossy, D. & Mamley Hervie, V. OsloMet, Til Maktens Korridorer - Hvordan gjøre politikk mer inkluderende? \(2021\) Unge Funksjonshemmede, NOU 2014: 8 - Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd \(2014\) Regjeringen](#)

10 [Concluding observations on the seventh periodic report of Norway \(2025\) UN Committee on the Rights of the Child](#)

11 [Barnas rapport til FN \(2024\) Barneutvalget i Forum for barnekonvensjonen, Erfaringer med lovpålagte råd for medvirkning \(2022\) Telemarkforskning, KS FoU & Proba samfunnsanalyse, Unges mulighet til å medvirke: En samskapt studie av ungdoms deltagelse og engasjement i norske kommuner \(2023\) Hagen, A.L m.fl. AFI-rapport 2023:03](#)

12 [Kartlegging av medvirkning på systemnivå \(2024\) Rambøll](#)

13 [Concluding observations on the seventh periodic report of Norway \(2025\) UN Committee on the Rights of the Child](#)

- Nasjonale myndigheter må sikre finansiering til et nasjonalt medvirkningsorgan for barn og unge som bygger på ungdomsrådene i kommuner og fylker.
- Myndighetene må sikre langsiktig og forutsigbar grunnfinansiering til de demokratiske barne- og ungdomsorganisasjonene og involvere dem aktivt fra tidlig fase i nasjonale beslutningsprosesser.

Barns posisjon og deltakelse i det norske demokratiet må styrkes

Det er demokratisk tilbakegang i verden.¹⁴ Et robust og levende demokrati kan ikke tas for gitt, og demokratiet stiller sterkere når flere deltar og bruker stemmen sin. Det er barn og unge som må leve lengst med konsekvensene av de beslutningene som tas av våre folkevalgte organer i dag, og Redd Barna mener at de må gis større påvirkningsmakt over disse beslutningene. Evalueringen av forsøkene med stemmerett for 16-åringer i 2011 og 2015¹⁵ viste at den politiske representasjonen av unge økte når stemmerettsalderen ble senket. 16-åringene har fullført den obligatoriske grunnskolen som også skal gi dem den kunnskapen de trenger for å delta i demokratiet.

Barn og unge i Norge har god kunnskap om demokratiet, men kunnskapen er synkende¹⁶, og ungdom opplever i liten grad seg selv som deltakere i demokratiet, fordi de ser på demokrati hovedsakelig som valg og noe som angår de voksne.¹⁷ Mange unge er redde for å ytre seg¹⁸ og sier at det er svak aksept for meningsmangfold i norske klasserom.¹⁹ Skole og barnehage er særlig viktige arenaer for å sikre at barn lærer om demokrati gjennom reell demokratisk deltakelse.

(Se også 1.3 Barns rett til utdanning.)

REDD BARNA MENER AT:

- Det er på tide å utvide demokratiet og styrke ungdoms reelle påvirkningsmakt, ved å innføre stemmerett for 16-åringer ved lokal- og stortingsvalg.
- Når det gjelder spørsmålet om valgbarhet, mener Redd Barna at dette reiser flere viktige spørsmål knyttet til ivaretagelsen av rettigheter

nedfelt i barnekonvensjonen som bør utredes nærmere før vi kan ta stilling til om vi er for eller mot.

- Høringsbrev og andre offentlige dokumenter som angår barn og unge må gjøres mer tilgjengelig og forståelig for barn og unge selv.
- Reguleringer av digitale plattformer må ivareta at alle unge har like og reelle muligheter til å få informasjon, delta og ytre seg i den offentlige samtalen.
- Skolen må tilrettelegge for at alle elever får en reell opplevelse av demokrati i skolehverdagen, og lærere må settes i stand til å sikre et åpent og trygt ytringsklima i norske klasserom.
- Skolens fraværsregler og praktiseringen av disse må fremme barn og unges politiske og demokratiske engasjement, også utenfor skolen.
- Myndighetene må sørge for at barne- og ungdomsorganisasjoner, barne- og ungdomsråd og andre grupper av barn og unge som organiserer seg og trenger steder å møtes, får gratis tilgang til egnede lokaler, eksempelvis skolebygg.

INTERNASJONALT

Barn utelates ved viktige beslutninger som angår dem

FNs barnekonvensjon slår fast at barn har rett til å si sin mening i saker som angår dem. Likevel blir barn og unges stemmer ofte oversett i globale beslutningsprosesser, internasjonale avtaler og utviklingspolitikk. Dette er både ekskluderende og kortsiktig – barn har rett til å medvirke, og deres innsikt og perspektiver bidrar til mer relevant, bærekraftig og rettferdig politikk.

Barn og unges reelle deltakelse styrker eierskap, skaper bedre løsninger, og bidrar til at myndigheter holdes ansvarlige. Men i mange land står ytringsfriheten og organisasjonsfriheten under press – og for mange barn og unge kan det å heve stemmen innebære stor personlig risiko.

Norge har både mulighet og ansvar til å fremme barns rett til å bli hørt – gjennom politisk lederskap, partnerskap og finansiering. Det gjelder både i bilaterale relasjoner og i multilaterale fora, som FN og Verdensbanken.

14 [Freedom in the world 2024 - The Mounting Damage of Flawed Elections and Armed Conflict \(2024\) Freedom House](#)

15 [Hva skjer når 16-åringer får lov til å stemme? Resultater fra evalueringene av to forsøk med nedsatt stemmerettsalder. Oslo: Institutt for samfunnsforskning \(2016\) Bergh, J. \(red.\)](#)

16 [Ett steg fram og to tilbake: Demokratiforståelse, holdninger og deltakelse blant norske ungdomsskoleelever \(2023\) Caspersen, J., Wendelborg, C. og Storstad, O. NTNU Samfunnsforskning](#)

17 [Demokrati, læring og mobilisering for unge medborgere \(DEMOCIT\) \(2023\) Huang, L.; Kjølsvedt, A.G.; Jøsok, E.; Seland, I.; Tolgensbakk, I.; Kosberg, E.; Grevle, T.E. & Davan, L.B. OsloMet.](#)

18 [Hvordan står det til med ytringsfriheten til ungdom og unge voksne i Norge? \(2021\) Ungdommens ytringsfrihetsråd. Norsk Pen og Fritt Ord](#)

19 [Are Primary School Students Open-minded Enough to Enter a Pluralistic Approach in Sustainability Education? \(2023\) Munkebye, E. og Scheie, E. ECER 22.-25. august, Glasgow 2024](#)

REDD BARNA MENER AT:

- Norske myndigheter må, i kraft av sin rolle som giver og partner, stille krav til at partnerland legger til rette for at barn skal ha innflytelse over utformingen av planer og budsjetter som berører dem. Norge bør benytte sine styreplasser i multilaterale fond og organisasjoner til å promotere barns rett til å bli hørt, og til å utøve innflytelse over politikken som utformes i partnerland.
- Norge må bidra til at stater involverer barn og unge i rapportering til FNs komité for barns rettigheter og til FNs menneskerettighetsråd.

- Norge må være en pådriver for å involvere barn og unge, og sikre at deres synspunkter og prioriteringer vektlegges i internasjonale beslutningsprosesser, som for eksempel i FN.
- Norge må jobbe for at andre land oppretter og styrker ulike former for representativ barne- og ungdomsmedvirkning i offentlige institusjoner og sivilsamfunnet, for eksempel barneparlament og/eller ungdomsråd på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.
- Norge bør aktivt støtte opp om barn og ungdom som rettighetsforkjempere, både som enkeltpersoner og i grupper.

1.3 BARNES RETT TIL UTDANNING

Utdanning er en grunnleggende menneskerettighet som påvirker utviklingen av både enkeltmennesker og samfunn sosialt, økonomisk, og kulturelt.

Barnekonvensjonen artikkel 28 slår fast at alle barn har rett til utdanning, og at det er statenes ansvar å gjøre grunnutdanningen obligatorisk og gratis tilgjengelig for alle barn. Under samme artikkel er statene også forpliktet til å fremme og oppmuntre til internasjonalt samarbeid for utdanning. Konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD), slår ytterligere fast retten til inkluderende utdanning i eget nærmiljø og rett til utdanning som tar høyde for alle barns ulike behov og kapasitet.

I VERDEN

Til tross for framgang de siste tiårene er det fortsatt slik at over 617 millioner barn og unge ikke har grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning – noe som blir omtalt som en global læringskrise. De fleste av disse barna går på skolen, men uten å lære. Dette skyldes blant annet at lærere mangler kapasitet, støtte og kompetanse til å innfri barns rett til utdanning. I tillegg har framgangen stagnert når det gjelder tilgang til utdanning, og rundt ni prosent – eller 63 millioner barn – mangler fremdeles tilgang til barneskolen. Dette gjelder flere jenter enn gutter, og barn med nedsatt funksjonsevne er spesielt utsatte. Krig, konflikt og katastrofer hindrer altfor mange barn fra å gå på skolen, samtidig vet vi at skolegang gir livsviktig beskyttelse i krig og konflikt.

God utdanning er en viktig investering både for det enkelte barn og for samfunnets utvikling. Det

er også en forutsetning for å oppfylle andre menneskerettigheter, og for å sikre økonomisk vekst, bekjempe fattigdom, redusere sosiale, politiske og økonomiske forskjeller, og for å sikre bærekraftig og demokratisk utvikling. Utdanning er spesielt viktig for jenter og kvinners likestilling, fordi det kan legge grunnlaget for mer aktiv samfunnsdeltakelse, gi en positiv effekt på bekjempelse av barnedødelighet og styrke mødrehelse. Læring, kunnskap og innovasjon er dessuten nødvendig for beskyttelse av miljøet og tilpasning til klimaendringer.

I NORGE

I Norge har alle barn en rett og plikt til utdanning i tråd med opplæringsloven og barnekonvensjonen, og utdanningen skal være gratis. I tillegg går de aller fleste barn i barnehagen.²⁰ Barnehager og skoler må jobbe med utgangspunkt i barnets beste, jf. barnekonvensjonen artikkel 3.

Alle barn uavhengig av alder og bosted må sikres trygge og inkluderende leke- og læringsmiljøer, god kvalitet på opplæringen og mange nok kvalifiserte ansatte i barnehager og skoler. Alle barn skal være trygge, oppleve mestring, trivsel, og god læring. Barn med behov for tilrettelegging skal få tilrettelagt barnehage- og skolehverdagen etter sine behov, på sin barnehage og skole i nærområdet. Da må staten sikre kommunene tilstrekkelige ressurser til å sikre et likeverdig opplæringstilbud for alle elever, spesielt elever med funksjonsnedsettelse, herunder sikre lærere med godkjent lærerutdanning og en PP-tjeneste som har kapasitet til å ivareta sitt lovpålagte mandat, slik

20 [Statistikk om barnehager \(Oppdatert 5.mars 2025\) SSB](#)

Forum for barnekonvensjonen har anbefalt.²¹

Barn har rett til å uttrykke sine meninger og de skal ha innflytelse på sin barnehage- og skolehverdag. Alle barn må få opplæring i sine rettigheter i barnehage og skole, slik at de lærer hva barnekonvensjonen og barnehage- og opplæringsloven innebærer i praksis for dem, og at de vet hva de kan gjøre når de opplever brudd på sine rettigheter.

Trygge barn og mange nok voksne i barnehagen

I tråd med barnekonvensjonens prinsipper om barnets beste i artikkel 3 og ikke-diskriminering i artikkel 2, må alle barn i barnehager sikres lik tilgang til et godt, inkluderende og trygt barnehagemiljø med forsvarlig og god nok bemanning, uavhengig av hvor de bor i landet. Barnehagen må bli en gratis og universell velferdstjenestene for alle barn. Kvaliteten i barnehagene må økes ved å få flere barnehagelærere og et forsvarlig nivå på gruppestørrelser.

Barnehagene skal jobbe systematisk med å forebygge utestenging og mobbing for å sikre alle barn et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Det betinger at det er høy voksentetthet og at de ansatte har god kompetanse i hvordan skape trygge og inkluderende barnehagemiljøer og forebygge mobbing.

REDD BARNA ANBEFALER AT:

- Bemanningsnormen i barnehagen må styrkes med en god balanse mellom barnehagelærere og fagarbeidere. Normen må gjelde på avdelingsnivå, og plan- og møtetid må komme i tillegg.
- Myndighetene lager en forpliktende opptrappingsplan for å finansiere det bemanningsbehovet barnehagene har og for hvordan barnehagen på sikt kan bli et gratis velferdstilbud, på lik linje med skole.
- Barnehageansatte må få god kompetanse til å oppdage, håndtere og stoppe mobbing og utestengelse.
- Det må settes maksimalgrense på gruppestørrelsene.

Trygg skolehverdag og tilstedeværelse i skolen

Alle elever i Norge har rett til et trygt og godt skolemiljø, og skolen skal ha nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, jamfør opplæringsloven kapittel 12. Det betyr at skoleansatte skal gripe inn når elever ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller ikke er trygge den tiden de er på skolefritidsordningen (SFO). Ofte er det behov for å sette inn tiltak både på individ-, gruppe-, og skolenivå samtidig. Involverte elever

skal bli hørt, og det beste for eleven skal være et grunnleggende hensyn når skolen setter inn tiltak.²² Elevers digitale kontakt seg imellom kan både forsterke og utfordre fellesskapet i klassen, og derfor må skjermbruk og digital kontakt være viktige felt for hjem-skole-samarbeidet.

Skolen skal jobbe imot diskriminering og trakassering fra både barn og voksne. Mange minoritetselever opplever å bli utsatt for fordomsfulle holdninger og rasisme i skolen, og majoriteten av dem opplever at lærere ikke klarer å stoppe det, eller håndterer det dårlig.²³

Undersøkelser og forskning de siste årene har avdekket urovekkende høye mobbetall.²⁴ Mobbing fratar elever den trygge tilhørigheten de burde ha til skolen sin og forskning har vist at elever som blir utsatt for mobbing står i fare for å utvikle et bredt spekter av helseproblemer.²⁵ Mobbing og et utrygt skolemiljø påvirker både elevenes læring, trivsel, mestring og medvirkning. Mobbing er også en av hovedårsakene bak det høye skolefraværet i grunnskolen, ifølge barn og ungdom selv.²⁶

Skoleeiere og utdanningsmyndigheter har det overordnede ansvaret for å forebygge og kunne håndtere det høye skolefraværet vi ser i skolen. Vi mener det systematiske arbeidet for å skape et trygt og godt skolemiljø for alle elever, og tidlig innsats, tilrettelegging og tett oppfølging av hver enkelt elev er helt avgjørende i arbeidet for å forebygge skolefravær.

REDD BARNA ANBEFALER AT:

- Lærere og andre skoleansatte trenger økt kompetanse på hvordan de kan oppdage, håndtere og stoppe krenkelser som mobbing, vold, trakassering og diskriminering.
- Det må settes et tak på hvor store gruppestørrelsene i skolen skal være.
- Norske myndigheter må sikre at ingen barn og unge diskrimineres i skolen.
- Det må utvikles en bemanningsnorm i skolefritidsordningen (SFO), og ansatte i SFO må få mer kompetanse på arbeidet med trygt og godt miljø.
- Mobbeombudsordningen må bli et fast tilbud i regionene, med fagmiljøer og faste stillinger, slik at man sikrer barn og unge som blir utsatt for mobbing et uavhengig ombud hvor de kan få hjelp og bistand.
- Myndighetene må ha nasjonale retningslinjer for hvordan skoler skal følge opp fravær og hvordan skoler skal registrere fravær.

21 [Supplerende rapport til Norges syvende rapport til FNs barnekomité 2024 \(2024\) Forum for barnekonvensjonen](#)

22 [Tiltak i skolemiljøer \(2024\) Utdanningsdirektoratet, Vurdere hva som er best for eleven \(2024\) Utdanningsdirektoratet](#)

23 [«Rasisme er overalt.» Barn og unges stemmer om fordommer og rasisme \(2024\) Redd Barna](#)

24 [Mobbetallene øker ikke lenger, men er fortsatt høye \(2025\) Utdanningsdirektoratet, Ungdata 2024. Nasjonale resultater \(2024\) NOVA/OsloMet](#)

25 [Å bli utsatt for mobbing – en kunnskapsoppsummering om konsekvenser og tiltak. Læringsmiljøseneteret, delrapport 1 \(2017\) Utdanningsdirektoratet](#)

26 Redd Barna har innhentet elevstemmen om skolefravær. Rapporten lanseres høsten 2025.

Flere kvalifiserte lærere og styrket lag rundt eleven

Kommunene som skoleeiere må settes økonomisk i stand til å høyne lærertettheten og å rekruttere og beholde lærere med godkjent lærerutdanning. Tilstrekkelig lærertetthet gir lærerne kapasitet til å se, hjelpe, tilrettelegge for og bygge en god relasjon med den enkelte elev.²⁷ Lærernormen må bevares og styrkes for å sikre et minimumsnivå av lærertetthet i skolene. Det bør også settes et tak på hvor store gruppestørrelsene skal være i skolen, for å sikre at læreren får mer tid til å følge opp alle elevene sine.

Det er nødvendig med et sterkere lag rundt eleven og bedre tverrfaglig samarbeid på skolen. Helsepsykiatere, sosiallærere, losere og miljøterapeuter utgjør en viktig del av laget rundt eleven og bør styrkes.

REDD BARN ANBEFALER AT:

- Kommunene må settes økonomisk i stand til å kunne øke lærertettheten.
- Bevare og styrke lærernormen ytterligere, sikre at kvalifiserte lærere ønsker å bli værende i jobben sin og gjennomføre tiltak som øker antall lærerstudentplasser.
- Myndighetene og skoleeiere må sikre et sterkere lag rundt eleven, med flere stillinger i skolen til helsepsykiatere, sosiallærere, losere og miljøterapeuter, og det må på plass et bedre tverrfaglig samarbeid og et velfungerende hjelpeapparat.
- Myndighetene og skoleeiere må sikre et sterkere lag rundt eleven, med flere stillinger i skolen til helsepsykiatere, sosiallærere, losere og miljøterapeuter, og det må på plass et bedre tverrfaglig samarbeid og et velfungerende hjelpeapparat.

Inkluderende fellesskap og relevant opplæring for alle barn

Universell utforming i barnehagen og skolen skal fremme inkludering, likestilling og lik mulighet for alle barn og ungdom til å kunne delta både faglig og sosialt i fellesskapet. Skoleansatte må ha spesialpedagogisk kunnskap og kunnskap om tilrettelegging og inkluderende undervisning for elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom for å ivareta elevens rett til tilpasset opplæring og tilrettelegging etter opplæringsloven kapittel 11.

Mange elever får ikke innfridd sin rett til individuell tilrettelagt opplæring ved at de får opplæring av assistenter eller ansatte som ikke har lærerutdanning, og at de ikke får de timene de har krav på.²⁸ Statped og en uavhengig PP-tjeneste som utarbeider sakkyndige vurderinger og støtter barnehager og skoler med tilrettelegging og økt kompetanse, er to av de viktigste rettssikkerhetsgarantiene for barn med nedsatt funksjonsevne og kronisk sykdom i barnehagen og skolen.

Det er viktig at elevene opplever grunnopplæringen som relevant og meningsfull. Redd Barna vil styrke demokratiopplæringen i skolen. Elever må få god og helhetlig seksualitetsundervisning. Elever må lære dømmekraft i digitalt arbeid og samhandling, kildekritikk og hvordan algoritmer påvirker informasjonssøk. Det er også viktig at elever lærer at mange lover og regler også gjør seg gjeldende på nettet og i sosiale medier.

REDD BARN ANBEFALER AT:

- Norge må sikre at barn og unge med nedsatt funksjonsevne og/eller kronisk sykdom får et bedre opplæringstilbud og styrket rettsvern, bedre tilrettelegging og en mer inkluderende hverdag på sin barnehage eller skole i nærområdet.
- PP-tjenesten må styrkes og Statped må sikres videre finansiering. *Kompetanseløftet i spesialpedagogikk og inkluderende praksis* må videreføres, og flere lærere må få tilbud om etterutdanning i dette.
- Alle landets barnehager og skoler må bli universelt utformet.
- Alle analoge og digitale læremidler må bli universelt utformet så elever får større mulighet til å tilpasse læringen etter egne behov. Læremidlene må oversettes til samiske språk.
- Alle elever skal ha rett til å medvirke og oppleve elevdemokrati i skolen, som betyr at alle elever skal bli hørt og få påvirke det som skjer i skolen.
- Alle skoler skal ha et elevråd med tillitsvalgte fra hver klasse som sikrer at elevene blir hørt og får påvirke hva som skjer på skolen.
- Barn må få kunnskap om rettighetene til minoriteter, urfolk og utsatte grupper av barn, spesielt bør samiske barns rettigheter fremheves.

Barn trenger økt kunnskap om sine rettigheter og klagemuligheter

Barn trenger økt kunnskap om sine rettigheter i barnehagen og skolen, og klagemulighetene til barn må styrkes. Elever må kjenne til sine klagemuligheter til Statsforvalteren jamfør opplæringsloven kapittel 12. Privatskoleloven må i større grad harmoniseres med opplæringsloven. Det er viktig at myndighetene sikrer at elevens rettssikkerhet står like sterkt i privatskoler som i den offentlige skolen.

FNs barnekonvensjon artikkel 19 om barnets rett til å bli beskyttet mot vold og ikke-diskrimineringsprinsippet i artikkel 2, krever at alle statsforvalterne som håndhever skolemiljø saker, sikrer likebehandling og lik kvalitet. Ulik praktisering av ordningen vil innebære en risiko for at barns rettssikkerhet blir ulikt ivaretatt. Mobbing faller inn under anvendelsesområdet til artikkel 19.

27 [Evaluering av norm for lærertetthet – Sluttrapport \(2022\) Pedersen m.fl. NIFU](#)

28 [NOU, 2023: 13. «På høy tid – Realisering av funksjonshindredes rettigheter» \(2023\) Kultur- og likestillingsdepartementet](#)

REDD BARN A MENER AT:

- Barn og unge i barnehagen og skolen må kjenne til sine rettigheter. Privatskoleloven må harmoniseres med opplæringsloven, slik at alle elever har like rettigheter.
- Barnehagebarn må få en individuell rett til et trygt og godt barnehagemiljø, og det må komme på plass en håndhevingsordning i barnehagemiljøssaker.
- Norske myndigheter må sikre at alle barn i barnehagen får økt kunnskap om sine rettigheter etter barnekonvensjonen og barnehageloven.
- Statsforvalternes kapasitet og kompetanse må styrkes, og det må utarbeides nasjonale retningslinjer for saksbehandlingen av skolemiljøssaker og det må jobbes for å sikre at saksbehandlerne i regionene får lik opplæring.
- Elever må få utvidede klagemuligheter blant annet for brudd på sin rett til individuelt tilrettelagt opplæring, tilsvarende håndhevingsordning i skolemiljøssaker.
- Retten til utdanning må gjelde for alle barn, uavhengig av oppholdsstatus.

INTERNASJONALT

Utdanningsbudsjettene kuttes

Utdanning er en av de mest effektive investeringene for å bekjempe fattigdom og ulikhet. Når barn får gå på skole og lære, styrkes både enkeltmennesker og samfunn. Jenter som fullfører skolegangen gifter seg senere, får færre og friskere barn, og har større mulighet til å delta i arbeidslivet og i demokratiet. Utdanning reduserer risikoen for barneekteskap og tenåringsgraviditet, og fungerer som et vern mot rekruttering til væpnede grupper og ekstremisme.

Lik tilgang til god utdanning er avgjørende for å skape likestilte og fredelige samfunn. Når vi investerer i utdanning, investerer vi i helse, trygghet, økonomisk vekst, klimamotstand og sosial rettferdighet – på én gang.

Utdanning er en menneskerett og en nøkkel til samfunnsendring. Det er nasjonale myndigheters ansvar å sikre barns rett til utdanning, men internasjonalt samarbeid og bistand spiller en avgjørende rolle i å styrke utdanningssystemer i land med svake ressurser. Skal vi nå bærekraftsmål nr. 4 om inkluderende kvalitetsutdanning for alle innen 2030, må nasjonal ressursmobilisering, og ikke minst hvordan større budsjetter kan komme utdanningssektoren til gode, få enda mer oppmerksomhet. Nasjonale myndigheter må forplikte seg til å øke sine utdanningsbudsjetter – finansiert for eksempel gjennom å bekjempe korrupsjon og kapitalflukt – og å utvide inntektsgrunnlaget, blant annet fra progressiv skattelegging

Kommersialisering av utdanning

Redd Barna jobber for en skole som er trygg, inkluderende og gratis. Vi er bekymret for kommersialiseringen av utdanning i utviklingsland, spesielt lavkostnads privatskoler. Disse skolene sikrer ikke nødvendigvis flere barn skolegang og kan tappe familier og offentlige skoler for ressurser, samt forsterke forskjeller mellom barn og innad i familier. Foreldre kan sende sønner til private skoler og døtre til offentlige skoler. Inkludering og læring er kjerneprinsipper i vårt arbeid, og vi støtter kun modeller som sikrer kvalitetsutdanning for de mest marginaliserte barna.

Barn med funksjonsnedsettelse havner oftest utenfor

FNs bærekraftsmål bygger på prinsippet om at «alle skal med». Skal vi få til det, må vi sikre at vi når de barna som står bakerst i køen, først. Dessverre ser vi at det fortsatt er langt igjen til at utdanning er en rettighet som alle barn får innfridd, og det er de mest sårbare barna som er mest utsatt. Barn med funksjonsnedsettelse blir oftere diskriminert og opplever store hindringer i å få grunnleggende utdanning. Færre barn med funksjonsnedsettelse fullfører også skolen. Data fra fem utviklingsland viser at bare 56% av barn fra denne gruppen fullfører, mens tallet er 73% for barn uten funksjonsnedsettelse.²⁹

Resultatbasert finansiering kan true en god og inkluderende utvikling av politikken

Utdanningsbistanden preges i stor grad av resultatbasert finansiering. Det er en risiko for at et ensidig fokus på kortsiktige resultater svekker utdanningsaktørenes bredere samfunnsmandat. Resultater som knyttes til enkle kvantitative mål kan skape uønskede insentiver eller føre til at andre mål blir nedprioritert.³⁰ For eksempel kan økonomisk uttelling basert på karakterer eller antall innskrevne elever resultere i at det ikke blir lagt vekt på andre sentrale deler av skolens samfunnsoppdrag. Resultatmål kan for eksempel knyttes til nasjonale utdanningsplaner og bidra til å sikre en inkluderende politikkutvikling. En slik nasjonal utdanningsplan kan vise konkret hvordan utdanningssystemet vil legge til rette for at marginaliserte grupper lærer i et inkluderende skolesystem, hvordan myndighetene skal identifisere hvem som er marginalisert og hvilke tiltak som skal rettes mot disse gruppene.

Nøkkelen til god opplæring er kvalifiserte og motiverte lærere som setter barns læring og utvikling i sentrum. Stor lærermangel og høy læreromsetning skaper utfordringer for kvalitetsutdanning, spesielt i de fattigste og mest sårbare landene. Vi ser at det er store ulikheter mellom barn som får læringsmuligheter før barneskolealder og de som ikke får det. Skal de mest marginaliserte barna få mulighet til læring, er det viktig at de blir stimulert allerede før skolealder.

29 [Inclusive education: Children with disabilities \(2020\) Hunt, Paula. UNESCO](#)

30 [Se for eksempel KORA, 2016: Review af resultatbaseret styring](#)

REDD BARN A MENER AT:

- Norge må opprettholde og videreutvikle sin lederrolle innen global utdanning.
- Norge bør være en pådriver for økt og bærekraftig finansiering av inkluderende kvalitetsutdanning, både fra andre givere og fra utviklingslands egne budsjetter.
- Norge bør støtte nasjonal systembygging slik at land i størst mulig grad kan regulere utdanningssystemet og tilby inkluderende utdanning av høy kvalitet.
- Norge bør ta aktivt standpunkt mot økt konkurranseutsetting og kommersialisering av utdanningssektoren, blant annet gjennom å bruke Norges stemme i Global Partnership for Education (GPE), Verdensbanken, de regionale utviklingsbankene og andre fond og mekanismer som finansierer utdanning.
- Dersom resultatbaserte finansieringsmekanismer benyttes innen utdanning, bør resultatmål knyttes til strukturelle rammer for utdanning. Målene må ivareta utdanningens brede samfunnsmandat og legge til rette for kvalitetsutdanning for alle – også de som i dag står utenfor, som barn med funksjonsnedsettelse, jenter, barn uten omsorgspersoner, de som lever i fattigdom og etniske, religiøse og språklige minoriteter.
- Norske myndigheter må prioritere læring og kvalitet i global utdanning, gjennom å satse på lærere og deres kompetanse.
- Norske myndigheter må sikre utviklingen av inkluderende utdanningssystemer som ivaretar alle barns behov uansett utgangspunkt.
- Norske myndigheter må sikre at lærere får mer kompetanse i hvordan de kan oppdage, håndtere og stoppe mobbing og krenkelser.

(Se også kapittel 3.7 om innovative globale finansieringsmekanismer og globale fond. Se også kapittel 1.8 om digitalisering for mer om utdanningsteknologi.)

Utdanning i kriser og konflikt

Mer enn ett av seks barn i verden bor i områder påvirket av konflikt, dette utgjør over 473 millioner barn³¹ Samtidig som konfliktene og krisene varer lenger, øker antall barn i disse områdene. Halvparten av alle barn som står utenfor skolen bor i konflikt og kriserammede områder. Å sikre retten til inkluderende kvalitetsutdanning i kriser og konflikt er derfor viktigere enn noensinne.

Kriser medfører kaos, normoppløsning, lidelser og traumer. Skolegang kan beskytte barn og unge mot overgrep og misbruk som for eksempel barneekteskap og rekruttering til væpnede styrker. Skolen kan også spre livreddende informasjon om hygiene, ernæring, rent vann eller medisiner, og gi kunnskap

om hvordan man kan håndtere pågående og framtidige kriser. Skolen kan gi lindring, håp for fremtiden og normalisere hverdagen i en ekstrem situasjon. Derfor er det helt grunnleggende å sikre at barn har tilgang til utdanning, at den er av god kvalitet, at den inkluderer de mest marginaliserte og ivaretar barns psykososiale helse. Utdanning er også avgjørende i arbeidet for fred på kort og lang sikt.

Skoler blir angrepet

I løpet av de siste årene har det blitt rapportert om stadig flere tilfeller av angrep mot skoler, skoleelever og lærere. Rapporten «Education Under Attack 2024» viser en økning på nærmere 20 % av angrep på utdanning og militær bruk av skoler i 2022 og 2023, sammenlignet med de to forrige årene, og jenter er særlig utsatt. Rapporten tar for seg de landene med flest angrep. Angrepene får ikke bare fatale konsekvenser for jentene og deres lokalsamfunn, men sender også sterke signaler om at det ikke er trygt å sende jenter på skolen, noe som igjen nærer opp under tradisjonen med barneekteskap.³²

Så langt har over 120 stater sluttet seg til Erklæringen om trygge skoler (Safe Schools Declaration) hvor de forplikter seg til å beskytte skoler mot angrep og unngå militær bruk av skoleinstallasjoner. Til tross for økende antall angrep, finnes det lyspunkt. Tall fra FN viser en nedgang i militær bruk av skoler i land som har sluttet seg til erklæringen.³³

Utdanningstiltak er relevante i alle faser av en krise, også i den akutte nødhjelpsfasen. Derfor er det viktig for Redd Barna å arbeide for at utdanning blir prioritert i den humanitære finansieringsarkitekturen. Samtidig jobber vi for en forutsigbar og flerårig finansiering av utdanning i langvarige kriser.

REDD BARN A MENER AT:

- Barns rett til utdanning i kriser og konflikt må fortsatt være sentralt i det norske globale lederskapet for utdanning. Dette gjelder både de som er internt fordrevet og de som har flyktet over landegrensene.
- I internasjonale fora må Norge være tydelig på hvor viktig det er at utdanning blir en integrert del av alle humanitære operasjoner. Vi må også ta initiativ til at andre givere inkluderer utdanning i sin politikk og respons.
- Norge må opprettholde og videreutvikle rollen som internasjonal pådriver for at alle land signerer og implementerer Erklæringen om trygge skoler (Safe Schools Declaration).
- Norge bør særlig jobbe for å heve kvaliteten på utdanning i kriser og konflikt, og sikre at den er tilgjengelig og relevant for alle barn, også barn som ofte opplever å bli marginalisert og diskriminert.

31 [Stop the War on Children: Pathways to peace. Save the Children 2024](#)

32 [«I Will Never Go Back to School» The Impact of Attacks on Education for Nigerian Women and Girls \(2018\) Global Coalition to Protect Education from Attack](#)

33 [Children and Armed Conflict: Report of the Secretary General \(2018\) FNs Generalforsamling, New York](#)

Lærer hjelper en elev i klasserommet.

ILLUSTRASJONSFOTO: MARTIN RUSTAD JOHANSEN / REDD BARNA

1.4 BARNES RETT TIL HELSE OG ERNÆRING

Barnekonvensjonens artikkel 24 gir barn rett til høyest oppnåelige helsestandard, og en særskilt rett til beskyttelse mot barnedødelighet. Redd Barna mener Norge må legge barnekonvensjonen til grunn for å sikre barns rett til god helse i Norge, og gjennom det internasjonale arbeidet. Dette krever et tydelig fokus på universell helsedekning med rettferdig finansiering, og at barns rett til helse ses i sammenheng med andre deler av sosial sektor. Barns helse påvirkes av en rekke ulike faktorer, som for eksempel familiens inntekt, tilgang på utdanning og hvilken folkegruppe du tilhører. Slike faktorer må tas hensyn til i ivaretagelsen av barns rett til et godt helsetilbud.

I NORGE

Store regionale forskjeller i tjenestetilbud for barn
Alle barn i Norge har i utgangspunktet like rettigheter til helsetjenester, men i praksis er tilgjengeligheten ulik. Kvalitet og standard kan være forskjellig både når det gjelder kommunenes ansvar for førstelinjetjenester, som for eksempel fastlegene, og

stat- og fylkesansvar for annenlinjetjenester, som for eksempel spesialisthelsetjenester. Mennesker med nedsatt funksjonsevne, samisk bakgrunn eller familier med innvandrerbakgrunn har dårligere tilgang til offentlige tjenester fordi systemet ikke tar tilstrekkelig høyde for kommunikasjonsproblemer, kulturforskjeller og ulik kunnskap om velferdssystemet.

Helseutfordringene i Norge rammer ulikt. Noen barn er spesielt sårbare, som for eksempel barn som søker asyl, barn som er utsatt for omsorgssvikt, barn som vokser opp i lavinntektsfamilier, barn som er utsatt for vold og overgrep og barn med nedsatt funksjonsevne. Barnekonvensjonen artikkel 24 om rett til den høyest oppnåelige helsestandard, må tolkes i lys av ikke-diskrimineringsprinsippet i artikkel 2 i FNs barnekonvensjon. Dette betyr at Norge er forpliktet til å sikre at alle barn får sin rett oppfylt.

Omfanget av psykiske helseplager øker tydelig fra barneårene og fram til midten av tenårene. Økningen har vært størst blant jenter, unge med norskfødte foreldre og unge med middels eller gode karakterer på skolen. Forskningen er ikke tydelig på årsaksfor-

klaringer, men man finner sammenheng med blant annet kroppspres og prestasjonspress på skolen. Samtidig er også forekomsten av psykiske helseplager knyttet til andre sårbarhetsfaktorer i livet. De som sliter mest, har også dårligere relasjoner til foreldrene sine, de har færre venner, blir oftere mobbet, og liker seg dårligere i lokalmiljøet og på skolen enn de med god psykisk helse. Det er særlig en sterk sammenheng mellom det å ha vært utsatt for mobbing og psykiske helseplager. Det er også tydelige sammenhenger mellom familiens økonomiske situasjon og ungdoms psykiske helse, med størst problemer i familier med dårlig råd

For å styrke det forebyggende helsearbeidet er det nødvendig med bedre og samordnede tjenester. Gode helsestasjoner og en styrket skolehelsetjeneste vil være avgjørende for å forebygge helseproblemer blant barn. I dag er det for eksempel ingen prosedyrer for tidlig helsekartlegging av barn som har flyktet til Norge, noe som gjør det vanskelig å identifisere utsatte barn fra et så tidlig stadium som mulig. Dette betyr at barn med særlig behov for oppfølging og helsehjelp ikke får tilgang til den helsehjelpen og oppfølgingen de har behov for og rett på.

I Norge er det utfordringer knyttet til omskjæring av gutter fordi dette er et område hvor flere rettigheter står i konflikt med hverandre. Selv om omskjæring utfordrer en rekke av gutters rettigheter, kan konsekvensene av et forbud potensielt føre til en stigmatisering av grupper av barn som kanskje ikke er til barnets beste. Det er ikke en uvanlig juridisk situasjon at flere rettigheter og hensyn står i konflikt. Derfor er det behov for mer informasjon om situasjonen og flere tolkninger av de aktuelle bestemmelsene i barnekonvensjonen.

REDD BARNA MENER AT:

- Norske myndigheter må sikre bedre tjenester på tvers av sektorer som helse, velferd, barnevern og skole, og at de samarbeider for barn og unge med sammensatte utfordringer på alle nivåer.
- En god og styrket helsestasjons- og skolehelsetjeneste er avgjørende for å forebygge helseproblemer blant barn. Norske myndigheter må derfor jobbe for å øke og øremerke midler til helsestasjons- og skolehelsetjenesten.
- For å sikre en god, stabil og tilgjengelig skolehelsetjeneste må det satses på å utdanne flere helsesykepleiere.
- Norske myndigheter må sikre at tjenester til barn og unge har tilstrekkelig og relevant kunnskap om sammenheng mellom foreldres psykiske og

fysiske helse og barnets helse og utvikling.

- Norske myndigheter må sikre at alle barn som oppholder seg i Norge har full tilgang til helse- og omsorgstjenester, på lik linje med alle andre barn i Norge, uavhengig av deres og foreldrenes oppholdsstatus.
- Norske myndigheter må innføre en innledende helsekartlegging for alle barn som kommer på flukt til Norge for å identifisere utsatte barn fra et så tidlig stadium som mulig slik at de får tilgang til nødvendig helsehjelp og oppfølging.
- FNs barnekomité bør komme med en tolking og anbefaling knyttet til de bestemmelsene i Barnekonvensjonen som handler om omskjæring av gutter.

INTERNASJONALT

Barnedødelighet er fortsatt en utfordring

Barnedødeligheten er redusert med 52% siden 2000, men fortsatt dør 4,8 millioner barn før de har fylt fem år. Av disse dør nesten halvparten innen 28 dager.³⁴ Nyfødtdødeligheten utgjør en uforholdsmessig stor andel av statistikken. Økt innsats for nyfødthelse er derfor en forutsetning for en fortsatt sterk nedgang i barnedødeligheten.

Klimakrisen er en barnehelsekrise. Barn blir hardest rammet av klimaendringer, og er for eksempel spesielt sårbare for høyere temperaturer, økt risiko for sykdom, underernæring og utfordringer knyttet til mental helse.³⁵ Norge må bidra til mer klimafinansiering til helsesektoren, og til at innsatsen innen klima-helse prioriterer barn.

Underernæring er en underliggende årsak til 45 prosent av alle dødsfall blant barn under fem år. Når vi fyller fem år, er 90 prosent av hjernen ferdig utviklet. Feil- og underernæring de første leveårene fører til uopprettelige skader. Bistand til helse og utdanning må derfor sees i sammenheng med ernæring. Det medisinske tidsskriftet *The Lancet* anslår at 823 000 barn kunne vært reddet hvert år dersom de hadde blitt tilstrekkelig ammet.³⁶ Å fjerne barrierene for amming er derfor et viktig tiltak mot barnedødelighet. Som del av dette arbeidet må norsk myndigheter bidra til oppmerksomhet om Verdens helseorganisasjon regelsett («WHO-koden») som forbyr markedsføring av morsmelkerstatning, og støtte utviklingsland i deres nasjonale implementering og regulering. Dette er allerede en del av Norges seneste matsikkerhetsstrategi i utviklingspolitikken³⁷, og Helsedepartementet har vært noe engasjert i tematikken, men innsatsen bør trappes opp. I tillegg må investorer i morsmelkerstatningsselskaper påvirke selskapene slik at de overholder WHO-koden.

34 [Levels and trends in child mortality \(2024\). UNICEF](#)

35 [Prioritising Children's Health Amidst the Climate Crisis \(2024\) Save the Children](#)

36 [Breastfeeding \(2016\) The Lancet](#)

37 [Kraftsamling mot svolt – ein politikk for auka sjølvforsyning. Noregs strategi for matsikkerheit i utviklingspolitikken \(2022\). Regjeringen](#)

Helse og ernæring for mor og barn er knyttet tett sammen, og helhetlige tiltak kan gi positive utslag for både mødre- og barnedødelighet. Gratis primærhelsetjenester av god kvalitet må være grunnmuren for universell helsedekning, og må være kjernen av norsk bistand og utviklingspolitikk for global helse. Helsesystemer må styrkes, og tilgang for de fattigste og mest marginaliserte må prioriteres. Barrierer i helsesystemene som gjør det vanskeligere for de mest marginaliserte barna å få tilgang til helsehjelp, må identifiseres og brytes ned. Nasjonale myndigheter må selv øke investeringene i helse, og bygge modeller som gjør at folk har både tilgang og råd til helsehjelp. Økte budsjetter til helsesektoren må blant annet finansieres gjennom progressiv og omfordelende skattelegging. Norsk innsats må bidra til å støtte opp om bærekraftig helsesystemstyrking, med fokus på primærhelsetjenester, inkludert opplæring og styrking av helsepersonell. Norge bør ta initiativ til mer omfattende reformer i den internasjonale helsearkitekturen for å sikre at internasjonale aktører i større grad bidrar til å støtte opp om bærekraftig nasjonalt lederskap, i tråd med anbefalingene fra Stoltenberg-utvalget.³⁸ Norges innsats innen global helse bør koordineres på tvers av relevante departementer.

Tenåringsgraviditet gir økt risiko for komplikasjoner

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter står under sterkt press, og finansiering til helsebistand er kuttet fra flere store donorer som blant annet USA.

En særlig utfordring knyttet til nyfødthelse, er tenåringsgraviditet. Dette er igjen tett forbundet med diskriminering av jenter og deres manglende rettigheter, samt barneekteskap. Jenter i tenårene er ofte ikke fysisk klare for svangerskap og fødsel, noe som øker risikoen for at barnet blir født for tidlig, eller at det oppstår komplikasjoner under fødselen. Komplikasjoner knyttet til utrygg abort, graviditet og fødsel er den største dødsårsaken for tenåringsjenter i verden i dag.³⁹

Hvert år gjennomføres 25 millioner utrygge aborter i verden.⁴⁰ Jenter mellom 15 og 19 år står for nær fire millioner av disse og nesten alle abortene skjer i utviklingsland i Afrika, Asia og Latin-Amerika.⁴¹

FNs barnekomité slår fast at ungdom har krav på god og helhetlig informasjon om sine seksuelle og reproduktive rettigheter.⁴² Retten til trygg og lovlig abort må være en integrert del av arbeidet med seksuell og reproduktiv helse, og rettigheter. Disse rettighetene er under sterkt press, globalt. Handlingsrommet for sivilsamfunnsaktører blir mindre, og

finansiering fra store internasjonale donorer uteblir. Dette er en trussel mot grunnleggende rettigheter for barn og unge. Spesielt utsatt er de som tilhører seksuelle minoriteter og andre sårbare grupper. Norge må vise lederskap i kampen for helhetlig seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, både politisk og finansielt, og bidra til å samle andre progressive krefter om denne saken.

REDD BARNA MENER AT:

- Nasjonale myndigheter må sørge for økt finansiering av helse- og ernæringssektoren, blant annet gjennom progressiv og omfordelende skattelegging. Norge må bidra til denne utviklingen.
- Norge bør videreutvikle sin internasjonale lederrolle innen global helse, med vekt på kampen mot mødre- og barnedødelighet og universell helsedekning.
- Norge må ta et tydelig politisk lederskap internasjonalt for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), inkludert retten til trygg abort, og støtte arbeidet finansielt.
- Norge må bidra til barnesensitive klima-helsetiltak.
- Norge må bidra til reformering av den internasjonale helsearkitekturen slik at internasjonale aktører i større grad bygger opp om nasjonalt lederskap innen helse.
- Norge må legge FNs barnekomité sine fortolkninger av General Comment No. 15 til grunn for barns rett til helse i utviklingspolitikken.
- Norske myndigheter må gi faglig, finansiell og politisk støtte til land med høy mødre- og barnedødelighet med særlig vekt på gratis primærhelsetjenester og å styrke helsesystemene.
- Norge må øke investeringer til ernæringstiltak med dokumentert effekt mot barnedødelighet, herunder tilrettelegging for amming, både i det langsiktige utviklingssamarbeidet og innen nødhjelp.
- Norge må bruke politisk kapital til å skape oppmerksomhet om WHO-koden for markedsføring av morsmelkerstatning og bistå land i å implementere denne i nasjonalt lovverk.
- Norske investorer må påvirke selskaper som produserer morsmelkerstatning slik at de opererer i tråd med WHO-koden for markedsførings av morsmelkerstatning.

(Se også kapittel 2.7 Nye globale finansieringsmekanismer og globale fond.)

38 [Stoltenberg-utvalget om global helse \(2024\) Civita](#)

39 [Adolescent pregnancy \(2018\) WHO](#)

40 [Preventing unsafe abortion \(2019\) WHO](#)

41 [Adolescent pregnancy \(2018\) WHO](#)

42 [UN Committee on the Rights of the Child \(CRC\). General comment No. 15 \(2013\) on the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health \(art. 24\). 17 April 2013. CRC/C/GC/15](#)

1.5 BARNES RETT TIL BESKYTTELSE MOT VOLD OG OVERGREP

Barnekonvensjonen artikkel 19 slår fast at statene plikter å «beskytte barnet mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk». Staten er forpliktet etter en rekke menneskerettsbestemmelser til å beskytte barn mot vold, overgrep og omsorgssvikt, og til å bistå og følge opp de barna som utsettes for dette. Et godt lovverk og gode beskyttelsessystemer i tråd med barnekonvensjonen er viktige forutsetninger for å bekjempe vold og overgrep.

Krig og konflikt rammer barn ekstra hardt. Det begås flere grove forbrytelser mot barn i krig enn noensinne. Det vil si at barn drepes og lemlestes, voldtas, kidnappes, rekrutteres som barnesoldater, angripes på skoler og sykehus og nektes tilgang på humanitær hjelp. Barns rett til beskyttelse mot vold og overgrep gjelder både i Norge og over hele verden.

Det er viktig at barn og unge selv har kunnskap om egne rettigheter, kropp, grenser og overgrep. Samtidig trenger vi voksne med kunnskap og handlingskompetanse som gjør dem i stand til å se, snakke med, følge opp og henvise barn som kan være utsatt.

Mye av volden foregår i det skjulte, og det er store mørketall. All vold mot barn kan skade barn både fysisk og psykisk, og kan påvirke deres videre utvikling. Det kan ha negative virkninger på barns selvtillit og selvrespekt, deres evne til å lære og gå på skole, og videre deres muligheter i arbeidslivet og voksenlivet for øvrig.

Vold og seksuelle overgrep mot barn er alvorlige rettighetsbrudd som krenker deres menneskeverd og fysiske og psykiske integritet. Det er bekymringsfullt at visse former for overgrep øker, spesielt overgrep mellom ungdommer, overgrep relatert til internett og andre former for ny teknologi og overgrep knyttet til økt mobilitet som migrasjon og turisme.

Noen grupper barn og unge er mer utsatt for vold og overgrep, og har vanskeligere for å bli sett, hørt og trodd om de skulle bli utsatt. Dette kan for eksempel være barn med nedsatt funksjonsevne som ofte møter barrierer i systemet, som i sin tur gjør det vanskeligere å si i ifra og få hjelp. Dette kan også gjelde barn som har flyktet til Norge eller barn som bor på institusjon. Vi vet også at familieøkonomi og foreldres vansker med rus og psykisk sykdom øker sjansene for å oppleve vold som barn. Også barn og unge som bryter med normer for

kjønn og seksualitet har flere volds- og overgrepserfaringer. Derfor må både beskyttelsestiltakene og systemene utformes slik at de er tilgjengelige og relevante for alle barn.

Krig og konflikt rammer barn ekstra hardt. Ikke bare fordi krig skaper frykt og tap av liv, men også fordi den tar utdanning og framtidshåp fra barna.

I NORGE

Alle barn har rett til beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep. Likevel er omfanget av vold og overgrep mot barn stort, også i Norge, og omfangsundersøkelser viser at det fremdeles er mange barn og unge som blir utsatt for vold og overgrep i løpet av oppveksten. Utviklingen viser at færre barn opplever mindre alvorlig vold fra foreldrene sine, men at omfanget av de som blir utsatt for den alvorligste volden i hjemmet består. Omfangsundersøkelsene viser også en kraftig økning i seksuell vold, voldtekt og seksuell trakassering mellom jevnaldrende. Jenter, unge med funksjonsnedsettelse, og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet er særlig utsatt for alle typer vold, både i hjemmet og fra jevnaldrende.

Likevel ser vi en økning i antall anmeldelser, og politiet varsler om en økning i nettrelaterte overgrep, enten det skjer gjennom at en overgriper bruker nettet til å manipulere og utnytte barn, eller at det skjer i tilknytning til overgrep mellom jevnaldrende, og da særlig knyttet til uønsket deling av nakenbilder.⁴³

Fordi alle er enige om at vold og overgrep mot barn ikke bør skje og at dette må bekjempes, kan det være en utfordring å få politisk oppmerksomhet om temaet. Det er likevel avgjørende at vold og seksuelle overgrep mot barn er på den politiske agendaen på alle nivåer.

Vold og overgrep har store konsekvenser for barns fysiske og psykiske helse. Derfor må vi sørge for at alle barn som er utsatt for vold, mobbing og seksuelle overgrep i Norge, skal bli hørt, trodd og få hjelp, og at det må iverksettes tiltak for å forebygge og ha gode rutiner for oppfølging av unge med skadelig seksuell atferd. Både forebygging og hjelpetiltak krever en helhetlig innsats og samarbeid på tvers av sektorer, og at det satses både på generell forebygging og målrettet innsats mot barn i risikogrupper.

43 [Barn som selger egenprodusert seksualisert materiale til voksne \(2024\) Politiet](#)

Prioritering for forebygging, avdekking og ivaretagelse av barn og unge utsatt for vold og overgrep

Voksne i skoler og barnehager møter barn hver dag, og har en unik mulighet og et ansvar for å forebygge og oppdage vold og overgrep mot barn. Riksrevisjonens undersøkelse om myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner fra 2022 viser at lærere og barnehageansatte har for lite kunnskap om opplysningsplikten, avvergingsplikten og om avdekking av vold i nære relasjoner.

Kun 1 av 5 barn som har opplevd vold eller overgrep har vært i kontakt med det profesjonelle hjelpeapparatet om sine opplevelser. For at vold og overgrep mot barn skal bli avdekket og stoppet må de møtes av voksne som vet hvordan de kan snakke med barn om temaet, og hva de skal gjøre om de er bekymret. Selv om det er utviklet flere digitale verktøy om temaet, viser Redd Barnas undersøkelse at mange lærere ikke føler de har god nok opplæring og veiledning til å ta dem i bruk.⁴⁴ Også barnehageansatte mangler verktøy og veiledning.⁴⁵ Seksuelle krenkelser og overgrep skjer ofte mellom jevnaldrende⁴⁶ og mange krenkelser mellom barn og unge skjer digitalt.⁴⁷ Dette må forebygges igjennom god seksualitetsundervisning, kunnskap om hva samtykke er og hva som er lov og ikke lov.

Årlig bor det omtrent 1500 barn på krisesenter i Norge. Innholdet i tilbudet til barn på krisesenter varierer i for stor grad og flere krisesenter preges av lite ressurser. Krisesentertilbudet i Norge har fått omfattende kritikk fra både FNs komité for kvinne-diskrimineringskonvensjonen (CEDAW), Europarådet og Riksrevisjonen. Avstand til sentrene, lav bemanning og manglende tilstedeværelse på natten er noen av utfordringene som har blitt påpekt.

REDD BARNA MENER AT:

- Regjeringen må til enhver tid ha en operativ og helhetlig plan for arbeidet mot vold og overgrep og nettrelaterte overgrep som prioriterer barn og unge. Planen må tilføres tilstrekkelig med ressurser og rammer til at tiltakene kan gjennomføres og trappes opp.
- Statens barnehus må ha ressurser og rammer til å sikre at alle barn under 18 år som har vært utsatt for vold eller seksuelle overgrep, eller er mistenkt i slike saker, får et likeverdig tilbud om tilrette-lagte avhør, medisinske undersøkelser og annen helhetlig oppfølging.
- Oppfølgingsarbeidet hos barnehusene må reguleres tydeligere. Det helhetlige oppfølgingsarbeidet må styrkes og få klarere rammer.
- Myndighetene må ha en aktiv politikk for å styrke arbeidet med å forebygge skadelig seksuell atferd blant barn og unge (SSA), og sikre god hjelp og oppfølging på barnehusene
- Myndighetene må sikre tilstrekkelig kapasitet i hjelpe- og behandlingstilbudet for personer som har seksuelle følelser for barn.
- Myndighetene må sikre at alle politidistrikt har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å etterforske og drive forebyggende arbeid mot alle former for vold og seksuelle overgrep mot barn, også nettrelaterte overgrep.
- Alle kommuner må sikre et tverrfaglig samarbeid i sitt kriminalitetsforebyggende arbeid rettet mot barn og ungdom, også knyttet til nettrelatert vold og overgrep blant ungdom
- Norske myndigheter må bidra til å forplikte net-taktører til å bedre bekjempe internettrelaterte overgrep, og til økt samarbeid for bedre forebygging, samt legge til rette for oppdatert kunnskap til hjelpetilbud, tjenester, barn og foreldre.
- Alle kommuner må ha en lovpålagt plikt til å ha en virksom handlingsplan og beredskapsplaner for å bekjempe og forebygge vold og seksuelle overgrep mot barn.
- Alle barn må få tilgjengelig og relevant kunnskap om kropp, seksualitet, grenser, nettrisikoeer og seksuelle overgrep helt fra barnehagen og gjennom hele utdanningsløpet og på nett. Kunnskapen må være tilpasset språk og kultur.
- Kunnskap om vold, overgrep og skadelig seksuell atferd og nettrelaterte overgrep, må sikres for alle profesjonsutdanninger som møter barn i sitt arbeid, som eksempelvis lærere, leger, tannleger, helsesykepleiere, barnehagelærere, politi og barnevernspedagoger. Det er også viktig med kunnskap om risikofaktorer for sårbarhet, slik som blant annet levekår og funksjonsnedsettelse.
- Det kommunale og statlige barnevernet må sikres tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å trygge og beskytte barn mot vold og seksuelle overgrep. Det er særlig viktig å sikre at barnevernet har gode systemer og rutiner for at barn skal bli hørt og ha innflytelse. I tillegg må myndighetene sørge for at dette tilbudet er likeverdig og av like god kvalitet i hele landet.
- Barn under offentlig omsorg skal være trygge og ha gode og tilgjengelige varslingsmuligheter dersom de opplever vold, seksuelle overgrep eller andre krenkelser.
- Norske myndigheter må sikre tilstrekkelig bemanning og kompetanse på helsestasjonene og i

44 [Undersøkelse av Opinion for Redd Barna \(2021\)](#)

45 [Spørsmål til Barnehage-Norge 2016 \(2017\) Naper et.al. Trøndelag Forskning og Utvikling](#)

46 [Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. \(2019\) Hafstad, G. S., & Augusti, E. M. \(Red.\). \(Rapport 4/2019\)](#)

47 [Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett, Rapport \(2019\) Kripos](#)

skolehelsetjenesten til å bidra til forebygging og avdekking av vold og overgrep, samt oppfølging av barn som har blitt utsatt for dette.

- Alle barn som trenger det må sikres et godt krisesentertilbud uavhengig av hvor de bor og hvilken forelder de kommer med. Barn på krisesenter må sikres rett til lek og fritid, og god barnefaglig oppfølging, både under selve oppholdet på krisesentret og i perioden etter utflytting.
- Styrke barns rettigheter i voldserstatningsordningen.

INTERNASJONALT

Barn over hele verden opplever vold, seksuell utnyttning og skadelige tradisjonelle handlinger som blant annet barneekteskap og kjønnslemlestelse. Omfanget av denne typen handlinger forsterkes ofte i humanitære kriser. Over 300 millioner barn mellom to og fire år blir utsatt for vold fra sine foresatte.

⁴⁸Barn med funksjonsnedsettelse er tre ganger mer utsatt enn andre barn. I 2018 hadde kun hvert fjerde land lovverk som beskytter barn mot å bli slått.⁴⁹ Stadig flere land arbeider med å styrke barns rettigheter på dette feltet. Likevel er det fortsatt en lang vei å gå når det kommer til praktisk implementering og finansiering av tiltak som skal forebygge og sikre at barn som er utsatt for vold blir hørt, trodd og får hjelp. Nepal er et av landene som i 2018 innførte rettslig forbud mot å straffe barn fysisk, etter mange år med påvirkningsarbeid drevet av Redd Barna og andre organisasjoner.⁵⁰

Både gutter og jenter er utsatt for vold og overgrep av alle slag, men risiko og sårbarhet for enkelte typer vold kan variere mellom kjønnene. Jenter er for eksempel sterkt overrepresentert blant ofre for seksuelle overgrep, mens gutter er mer utsatt for gjengrelatert vold eller å bli rekruttert som barne-soldater. Samtidig vet vi at seksuelle overgrep mot barn, og særlig gutter⁵¹, er sterkt underrapportert på grunn av stigma. Derfor er det viktig at analyser av sårbarhet relatert til kjønn legges til grunn, for omsorg og forebyggende tiltak. Det er også svært viktig å ivareta spesielt sårbare grupper, som barn med nedsatt funksjonsevne, barn som vokser opp i fattigdom, barn på flukt og i konfliktområder, barn som er berørt av hiv og aids, og foreldreløse barn. Økende antall konflikter og humanitære kriser gjør barn ekstra sårbare.

REDD BARNA MENER AT:

- Norske myndigheter må gi støtte til land som jobber for å forby alle former for vold mot barn i alle sammenhenger, og i henhold til forpliktelsene under barnekonvensjonen.
- Norske myndigheter må støtte land som jobber for å opprette effektive, barnevennlige nasjonale systemer som beskytter barn og unge mot vold og seksuelle overgrep. Slike nasjonale systemer må også sikre at barn har kunnskap om sine rettigheter, og sørge for å behandle og rehabilitere barn som har behov for det. I tillegg bør forebyggende tiltak som involverer skole, hjem og lokalsamfunn prioriteres.
- Norske myndigheter må drive talsmannsarbeid for at midler til å opprette og styrke effektive og barnevennlige barnevernssystemer, blir øremerket i nasjonale budsjetter. I tillegg til dette må det også settes av midler til konkrete tiltak for å forebygge vold og overgrep, slik at barn som utsettes for dette blir hørt, trodd på og får hjelp.
- Norge må styrke sin internasjonale likestillings-satsning for å endre holdninger og praksis som fører til kjønnsbasert og seksualisert vold. Det er også behov for å mobilisere gutter og menn i kampen mot vold mot barn, inkludert kampen mot kjønnsbasert vold.
- Norge må drive talsmannsarbeid for økt internasjonal innsats mot vold og seksuelle overgrep mot barn og unge, inkludert barneekteskap, kjønnslemlestelse og seksualisert vold mot jenter og gutter.
- For å bekjempe den globale økende motstanden mot likestilling og jenters rettigheter trengs det øremerkede midler til likestillingstiltak, inkludert arbeid mot barneekteskap, tenåringsgraviditeter, kjønnslemlestelse og kjønnsbasert vold.
- Norske myndigheter må støtte land og aktører som lytter til barn og unge av alle kjønn når de skal lage tiltak mot vold og seksuelle overgrep.
- Norge må øremerke midler til FN for å bekjempe vold mot barn, bidra til holdningsarbeid mot kjønnsbasert og seksualisert vold, og prioritere forebyggingstiltak

48 [A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents. \(2017\) UNICEF. New York](#)

49 [Se Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children & Brilliant Maps for statistikk](#)

50 [Nepal vows to end corporal punishment against children \(2018\) Save the Children](#)

51 [UNHCR study uncovers shocking sexual violence against Syrian refugee boys, men \(2017\) UNHCR](#)

Ansatt i Save the Children snakker med barn i mottakssenter i Gadarif, Sudan.

FOTO: HAMID ABDULSALAM/SAVE THE CHILDREN

1.6 BESKYTTELSE AV BARN PÅ FLUKT OG BARN I KRIG OG KONFLIKT

Barnekonvensjonen artikkel 22 slår fast at barn på flukt har rett til spesiell beskyttelse. De skal få nødvendig vern og humanitær hjelp, og få hjelp til å gjenforenes med sin familie. I tillegg til dette har barn som lever i konfliktområder og barn på flukt særlige rettigheter til beskyttelse nedfelt i: Internasjonal humanitær rett, FNs barnekonvensjon, FNs flyktningkonvensjon, FNs torturkonvensjon, FNs menneskerettighetskonvensjon, det afrikanske charteret om barns rettigheter (The African Charter on the Rights and Welfare of the Child) og Roma-vedtektene om Den internasjonale straffedomstol.

I NORGE

Norge har forpliktet seg til å innfri rettighetene til barn som har flyktet hit, på lik linje med andre barn.

Likevel ser vi at disse barna forskjellsbehandles på flere områder, og i strid med FNs barnekonvensjon. Et eksempel på dette er at enslige mindreårige asylsøkere får et dårligere omsorgstilbud enn andre barn under offentlig omsorg i Norge. Norge har fått kritikk fra flere FN-komiteer for å ikke ivareta enslige mindreårige godt nok. I sine avsluttende merknader til Norges sjuende rapport om oppfølgingen av barnekonvensjonen i Norge,⁵² fremholder barnekomiteen at det er et brudd på prinsippet om ikke-diskriminering å gi enslige mindreårige asylsøkere omsorg av lavere kvalitet enn for andre barn under statens omsorg, og anbefaler at Norge overføre ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet, slik at de får like god omsorg som andre barn.

Sammenlignet med de fleste andre land har Norge et relativt godt fungerende asylinstitutt, men på

52 [Concluding observations on the seventh periodic report of Norway \(2025\) UN Committee on the Rights of the Child](#)

flere områder er det ikke samsvar mellom lov og praksis når det kommer til de menneskerettslige forpliktelsene. Barns særskilte sårbarhet og rettigheter, inkludert barnets beste og barnets rett til å bli hørt, blir ikke godt nok ivaretatt i de vurderingene og beslutningene som tas om opphold, utvisning og retur i dag.⁵³ I sine avsluttende merknader til Norges sjuende rapport om oppfølgingen av barnekonvensjonen i Norge,⁵⁴ ber barnekomiteen Norge om å sikre en barnevennlig asylprosess.

Levekårene for barnefamilier på mottak er for dårlig. Barna bor trangt, ofte sammen med mange fremmede voksne og den økonomiske stønaden til beboere i mottak er lav. Det er også vanlig at barna må flytte flere ganger fra mottak til mottak, ofte på kort varsel og over store geografiske avstander. Barn på mottak er også ekstra sårbare for å bli utsatt for vold og overgrep.⁵⁵

Barn som har måttet flykte fra krig og forfølgelse blir møtt med fysisk, psykisk og seksuell vold i Europa. Barn forteller at grensevakter tvinger dem tilbake fra landegrenser uten at de får søke beskyttelse. De opplever å bli kledd nakne, tvunget til å stå i kulden, brent med elektrosjokkvåpen og slått med stokker. Barn drukner i Middelhavet, og Hellas er dømt i Den Europeiske menneskerettighetsdomstolen for ikke å ha gjort nok for å redde barn fra å drukne.⁵⁶

Manglende fungerende systemer for behandling av asylsøknader og stengte grenser fører også til at mange barn på flukt må leve i flyktningleire på ubestemt tid flere steder i Europa. Dette gjør barn mer utsatt for overgrep, menneskehandel og annen kriminalitet. Noen barn holdes også i leire eller mottak hvor deres bevegelsesfrihet er sterkt begrenset. Selv kortvarig internering av barn kan føre til sykdom og traumer. FNs barnekomite er helt tydelig på at internering av barn på flukt aldri er til barnets beste.⁵⁷

Rettighetene til barn på flukt må innfris både her hjemme, gjennom humanitære bidrag, og gjennom regionalt og globalt samarbeid.

REDD BARN MENER AT:

- Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i utlendingsmyndighetenes behandling av asylsaker som berører barn. Alle hensyn som danner

grunnlag for vedtak må begrunnes og spesifiseres eksplisitt i enhver sak, og vektingen av disse må begrunnes.

- Barns rett til å bli hørt må bli ivaretatt i alle ledd i utlendingsforvaltningen. Det må stilles krav i utlendingsregelverket til at alle som intervjuer barn har opplæring i å intervju barn, og at intervjuet skal foregå på en måte og i omgivelser som er barne-sensitive.
- Enslige mindreårige asylsøkere må få et likeverdig omsorgstilbud som andre barn under offentlig omsorg i Norge. Omsorgsansvaret må overføres til barnevernet og tilbudet må lovfestes i barnevernloven.
- Norske myndigheter må sikre varige løsninger for enslige mindreårige, og avskaffe ordningen med tidsbegrenset opphold jf. utlendingsforskriften §8-8.
- Arbeidet med å spore opp og bli gjenforent med omsorgspersoner må styrkes. Norske myndigheter er også forpliktet til dette gjennom FNs barnekonvensjon, dersom gjenforeningen er til barnets beste.
- Barn må få innfridd rett til helsehjelp og rett til lek og fritid slik det er nedfelt i barnekonvensjonen, uavhengig av oppholdsstatus.
- Innkvarteringstilbud til barnefamilier må ha en standard som ivaretar barns rett til beskyttelse, privatliv, tilfredsstillende levekår, lek og fritid. Denne standarden må også være tilrettelagt for barn med særskilte behov.
- Barn i asylsøkerfasen må ikke bli flyttet mer enn absolutt nødvendig. I de tilfellene hvor asylmottaket planlegges å legges ned, må det tas særlig hensyn til barna som bor på mottaket og sikre at de får nødvendig informasjon og ekstra psykososial oppfølging i denne perioden.
- Alle asylmottak må utarbeide egne beredskapsplaner for forebygging, avdekking og håndtering av vold og seksuelle overgrep mot barn. Dette gjelder også ankomstsenter, akuttmottak og transittmottak. Planer og rutiner må være tilgjengelige og godt kjent for alle ansatte.
- Norske myndigheter må jobbe for internasjonalt samarbeid og til enhver tid ha en effektiv handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel, med et klart barneperspektiv.
- Internering av barn på grunn av innvandringskontroll må forbys.⁵⁸

53 [Se blant annet NOAS og Redd Barna \(2020\) Barnets beste i utvisningssaker](#) og [NOAS, Redd Barna, FO \(2017\) En gjennomgang av midlertidig opphold til enslige mindreårige](#) og «Barnets beste i asylsaker» (2024) KPMG.

54 [Para 38d - Concluding observations on the seventh periodic report of Norway \(2025\) UN Committee on the Rights of the Child](#)

55 [Kartlegging av rammene for barns beskyttelse på asylmottak \(2017\) Redd Barna](#)

56 [Violations of the Convention in a case concerning the sinking of a migrant boat \(2022\) Den europeiske menneskerettighetsdomstolen](#)

57 [Joint General Comment - No. 4 of the CMW and No. 23 of the CRC \(2017\) - on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return](#)

58 [FNs barnekomite har bedt Norge forby internering av barn i forbindelse med migrasjons saker. Se blant annet CRC/C/NOR/CO/7, para 38g.](#)

- Barn skal kun returneres når det er i tråd med prinsippet om barnets beste jfr. barnekonvensjonen artikkel 3, og i tråd med internasjonale anbefalinger og standarder. Barnets beste skal også være et grunnleggende hensyn i hvordan retur gjennomføres.
- Norge må ta en aktiv og tydelig rolle for å få slutt på vold, overgrep, pushbacks mot og internering av barn på flukt i Europa overfor EU og Balkanlandene. Norge bør komme med tydelig kritikk mot volden og overgrepene barna utsettes for og jobbe for at barn får søke beskyttelse under ordnede forhold på en måte som ivaretar deres rettssikkerhet og særskilte rettigheter.
- Norge må sikre at flere barn på flukt får beskyttelsen de har krav og behov på, blant annet gjennom å øke antall kvoteflyktninger. I tillegg må Norge bidra til en felles europeisk relokiseringsordning, og sikre rask familiegjening.
- Det bør innføres tidlig helsekartlegging for alle barn som søker beskyttelse i Norge.
- Norge må ta imot det antallet kvoteflyktninger som FNs høykommissær for flyktninger ber oss om.
- Det må komme på plass konkrete og langsiktige tiltak for å forebygge at enslige mindreårige asylsøkere forsvinner fra mottak, og at det sikres at alle barn letes aktivt etter og sikres at de er trygge.

INTERNASJONALT

Over halvparten av menneskene som er på flukt, er barn

I 2023 var 117,3 millioner mennesker på flukt, 40 % av disse er barn, selv om barn kun utgjør 30 % av verdens befolkning.⁵⁹ Barn på flukt er en ekstra sårbar gruppe. De er utrygge og har begrenset eller manglende tilgang på både helsetjenester, utdanning og psykososiale støttetjenester. Mange barn kommer bort fra sine foreldre, må forlate sine hjem og blir utsatt for krenkelser, vold og overgrep. Jenter og barn med funksjonsnedsettelse er spesielt utsatt for overgrep under flukten. Barn med funksjonsnedsettelse er i tillegg mer utsatt for å bli forlatt av familiene sine og mer utsatt for vold i krigs- og fluktsituasjoner. Barn på flukt er spesielt sårbare for menneskehandel. I flere tilfeller ser vi at barn på flukt blir tvangsadskilt fra foreldrene sine.

Barn blir grovt utnyttet i krig og konflikt

Nesten 1 av 5 barn i verden bor i et konfliktområde. Siden 1990-tallet har antallet barn som lever i konfliktsoner økt fra 200 millioner til 473 millioner.⁶⁰

Barn er blant de mest sårbare i krig og konflikt, både på grunn av de umiddelbare farene og de langsiktige psykososiale ettervirkningene.

Selv om sivile har rett til beskyttelse i krig, er de fleste ofrene for dagens krigføring sivile. Dette er ofte en bevisst taktikk fra krigførende parter, som kan innebære målrettede angrep, bruk av seksualisert vold eller rekruttering av barn. Skoler og sykehus er stadig oftere mål for angrep og blokkering av humanitær hjelp blir i stadig større grad brukt som en del av det politiske maktspeillet i krig, og konsekvensene er fatale for sivilbefolkningen.

De siste årene er grove forbrytelser mot barn i krig (som definert under FNs Children and Armed Conflict agenda) mer enn tredoblet. Drap og lemlestelse, rekruttering og bruk av barn av væpnede aktører og blokkering av humanitær hjelp utgjør den største andelen av disse grove forbrytelsene.

Barn rammes hardest ved bruk av atomvåpen, eksplosive våpen og andre masseødeleggelsesvåpen

Atomvåpen og andre masseødeleggelsesvåpen er ikke bare en eksistensiell trussel, men vil også utgjøre stor skade for mennesker og miljø selv ved bruk i mindre omfang. Den ødeleggende kraften til slike våpen etterlater ikke bare umiddelbare fysiske, men også psykososiale skader som påvirker barns utvikling og fremtid. Mellom 2018 og 2022 sto eksplosive våpen for nær halvparten av de mer enn 47 500 drapene og lemlestelsene bekreftet av FN av barn i konflikt.⁶¹ Flertallet av disse tilfellene fant sted i befolkede områder. På grunn av sin størrelse og sårbare fysikk er barn spesielt utsatt for alvorlige og langvarige skader eller død som følge av bruk av eksplosive våpen.⁶²

Behovet for nødhjelp er større enn noen gang

Behovet for nødhjelp er høyere enn noen gang, og det anslås at de humanitære behovene vil fortsette å øke. I 2024 hadde omtrent 72 millioner barn behov for beskyttelse i humanitære kriser.⁶³ Likevel har barns beskyttelse disproporsjonalt lav dekningsgrad i humanitære responsplaner.⁶⁴ Dette til tross for at tiltak for beskyttelse av barn er livreddende på lik linje med vann, ernæring og husly.

Barn av fienden

En av de mest sårbare grupper barn som lever i krig og konflikt, er barn av foreldre som defineres som fienden, slik tilfellet er for barn av IS-foreldre. Mange opplever fangenskap uten tilgang til tilstrekkelig mat,

59 [Global trends forced displacement in 2023 \(2024\) FNs høykommissær for flyktninger](#)

60 [Stop the War on Children - Pathways to Peace \(2024\) Save the Children](#)

61 [Stop the War on Children - Pathways to Peace \(2024\) Save the Children](#)

62 [Blast Injuries: the impact of explosive weapons on children in conflict \(2019\) Save the Children](#)

63 [CP AoR Newsletter \(July-Sept 2018\) Child Protection Positioning and Support for Localisation – Summary of the analysis 2018](#)

64 [The Alliance for Child Protection in Humanitarian Action, Unprotected Report \(2024\)](#)

helsehjelp, beskyttelse og skole, utstøtt fra lokalsamfunnet og lever ofte et liv i skam. De blir straffet for foreldrenes dårlige valg, eller mødre som har blitt utsatt for voldtekt, såkalte children born of war. Det bryter helt med barnekonvensjonen som sikrer barn rettigheter, uavhengig av hvem foreldrene deres er. Barn skal ikke behandles som en forlenget arm av sine foreldre, men som individer med selvstendige rettigheter.

Norge har et spesielt humanitært og moralsk ansvar for til enhver tid å hente de norske barna ut av slike situasjoner, og legge til rette for at de får en trygg oppvekst her i Norge. Dette vil være i tråd med de forpliktelsene som ligger i Stortingsmelding 12 (2010 - 2011) om bistand til nordmenn i utlandet, som sier at prioritet vil bli gitt til akutte og alvorlige saker der liv og helse står på spill, samt til saker som kan innebære brudd på menneskerettighetene og saker som involverer mindreårige. Å skille barna fra deres omsorgspersoner for å hente hjem kun barna vil kunne traumatisere barnet ytterligere, og bryte både med FNs barnekonvensjon og Menneskerettighetskonvensjonens bestemmelser om retten til et familieliv. Det bryter også med prinsippet i barnekonvensjonen om barnets beste

Barn er viktige fredsaktører

Barn og unge er ikke bare ofre i krig, de er også viktige ressurser når et land skal bygge fred, som agenter for fred og forebygging av konflikt. Redd Barnas arbeid med barn som fredsaktører viser at barn kan og må spille en viktig rolle i å bidra til redusert konfliktnivå, økt sikkerhet og langsiktig samfunns- og fredsbygging. Barn og unge har rett til å delta og bli inkludert i gjenoppbyggingen av sine samfunn og i beslutningsprosesser. Dette blir slått fast i Barnekonvensjonen og FNs sikkerhetsrådsresolusjon 2250 om ungdom, fred og sikkerhet (2015) som er bindende for alle FNs medlemsland. Å inkludere barn og unge i beslutningsprosesser og i fredsprosesser er viktig, ikke bare ut fra et rettighetsperspektiv, men også for å sikre en mer bærekraftig fred.

Redd Barna jobber for å beskytte barn i krig, sikre at de får gå på trygge skoler og holde overgripere til ansvar. I tillegg vil vi jobbe systematisk for å styrke lokale og nasjonale systemer for beskyttelse av barn, som for eksempel barnevern. Kjønnbasert diskriminering og vold skal forebygges og bekjempes i alle kontekster.

REDD BARNA MENER AT:

- FNs anbefalinger må ligge til grunn for all politikk og forvaltning på flyktningefeltet. Norge må arbeide for at FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) setter barna øverst når internasjonale midler fordeles og aktiviteter iverksettes.
- Norge må være en økonomisk og politisk forkjemper for å beskytte barn i konflikt gjennom å sikre at minst 4 prosent av norsk og internasjonal

humanitære bistand går til beskyttelse av barn i krig og konflikt, gjøre beskyttelse av barn i krig og konflikt til en topprioritet for Norge i FN, jobbe for at grove forbrytelser mot barn i krig blir bedre dokumentert, og jobbe for at ansvarlige for brudd på seks grove forbrytelser mot barn og krigsforbrytere holdes ansvarlige

- Norge må operasjonalisere og implementere den politiske erklæringen om styrking av beskyttelse av sivile fra bruken av eksplosive våpen i befolkede områder (EWIPA), på en måte som tar hensyn til barns spesifikke sårbarheter, i relevante nasjonale regelverk, militære håndbøker og opplæringsprogrammer, og være en pådriver for tilslutning til denne erklæringen i internasjonale fora.
- Norge må vedta en "Langtidsplan for en fredeligere verden". Det må være en langsiktig plan med et tydelig ambisjonsnivå for konfliktforebygging og fredsarbeid som en komplementerende del av Norges sikkerhetspolitikk.
- Bevilgningene til fredsarbeid i statsbudsjettet skal stå i et fast prosentforhold til forsvarsbudsjettet slik at det er en proporsjonal utvikling for disse to delene av Norges sikkerhetspolitikk.
- Norge må signere forbudet mot atomvåpen, stå fast ved de forpliktelsene de har gjort til en humanitær våpenbruk gjennom ulike våpenkonvensjoner og prioritere midler til internasjonalt nedrustningsarbeid.
- Norge må fremme barns rettigheter og beskyttelse av barn i konfliktløsning, fredsprosesser og fredsbygging, og dessuten gi økonomisk og politisk støtte til barn og unges medvirkning i fredsprosesser, fredsbygging og konflikthåndtering – både under og etter en krig eller væpnet konflikt, og i arbeidet med å forebygge konflikt.
- Norge må implementere sikkerhetsrådsresolusjonen 2250 om ungdom, fred og sikkerhet. Et viktig første steg er å lage en egen handlingsplan som skaper grunnlag for felles innsats med arbeidet for å gjennomføre ambisjonen i sikkerhetsrådsresolusjonen.
- Norge må ta initiativ til at land som har ratifisert FNs barnekonvensjon, også ratifiserer tilleggsprotokollen om barn i væpnet konflikt som forbyr rekruttering av barn under 18 år.
- Norge må jobbe for at barn under 18 år ikke deltar i krig eller væpnede konflikter og støtte tiltak for å demobilisere, reintegrere og rehabilitere barn som har vært tilknyttet væpnede grupper.
- Norge må til enhver tid hente hjem norske barn og deres omsorgspersoner som er fanget som følge av krig og konflikt, uavhengig hvem foreldrene deres er, og legge til rette for at de får en trygg og god oppvekst i Norge.
- Norge må finne alternative finansieringskilder til de økende humanitære behovene.

Norsk eksport av militært utstyr og flerbruksvarer

Antall barn som har blitt drept eller lemlestet i konflikt har økt dramatisk det siste tiåret. I tillegg til at barn rammes direkte, er krig og konflikt også en viktig årsak til fattigdom, sult og andre brudd på barns rettigheter, som for eksempel retten til utdanning, beskyttelse og helsetjenester.

Norge produserer og eksporterer både våpen, ammunisjon og annet militært utstyr, så vel som flerbruksvarer (sivile varer) til militært bruk. Disse eksportvarene er underlagt et eget regelverk som blant annet slår fast at det ikke skal eksporteres til områder i krig, til områder hvor krig truer, eller til land i borgerkrig. Norge har også ratifisert FN-avtalen Arms Trade Treaty (ATT), som blant annet slår fast at man ikke skal eksportere våpen dersom det er fare for at utstyret brukes til å begå, eller tilrettelegge for brudd på humanitærretten. I tillegg er norsk eksport underlagt EUs felles regler for eksport. Selv om Norge på flere måter har et strengt regelverk, er det åpenbart behov for styrking dersom man skal sikre at norsk eksport av forsvarsmateriell ikke bidrar til brudd på barns rettigheter.

Norge fikk i 2021 en åpenhetslov som krever at store selskaper undersøker om de bidrar til brudd på menneskerettighetene, og at de gjør noe for å hindre slike brudd. Loven bygger på internasjonale regler for ansvarlig næringsliv, som også sier at selskaper skal vurdere om våpen og militært utstyr kan bli brukt i strid med folkeretten. Men i dag gjelder ikke dette fullt ut for selskaper som selger forsvarsmateriell, fordi de ikke må rapportere på hvordan produktene de lager kan bryte folkeretten. Redd Barna mener at åpenhetsloven må endres slik at også forsvarsindustrien blir ansvarlig for å hindre at produktene deres blir brukt i strid med folkeretten.

REDD BARNA MENER AT:

- Norske myndigheter må ikke eksportere militært utstyr eller flerbruksvarer til land som er svartelistet for å begå grove forbrytelser mot barn i krig eller væpnet konflikt.
- Norske myndigheter må ikke eksportere militært utstyr eller flerbruksvarer hvis det er risiko for at utstyret kan brukes til å begå eller tilrettelegge for brudd på den internasjonale humanitærretten, internasjonale menneskerettigheter eller andre grove forbrytelser mot sivile, inkludert barn. Redd Barna mener at en slik risiko er tilstede når det er anklager om at mottaker har begått brudd på internasjonal humanitærrett, internasjonale menneskerettigheter eller andre grove forbrytelser mot sivile er uavhengig gransket og verifisert.
- Norske myndigheter må sidestille kravene til eksport av A- og B-materiell.
- Norske myndigheter må kreve sluttbrukerklæring fra alle land de selger militært materiell til.
- Norske myndigheter må styrke kontrollrutinene, også etterkontroll, for å sikre at utstyret ikke havner på avveie og reeksporteres til land Norge ikke ville eksportert direkte til.
- Norske myndigheter må sikre økt åpenhet om norsk eksport av militært utstyr og flerbruksvarer, for eksempel ved månedlig rapportering til stortinget om eksporten.
- Norske myndigheter må jobbe for at flere land ratifiserer Arms Trade Treaty, og bistå med assistanse til andre staters implementering av avtalen der det er ønskelig.
- Endre åpenhetsloven slik at den også pålegger forsvarsindustrien å hindre at mottakere av deres produkter bruker dette til å begå brudd på folkeretten.

1.7 INTEGRERING I NORGE

Når barn flykter til og blir bosatt i Norge, er staten tydelig forpliktet gjennom FNs barnekonvensjon til å ivareta og gi barna et likeverdig omsorgstilbud med andre barn. Barn skal ikke diskrimineres på noen måte ut fra hvem de er eller hvor de kommer fra. Dette er et av de viktigste prinsippene i barnekonvensjonen. I tillegg slår Grunnloven §98 fast at ingen skal usaklig forskjellsbehandles.

Rundt 40% av flyktninger som bosettes i Norge er

barn under 18 år og i 2021 var nesten 90% av bosatte flyktninger del av en barnefamilie.⁶⁵ I 2021 trådte det i kraft en ny lov om Integrering⁶⁶ der barneperspektivet er fraværende. Dette bidrar til store forskjeller i hvordan integreringsarbeidet rettet mot barn organiseres i kommunene, hvordan barna blir møtt og hvilke tiltak som finnes for barn i ulike kommuner, på skolene og på fritidsarenaen.

Redd Barnas rapport «Det viktigste er å

65 [IMDi årsrapport 2022. IMDi](#)

66 [Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid \(integreringsloven\) \(2021\) Arbeids- og inkluderingsdepartementet](#)

bli norsk...?» gir kunnskap om barn og unges opplevelser og tanker om å være ny i Norge.⁶⁷ Barn og unge forteller at de opplever at mye av ansvaret for integreringen ligger hos dem selv. De etterlyser flere inkluderende tiltak, voksne kontaktpersoner som har kunnskap om deres situasjon, mer oppfølging og sosialisering på skolen og tiltak som motvirker psykisk uhelse, rasisme, ulikhet og fattigdom. Barn med funksjonsnedsettelse som er bosatt i norske kommuner⁶⁸ forteller om ekstrem ensomhet, mangel på venner og fritidsaktiviteter, at de ikke blir hørt, at de ikke får informasjon om sine rettigheter og om en mangelfull oppfølging fra koordineringsteamene i kommunen.

Barns rettigheter i integreringsarbeid

Ulike rapporter⁶⁹ dokumenterer at det er behov for flere inkluderende tiltak og mer målrettet oppfølging av barn med flyktningbakgrunn som er bosatt i norske kommuner. Det er behov for å styrke barns individuelle rettigheter i integreringsarbeidet før og etter bosetting i kommunene. Barns behov, ønsker og synspunkt er ikke inkludert som et eget hensyn ved kartlegging i forbindelse med bosetting av barnefamilier. For å sikre at barns beste blir ivaretatt når familier bosettes og i integreringen, må ansatte i flyktningetjenesten og andre kommunale instanser med ansvar for bosetting ha barnefaglig kompetanse og arbeidsmetoder for å snakke med barn og unge og for å kartlegge og identifisere sårbarheter og oppfølgingstiltak.

Likeverdig omsorg til enslige midtreårige etter bosetting

Etter 2017 er det ikke lenger et krav at kommuner gjør et barnevernsvedtak for bosetting av enslige mindreårige. Kommuneundersøkelsen ISF gjennomførte i 2020⁷⁰ viser at en tredjedel av kommunene skifter ansvaret fra barnevern til flyktningtjenesten, læringscenteret, tiltakstjenesten, enhet for oppvekst, helse og levekår, boveiledertjenesten eller lignende. Hjemling av omsorgs- og botilbudet i barnevernsloven fører med seg en del krav og rettigheter for enslige mindreårige flyktninger, noe som svekkes når ansvaret legges til andre instanser. I samme rapport forteller kommunene at de må nedbemanne, legge ned boliger som barn oppfatter som hjemmene sine, og flytte dem til andre bofellesskap. Medarbeidere som er den trygge voksne, slutter på grunn av nedbemanningsprosessen og det går ut over barnas behov for kontinuitet i relasjoner og tilhørighet.

Diskriminering og rasisme

Diskriminering og rasisme som rammer barn og unge bryter barns rettigheter og hindrer integrering og forsterker utenforskap. Barn og unge som nylig er bosatt i Norge forteller om opplevelser med fordommer, diskriminering, og rasisme⁷¹. Barn og unge som opplever rasisme preges av dette og det kan gi psykiske plager og bidra til at de ikke kan eller vil delta i samfunnet på lik linje med andre. Ifølge Antirasistisk Senter er det spesielt i skolen barn og ungdom melder ifra om rasisme.⁷² De viser til at én av fire opplevde rasisme, diskriminering eller urettferdig behandling 2-3 ganger hver måned eller oftere på barneskolen. Flere av barna fortalte at skolen ikke klarte å følge opp, og at lærerne var usikre på hvordan de skulle håndtere det. Barn som Redd Barna har snakket med gir også uttrykk for at de opplever rasistiske holdninger hos foreldre til andre elever på skolen, og at dette gjør dem utrygge og redde.

Det helhetlige arbeidet mot rasisme på ulike arenaer i samfunnet, inkludert skolen, må revitaliseres og styrkes. Det trengs også mer forskning på ulike former for rasisme og hvordan ulike former for rasisme kan forebygges og bekjempes. Medvirkning med barn og unge må inngå i forskningen.

Barn med fluktbakgrunn og lavinntekt

Økonomi fører til store bekymringer hos nylig bosatte barn og unge som Redd Barna har snakket med. Flere ga uttrykk for at økonomi hindrer dem i å delta på aktiviteter sammen med andre. Spesielt ungdommer som har flyktet til Norge uten familien, opplevde at hverdagen var utrygg med trang økonomi og få jobbmuligheter. Vanskelige levekår kan bidra til å skape og forsterke barrierer for barns integrering og deltagelse.

59% av barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt har innvandrerbakgrunn. Sannsynligheten for familiefattigdom varierer betydelig etter barnefamilienes landbakgrunn. Studier som følger barn over en lengre periode har også vist at barn med fluktbakgrunn, spesielt fra land fra Afrika og Asia, er mer utsatt for å være i familier med lav inntekt over lang tid. Lavt utdanningsnivå og lav yrkesaktivitet hos forsørgere og en noe større andel barn av enslige forsørgere i denne gruppen er blant forklaringsfaktorene.⁷³

67 [«Det viktigste er å bli norsk... barn og unges tanker om å være ny i Norge». \(2020\) Redd Barna](#)

68 [«Vi må kjempe dobbelt så hardt». \(2021\) Redd Barna](#)

69 [«Det viktigste er å bli norsk... barn og unges tanker om å være ny i Norge». \(2020\) Redd Barna, «Fra bosetting til voksenliv» \(2020\) Institutt for samfunnsforskning, Et trygt sted å vente. Omsorgspraksiser på asylmottak for enslige mindreårige \(2018\) FAFO](#)

70 [«Fra bosetting til voksenliv» \(2020\) Institutt for samfunnsforskning](#)

71 [«Det viktigste er å bli norsk... barn og unges tanker om å være ny i Norge». \(2020\) Redd Barna](#)

72 [«Vi vil ikke leke med deg fordi du er brun» - en undersøkelse av opplevd rasisme blant ungdom \(2018\) Antirasistisk senter](#)

73 [«Barna som vokser opp i lavinntekt» \(2021\) SSB](#)

REDD BARNA MENER AT:

- Norske myndigheter må ta større ansvar for å sikre at barn og unge som kommer til Norge som flyktninger ivaretas og får sine rettigheter oppfylt uansett hvor i landet de bosettes
- Norske myndigheter må sikre et tydelig barneperspektiv i integreringsloven med egne retningslinjer som sikrer god oppfølging og ivaretagelse av rettighetene til barn i integreringsfasen.
- Barnefaglig kompetanse i kommunenes bosettingsarbeid må sikres og styrkes, og det må settes av ressurser i kommunene for å bygge og ivareta kompetanse.
- Kommunene må sikre at ansatte i hjelpeapparatet, skolen og andre relevante aktører får mer kunnskap om flukt, traumer og flyktningbarns psykiske helse.
- Barns særskilte sårbarhet og rettigheter, inkludert barnets beste og barnets rett til å bli hørt, må inkluderes som egne hensyn ved kartlegging i forbindelse med bosetting av barnefamilier og bør lovfestes på lik linje med kartlegging av voksne.
- Barn som bosettes i kommuner og deres foreldre må få tidlig og tilrettelagt informasjon om rettigheter, tilbud og støtteordninger i kommunen, inkludert fritidsaktiviteter.
- Norske myndigheter må særlig sikre rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse og deres familier under og etter bosetting og sette inn målrettede tiltak for å styrke barnas inkludering i samfunnet, i skolen og på fritida.
- Omsorgstilbudet for alle enslige mindreårige flyktninger mellom 0-18 år må hjemles i barnevernsloven, for å sikre et likeverdig tilbud som for andre barn under offentlig omsorg i Norge. Så lenge dette ikke er på plass, bør det utarbeides et regelverk for botiltak for enslige mindreårige som sikrer god barnefaglig omsorg.
- Norske myndigheter må sikre at kommuner som bosetter enslige mindreårige flyktninger kan opprettholde kompetanse og botiltak som gir tilstrekkelig omsorg ut fra individuell vurdering.
- Norske myndigheter må prioritere forskning på ulike former for rasisme, inkludert strukturell rasisme og hvilke tiltak som fungerer for å forebygge og bekjempe rasisme på ulike samfunnsarenaer.
- Norske myndigheter må sikre at voksne og barn får mer kunnskap og verktøy om rasisme. Barn må få kunnskap allerede i tidlig alder slik at de får forståelse for hvordan fordommer og kommentarer kan såre og ekskludere.
- Norske myndigheter bør undersøke hvilke behov for tiltak og økonomisk støtte barn og unge med fluktbakgrunn som lever i lavinntekt har og innhente innspill og løsninger til dette fra barn og unge selv.
- Det må utarbeides spesifikke tiltak som vil sikre barn og unge med fluktbakgrunn, som har dårlig råd, mulighet til deltakelse i aktiviteter og sosiale arenaer på lik linje med andre barn. Dette vil inkludere at staten øker satsene til nylig bosatte familier og enslige mindreårige slik at de får oppfylt sin rett til tilfredsstillende levekår, rett til lek og fritid, og utdanning.

1.8 BARNS RETT TIL GODE LEVEKÅR OG INKLUDERING

Barnekonvensjonens artikkel 27 gir alle barn og unge rett til tilfredsstillende levekår, slik at de kan utvikle seg og ha en meningsfull hverdag. Myndighetene skal legge til rette for at foreldre kan være gode omsorgspersoner for barna sine, men vi ser i dag at lite penger i familien er en risiko for at barn ikke får oppfylt sine rettigheter. For å bryte sirkelen er det viktig at alle barn har tilgang til velferdstjenester som rimelig barnehage, kvalitetsskole og helsetjenester, likefullt å jobbe for å sikre arbeid og inntekt til foreldre. Barn må også ha mulighet til å delta på fritidsarenaen på lik linje med jevnaldrende

Norske myndigheter har gjennom FNs bærekraftsmål nummer 1 forpliktet seg til å minst halvere fattigdom blant barnefamilier innen 2030,

men utviklingen har lenge gått i feil retning. Antall barn som vokser opp under fattigdomsgrensen i Norge har tredoblet seg de siste tjue årene. I 2023 bodde 96 200 barn i en familie med vedvarende lavinntekt, men det har vært en nedgang i perioden 2020 – 2023. SSB er tydelig på at økningen i barnestrygden har bidratt til at tallene har snudd.⁷⁴ Men statistikken fanger ikke opp barnefamilie som nå sliter økonomisk som følge av dyrtid og økte levekostnader.⁷⁵ Redd Barna møter foreldre som står i en fastlåst økonomisk situasjon, og økte levekostnader har ført til at familier kutter ned på mat, strøm og helsebehandling, og det har de siste årene vært en kraftig økning av barnefamilier som står i matkø eller som må søke om sosialhjelp.

74 [Lavere andel barn med vedvarende lavinntekt i 2023 \(2025\). SSB](#)

75 [Dyrtiden: det har ikke blitt noe bedre \(2025\) OsloMet](#)

Barns levekår henger tett sammen med andre årsaker til diskriminering og ekskludering, for eksempel, kjønn, funksjonsnedsettelse, hudfarge, etnisitet og religion. Sosial bakgrunn og oppvekstmiljø fører også ofte til at noen barn og unge ikke har de samme mulighetene til å delta i samfunnet, bli hørt, påvirke og føle mestring som andre barn og unge. Tiltak for å sikre barns rett til gode levekår må bygge på en forståelse av disse ulike diskrimineringsfaktorene og være tilgjengelige og universelt utformet. 46 prosent av alle familier med lav inntekt er enslige forsørgere, noe som bør reflekteres i tiltak og støtteordninger. Barns egne erfaringer og innspill er viktig i dette arbeidet.

REDD BARNA MENER AT:

- Norske myndigheter må til enhver tid ha en tverrfaglig strategi for å forebygge og bekjempe familiefattigdom og utenforskap blant barn og unge. Alt arbeid for å bekjempe familiefattigdom må ses i et rettighetsperspektiv.
- Regjeringen må sette konkrete mål for reduksjon i antall barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, slik at Norge når forpliktelsen om å halvere antall barn som lever i fattigdom innen 2030.
- Både den ordinære og den utvidede barnetrygden må økes og justeres automatisk hvert budsjettår. Den skal fortsatt være en universell ordning, og ikke regnes som inntekt slik at andre ytelser til barnefamilier blir avkortet tilsvarende barnetrygden. Det bør vurderes ulike modeller for å styrke barnetrygden, blant annet skattelegging.
- Trygder og ytelser til barnefamilier må sikre familien en tilstrekkelig inntekt, og må som minimum sikre at familien får en inntekt over fattigdomsgrensen. Utbetalinger må være forutsigbare for familien og utbetalingsdatoer må i større grad samordnes.
- De veiledende sosialhjelpssatsene for barnefamilier bør følge SIFO sine anbefalinger.
- Barnehage og SFO bør være gratis
- Barns rettigheter må innlemmes i sosialtjenesteloven, Nav-loven og folketryktdoven, og den barnefaglige kompetansen i Nav må styrkes.
- Bostøtten må økes, forenkles og prioritere barnefamilier. Støtten bør gis mer langsiktig, med vedtak for minst et halvt år om gangen.
- Det må innføres nasjonale retningslinjer som sikrer barns beste ved tildeling av kommunale boliger, og egne standarder for boliger til barnefamilier.
- I utdanningsløpet til profesjoner som jobber med barn bør pensum inkludere opplæring om levekår, sosial ulikhet og inkludering, og hvilke konsekvenser familiefattigdom har for barn og unge i Norge.
- Gratisprinsippet i skolen må tydeliggjøres og det må tilbys gratis skolemat, frukt og drikke, samt leksehjelp.
- Barn og unge må lyttes til og ha mulighet til å påvirke arbeidet med å bekjempe familiefattigdom.
- Kommuner i Norge bør utvikle handlingsplaner for bekjempelse av familiefattigdom.
- Stønadene til barnefamilier på mottak må sikre barnefamilier tilstrekkelig inntekt, og som et minimum settes slik at familiene ikke havner under fattigdomsgrensen.
- Norske myndigheter må sørge for mer kunnskap om sammenhengen mellom foreldres psykiske og fysiske helse og fattigdom, og barns helse og sosioøkonomiske posisjon.
- Det er behov for økt kunnskap hos myndigheter, fagpersoner og i offentlig sektor om at forhold knyttet til levekår og bo- og hjemmeforhold kan begrense ungdoms mulighet til å delta digitalt slik at det kan tilrettelegges for deltakelse.
- Alle kommuner bør ha minst et sted som sikrer at alle ungdommer har tilgang til gratis nett og digitalt utstyr, for eksempel, bibliotek, fritidsklubb eller åpen skole etter skoletid.
- Det er behov for økt forskningsbasert kunnskap om sammenhengen mellom fattigdom, levekår og utsatthet for vold og overgrep, samt mellom funksjonsnedsettelse og fattigdom.

INKLUDERING AV ALLE BARN PÅ FRITIDEN - REDD BARNA MENER AT:

- Arbeidet med Fritidserklæringen må videreføres med fokus på alle barrierer for deltakelse og inkludering av barn som i dag er lengst unna deltakelse.
- Det må lovfestes at alle kommuner må sørge for at barn og unge har tilgang til en fritidsklubb i sitt nærmiljø.
- Kollektivtransport for barn og ungdom bør være så billig som mulig, aller helst gratis. Kollektivtilbudet bør utvikles i samråd med barn og unge slik at det er tilpasset barn og unges behov.
- Norske myndigheter og frivilligheten må jobbe for å motvirke alle barrierer for deltakelse på fritidsaktiviteter, som for eksempel språk, kjønn, transport, universell utforming og økonomi.
- Det må sikres forutsigbare rammevilkår for frivilligheten som driver ulike fritidsaktiviteter for barn. Alle kommuner må ha en lokal frivillighetspolitikk og en koordinatorfunksjon.
- Det er behov for økt kunnskap om deltakelse i fritidsaktiviteter, blant annet: deltakelse utenom organiserte aktiviteter; deltakelsen til barn og unge med funksjonsnedsettelse; samarbeid mellom kommunal og frivillig sektor.

En ungdom viser to andre ungdommer noe på en mobiltelefon.

ILLUSTRASJONSBILDE: EIVIND NITTER / REDD BARNA

1.9 DIGITALISERING

Stadig økt digitalisering kan bringe med seg muligheter for bedre innfrielse av barns rett til informasjon, samfunnsdeltakelse og tilgang til velferdstjenester, men ny teknologi og digitalisering kan også true barns rett til personvern og vern mot diskriminering. I det digitale miljøet blir også barns rett til beskyttelse mot feilinformasjon, skadelig og ulovlig innhold, og kontakt med risikopersoner og -miljøer utfordret. FNs barnekomite fastslår i Generell kommentar No. 25 (2021) om barns rettigheter relatert til det digitale miljøet, at statene bør ha en nasjonal politikk for å ivareta barns ulike rettigheter i et stadig mer digitalisert samfunn, inkludert regulering og samarbeid med internasjonale tek-

nologiaktører. Økt bruk og tilgang til KI i offentlige og private tjenester, i utdanning og i familier kan utgjøre en trussel for barns vern mot diskriminering, trygghet og personvern.

For å sikre relevans og bærekraft i prosesser med digitalisering i samfunnet er det nødvendig med deltakende prosesser i utviklingen av disse. Dette betyr at brukerne av løsningen deltar i arbeidet med å utvikle løsningen. Forskning har vist at eksisterende ulikheter i et samfunn ofte videreføres til digitale områder. Å delta i utformingen av løsninger er en kompleks aktivitet, men det er grunnleggende for å skape en bærekraftig praksis og inkludere de mest sårbare

REDD BARN A MENER AT:

- Norge bør sikre at digitalisering er rettighets- og kunnskapsbasert. Forskning og medvirkning fra barn og ungdom selv skal benyttes for å undersøke om de digitale løsningene fungerer, og se til at barnas rettigheter sikres på best mulig måte.
- Myndigheter og de som utvikler digitale løsninger må holdes ansvarlige for hvordan de samler inn, bruker og minimerer bruk av barns personlige data, slik at det gjøres i tråd med barns ulike rettigheter
- Norge bør sikre at beslutningstakere involverer barn, spesielt de mest sårbare, i arbeidet med å utvikle, tilpasse og bruke digitale løsninger.

I NORGE

En digitalisert barndom

Stadig flere velferdstjenester og offentlig informasjon til barn og barnefamilier digitaliseres. Samtidig blir også utdanningssektoren digitalisert, og stadig flere barn får utdelt egne digitale enheter allerede fra skolestart. Mange barn og unge møter barrierer for å delta digitalt, og det kan føre til digitale ulikheter blant barn og unge. Samtidig utfordrer selve teknologien barns personvern, fordi apper, nettsider og plattformer har forretningsmodeller som lever av barnas tid og oppmerksomhet. Avhengighetskapende design og skadelige anbefalingsalgoritmer fører med seg negative konsekvenser som overbruk, eksponering for feilinformasjon og skadelig innhold og kontakt med risikomiljøer og personer. Allmenn tilgang til KI og bruk av KI i offentlige tjenester utfordrer også barns vern mot diskriminering, og kan også forsterke ulikheter, og barns sårbarhet og utsatthet for digitale krenkelsener og overgrep.

Norske myndigheter bør ha en helhetlig og aktiv politikk for å bedre ivareta og balansere barns rett til deltakelse, personvern og beskyttelse i tråd med forpliktelsene som fastslås i den generelle kommentaren, om barns rettigheter relatert til det digitale miljøet

REDD BARN A MENER AT:

- Alle samfunnsaktører må aktivt arbeide for å inkludere barn og ungdom som møter hindringer for å delta digitalt.
- Myndighetene må sikre at alle offentlige digitale tjenester som brukes av barn, ungdom og barnefamilier oppfyller krav til universell utforming og har tilstrekkelig innebygd personvern og ikke diskriminerer.
- Valg mellom skjerm og papir i skolen må ta utgangspunkt i hva som er best for barns kognitive og motoriske utvikling, læring, samt trivsel i skolen.
- Digitale læremidler må være alderstilpasset, universelt utformet og ivareta barns personvern og sikkerhet.

- Myndigheter må lage en nasjonal tjenestekatalog, slik at skoler og lærere enkelt kan velge apper som ivaretar krav om sikkerhet og personvern.
- Digitale læremidler som profitterer på barns persondata, og som eksponerer barna for reklame og skadelig innhold, bør forbys i skolen.
- Skolens digitale enheter bør ta i bruk filtre for å begrense voldelig og seksualisert innhold.
- Myndighetene bør utarbeide en veileder for barnekomiteens generelle kommentar om barns rettigheter relatert til det digitale miljøet.
- Myndigheter må sikre at barn under offentlig omsorg har rett til å delta i det digitale samfunnet, samtidig som det offentlige iverksetter tiltak for å bedre beskytte barn på nett, både gjennom støttende og restriktive tiltak. Skolen må sikre at barn tilegner seg digitale ferdigheter, dømmekraft og utvikler forståelse for hvordan anbefalingsalgoritmer og avhengighetsskapende teknologi fungerer
- Myndighetene må sikre at foresatte får tilgang til kunnskap og veiledning i å støtte barn i å kunne delta digitalt, og å være trygge. Foreldre bør også få opplæring i hvordan anvende personverninstillinger i spill og sosiale medier, og å bli bevisstgjort på bruk av apper som sporer barna, samt annen skadelig foreldredeling.
- Myndigheter bør sikre barn bedre vern mot at foreldrene deler informasjon om dem på nett uten at de forstår eller får si sin mening. Barn må vernes mot at foreldre konstruerer en digital identitet på vegne av barnet sitt.
- Myndighetene må sikre en god og trygg informasjonsplattform på nett for barn under 13 år, etter modell av ung.no.
- Myndighetene må sikre at barn vernes mot kommersielt press, og målrettet reklame som er basert på overvåkingsbasert markedsføring må forbys.
- Offentlige myndigheter må balansere hensynet til at barn får effektive og koordinerte digitale tjenester, samtidig som barns persondata bør behandles med konfidensialitet og integritet.
- Myndigheter bør bidra til mer tverrfaglig kunnskap om barns ulike rettigheter, og særlig på konsekvenser av kunstig intelligens (KI)
- Kommunale og statlige strategier for å sikre digital inkludering må ha et barne- og ungdomsperspektiv, og bygge på barns medvirkning.
- Ny teknologi må tilpasses mangfoldet blant barn og ungdom for å unngå diskriminering, samtidig som barns rett til personvern må ivaretas, spesielt ved bruk av KI offentlig sektor.
- Kommunene må sikre at ansatte i tjenestene har kompetanse knyttet til ulike nettrisikoeer, og deres ansvar for forebygging og oppfølging, særlig for barn i sårbare livssituasjoner.
- Myndigheter må forplikte plattformer gjennom regelverk til å bedre ivareta og respektere barns rettigheter relatert til beskyttelse mot skadelig innhold, seksuelle overgrep og kommersiell utnyttelse på nett. Samtidig må plattformer forpliktet til

- å bedre ivareta barns rett til personvern.
- Barns vern mot pornografisk innhold må styrkes.
- Myndighetene må bekjempe produksjon, besittelse og spredning av dokumenterte overgrep på nett, ved å forplikte selskaper til å fjerne innhold, og rapportere det videre til politiet.
- Myndigheter må sikre at digitale plattformer ivaretar og beskytter barns ulike rettigheter relatert til beskyttelse mot overgrep, personvern, sikkerhet og diskriminering.
- Aldersgrenser i spill og sosiale medier bør fastsettes på grunnlag av innhold og funksjoner. Det må utvikles med løsninger for aldersgrenser uten å avsløre identitet, og som er tilgjengelig for alle, slik at barns personvern ivaretas.
- Myndighetene må gi barn kunnskap om egne rettigheter, som vern av egen persondata, rett til beskyttelse mot krenkelser, samt rett til å delta digitalt.
- Myndighetene må aktivt bekjempe barns eksponering for desinformasjon, gjennom redaktørstyrt innhold, godt digitalt innhold og gode læremidler i skolen.

INTERNASJONALT

Utvikling

Over halvparten av verdens befolkning har fortsatt ikke tilgang til internett, og det er store forskjeller i digital tilgang innad i hvert enkelt land med hensyn til kjønn, geografi, alder, inntekt, etnisitet, helsetilstand og funksjonsnedsettelse. Teknologi kan være et viktig verktøy for å innfri menneskerettigheter, men det kan også misbrukes dersom det brukes til masseovervåking, til å systematisk begrense rettigheter eller til å utelukke minoriteter og de mest sårbare. Derfor trenger vi en rettighetsbasert tilnærming til teknologi og digitalisering – i utviklingsøyemed – og på den måten ta hensyn til universaliteten i menneskerettighetene for å sikre ansvarlighet, åpenhet og ikke-diskriminering. Digitalisering kan ikke løse alle problemene i verden, men må ses på som et verktøy som kan bidra til å styrke og effektivisere eksisterende samfunns- og styringsprosesser.

Ifølge Verdensbanken⁷⁶ anslår man at 1,1 milliarder mennesker ikke har identitetsbevis, inkludert manglende fødselsregistrering. 78 prosent bor i Afrika sør for Sahara og Asia. Dette er en stor hindring for å nå FNs bærekraftsmål (SDG) 16,9 om at alle skal ha juridisk identitet innen 2030, men også en barriere for å kunne dra nytte av digitale verktøy. Teknologi gir store muligheter, men kan også bidra til store miljøskader. Produksjonen av digitalt utstyr bruker sjeldne metaller med lav resirkulerbarhet og fra begrensede tilgjengelige reserver. Elektronisk og elektrisk avfall

utgjør både en miljø- og helseutfordring, og ifølge en felles undersøkelse av FNs miljøprogram (UNEP) og Interpol utgjør elektrisk og elektronisk avfall økende miljøkriminalitet.

Humanitært

Prinsippet om at man ikke skal gjøre skade (do no harm) er et grunnleggende prinsipp i alt humanitært arbeid. De siste årene har vi vært vitne til en rask digitalisering av det humanitære arbeidet, og i en verden i rask endring må vi også passe på at vi ikke gjør digital skade. Barn er ofte ekstra sårbare for skyggesidene av teknologiske nyvinninger, og barn i utviklingsland har et svakere rettsvern enn barn i Norge, for eksempel når det gjelder salg av persondata. Under halvparten av utviklingslandene har lovverk på plass for å beskytte persondata.⁷⁷

Som en del av den raske digitaliseringen av det humanitære arbeidet øker også privatiseringen av humanitære tiltak. En av farene ved dette er at implementeringsløsninger som først og fremst sikter mot å bli finansielt bærekraftige, vil ekskludere de uten midler til å betale for disse løsningene. I tillegg er det en fare for at kommersielle tiltak oftere diskriminerer på bakgrunn av kjønn, alder og funksjonsnedsettelse. Vår bekymring er at økende privatisering av digitale løsninger kan lede til en potensielt uheldig blanding av kommersielle insentiver, etiske standarder og operative prioriteringer i den humanitære responsen.

Vi ser en økende grad av «eksperimentering» med nye tekniske løsninger i den humanitære konteksten. Dette skjer gjerne i land der det nasjonale lovverket ikke er beredt til å beskytte befolkningen mot slik eksperimentering. Det er svært bekymringsfullt at uprøvde innovasjoner testes i sårbare kontekster. Dette innebærer en høy risiko for brudd på humanitære prinsipper.

REDD BARNA MENER AT:

- Norge må jobbe internasjonalt for at digitalisering i utviklingsarbeidet skal ha et sterkt fokus på inkludering og fattigdomsreduksjon innen digital politikk. Det innebærer å kjempe for at de mest marginaliserte og diskriminerte får lik tilgang til digitale verktøy.
- Norge må sikre en rettighetsbasert tilnærming i alt av støtte til digitalisering i både langsiktig og humanitært arbeid for å sikre ansvarlighet, åpenhet og ikke-diskriminering. I tillegg til dette må vi forhindre at nye digitale verktøy misbrukes til diskriminering, overvåking og undertrykking av egen befolkning.
- Norge må integrere digitalisering i utviklingsprosjekter, og ikke se på det som et sidespor, samtidig

76 [Identification for Development Global Dataset \(ID4D\)](#)

77 [Digitalisation for development: reducing poverty through technology. \(2018\) Brussels: The European Parliament](#)

som det må gjøres på premissene til, og med deltakelse fra, de det gjelder.

- Norge må sikre at aktører som får støtte til distribusjon av digitale verktøy har en plan for vedlikehold og resirkulering.
- Norge bør ta i bruk følgeforskning for å etterprøve om digitaliseringen har gitt den merverdien den var tiltenkt, og at den ikke har påført skade på befolkning og miljø.
- Norge må iverksette forpliktelsen fra regjeringens digitale strategi for utviklingspolitikken (2018) om at ingen skal utelates, og fortsatt legge vekt på å nå de mest marginaliserte og med størst hjelpebehov.
- «Å ikke gjøre digital skade» må være det rådende prinsippet når det gjelder støtte til digitale prosjekter i bistanden og humanitær innovasjon støttet av Norge.
- Norge bør lede an arbeidet med å etablere et bedre regelverk for hvordan man bør håndtere brukerdata, og unngå misbruk fra myndigheter og kommersielle aktører i humanitære kriser og sette av ressurser til at regelverket kan iverksettes.
- Norge bør styrke den digitale kompetansen av humanitære aktører og øremerke midler til dette formålet. På denne måten kan hjelpeorganisasjonene bygge effektive og trygge innovative systemer for krisehåndtering i god tid før de er tatt i bruk i reelle humanitære kriser.
- Norske myndigheter må være pådrivere for en internasjonal regulering av teknologiplattformer, slik at disse forplikter seg til å respektere og fremme barns rettigheter i det digitale miljøet – i tråd med FNs generelle kommentar nr. 25 barns rettigheter relatert til det digitale miljøet.

Utdanningsteknologi

I en verden hvor millioner av barn ikke har tilgang til skole og hvor dårlig undervisningskvalitet bidrar til stort frafall og manglende læringsutbytte, ser stadig flere aktører på teknologi som en del av løsningen. Digitale læringsmuligheter gjør at flere barn og unge kan få tilgang til læring, med bedre tilpassede læringsmuligheter. Den digitale utviklingen kan også forsterke forskjeller: i mange utviklingsland har færre enn ti prosent av skolene tilgang til internett.

De siste årene har Redd Barna utforsket ulike digitale løsninger for å sikre barns rett til en god og trygg utdanning, og på bakgrunn av dette fått noen nyttige erfaringer. Økt digitalisering i utdanningssystemet og skolen betyr ikke at det blir mindre behov for lærere. Innføring av digitale læremidler fører heller ikke automatisk til bedre læring. Det må tas høyde for at innføring av digitale løsninger stiller store krav til utstyr, utvikling og oppdatering av programvare og teknisk-administrative støttesystemer. Det krever også grundige forberedelser, tilrettelegging og veiledning fra lærere

og skoler. Det er med andre ord viktig å tenke helhetlig og langsiktig når en velger å ta i bruk digitale løsninger.

For barn og unge som lever i langvarige kriser, kan utdanningsteknologi gi tilgang til relevant og akkreditert utdanning. Mange elever har i dag minimalt med IT-kunnskaper, selv om disse kunnskapene kan være en sikker vei til arbeid. Dette er spesielt viktig for ungdommer som er internt fordrevet og på flukt. IT-kunnskaper er derfor et viktig verktøy for å bygge en fremtid i en globalisert verden.

REDD BARN A MENER AT:

- Norge må jobbe for at utdanningsteknologiske løsninger er universelt utformet og at de når ut til de mest sårbare. Det må i tillegg jobbes for å minske det digitale gapet mellom land, og innad i land og mellom jenter og gutter.
- Norsk humanitær innsats og utviklingsarbeid må fokusere på hvordan utdanningsteknologi i samspill med læreres rolle kan øke læringsutbyttet og sikre inkludering for de mest marginaliserte elevene i verden.
- Norsk bistand må bidra til langsiktig finansiering til utdanningsteknologiske prosjekter i humanitære responser, som er inkluderende, universelt utformet, er ikke-diskriminerende og utformet for å kunne skaleres opp, dersom utdanningsteknologien er effektiv i å fremme lokale og nasjonale læringsmål.
- Myndighetene må stille krav om at utdanningsteknologien som brukes har innebygd personvern, og at det iverksettes tiltak for å sikre at barns persondata verken kommer på avveie hos kommersielle aktører eller misbrukes av myndighetene
- Myndighetene må være pådrivere for at utdanningsteknologi ikke bidrar til en økning i kommersielle aktørers tilstedeværelse i barnas skolehverdag og læring
- Læreren må spille en sentral rolle i avgjørelser og politikkutforming knyttet til digitale læremidler og læringsplattformer.
- Elever er primærbrukerne av læremidler og deres erfaringer og synspunkter må vektlegges når nye digitale læremidler utvikles, og når politikk på dette området utformes.
- Norge må sikre at barns rett til beskyttelse og barns rett til deltagelse blir ivaretatt i utviklingen av nye digitale løsninger, og spesielt i arbeidet med utdanningsteknologi i utviklingsarbeidet.⁷⁸

78 Se Redd Barnas innspill til UD's arbeid med digitaliseringsstrategien (2018), oversendt tidligere utviklingsminister Nikolai Astrup 14.6.18.

Samisk barn lager snøengel.

FOTO: FOREST PEOPLE

1.10 BARN SOM ER SÆRLIG UTSATT FOR RETTIGHETSBRUDD

FNs barnekonvensjon gir alle barn og unge under 18 år rett til å ha en trygg og god oppvekst, uansett hvem de er og hvor de bor. Ved siden av barn med minoritetsbakgrunn (Se kapittel 1.6 og 1.7) er samiske barn, barn som bryter med normene for kjønn og seksualitet og barn med funksjonsvariasjoner særlig sårbare for brudd på sine rettigheter.

NORGE

I Norge regnes kvener, norskfinner, jøder, skogfinner og romer og romanifolk som nasjonale minoriteter. Samene har status som urfolk. Barnekonvensjonens artikkel 30 sier at alle barn fra urfolk eller nasjonale minoriteter har rett til sammen med andre i sin gruppe å snakke sitt eget språk, ha sin egen kultur og sin egen tro. Artikkel 29 sier også at alle barn har rett til å gå på en god skole, der de får utvikle seg på ulike

måter og få respekt for menneskerettighetene, natur og forskjellige kulturer.

Barnekonvensjonen gir rettigheter til alle barn, uansett hvem de er, familien de tilhører og uansett hvilken seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk de har. Barn som er lesbiske, homofile, bifile, trans eller med atypiske kjønnskategorisering (intersex), (forkortet lhbti), har de samme rettighetene som andre barn, men i praksis viser forskning at det er stor grad av diskriminering, mobbing og andre forhold som gjør at lhbti-barns rettigheter ikke bli oppfylt.

FNs barnekomité har bedt Norge om å øke innsatsen for barn med funksjonsnedsettelse. Rettighetskonvensjonen for personer med funksjonsnedsettelse (CRPD) legger også føringer for hvordan Norge må arbeide for å sikre rettighetene for barn med funksjonsnedsettelse. Dette arbeidet må følges opp og styrkes. .

Samiske barns rettigheter

Samene har status som urfolk i Norge og har sine tradisjonelle bosettingsområder i Norge, Sverige, Finland og Russland (Sápmi). Samene har sine egne språk, kulturer, tradisjoner, samfunnsliv og næringer. Samiske tradisjonelle levemåter omfatter blant annet reindrift, jakt og fiske, men idag ser vi også økt flytting til byene.⁷⁹ De har vært utsatt for statlig diskriminering og assimileringsspress som ledd i tidligere fornorkningspolitikk. Samenes språk, kultur og samfunnsliv er særlig vernet i Grunnloven og menneskerettighetene.

Samiske barn har økt risiko for brudd på sine rettigheter, og det er derfor særlig nødvendig med oppmerksomhet og beskyttelse i arbeidet for å sikre alle barns rettigheter. Det har også FNs barnekomite påpekt i sin generelle kommentar nummer 11 (2009)⁸⁰, og mer spesifikt i sine avsluttende merknader til Norges femte og sjette rapport til FNs barnekomité⁸¹, hvor de pekte på at Norge må særlig arbeide mot voldsutøvelse, diskriminering og språklige utfordringer som samiske barn opplever. FNs barnekonvensjons artikkel 30 spesifiserer også at barn som tilhører etniske, religiøse eller språklige minoriteter, eller som tilhører en urbefolkning, ikke skal nektes retten til å sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk.

Nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk regnes som de største samiske språkene i Norge, og språksituasjonen til de samiske språkene er godt dokumentert i NOU 2016:18 Hjertespråket.⁸² Sametingets språkløftet, peker også på at det er et stort behov for flere tiltak for å bevare samiske språk i Norge. Ett av innsatsområdene er språktilbud for barn og unge, hvor målet er at samiske barn og unge har tilgang til samiske språk i hverdagen.

Både barnehageloven §§2 og 10 og opplæringsloven Kapittel 6 regulerer og stadfester samiske barns rett til å få undervisning på sitt eget språk. Riksrevisjonen (2020)⁸³ kritiserte i sin gjennomgang av opplæringsstilbudet for samiske barn staten for mangel på samiske læremidler, svakheter i organiseringen og gjennomføringen av fjernundervisningen og en vedvarende knapphet på samisklærere. For å kunne sikre disse rettighetene må man også sørge for at det er tilstrekkelige og gode læremidler på de samiske språkene.

En undersøkelse fra 2021⁸⁴ blant samer i alderen 16-31 år, viser at svært mange unge samer opplever diskriminering og fordommer fordi de er samer. 59% av de spurte opplevde veldig ofte eller ofte at folk hadde fordommer mot dem som samisk gruppe, dette kommer også frem i Telemarksforskning sin rapport "Samiske barn forteller".⁸⁵ Samiske barn ønsker at ikke-samiske barn skal vite at de er som "alle andre". I sametingets handlingsplan mot samehets⁸⁶ fremhever at økt kunnskap er et viktig tiltak for å forebygge hets og diskriminering mot samer. I Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) sin rapport om "Holdninger til samer og nasjonale minoriteter" i Norge kommer det frem at en stor del av Norges befolkning lærer lite om samer og nasjonale minoriteter.⁸⁷ Når det gjelder diskriminering oppgir omtrent 70% at de har opplevd diskriminering fordi de er samiske. Barn har rett til å beskyttes mot fordommer, diskriminering og rasisme. Det er derfor særlig viktig at det jobbes aktivt for å motvirke hets og diskriminering mot samiske barn og unge. I NIM sin temarapport fra 2018 om "vold og overgrep i samiske samfunn"⁸⁸ kommer det frem at det fremkommer mer vold i nære relasjoner i samiske samfunn, og at det må lages materiell tilpasset samiske barn om tema.

REDD BARNA MENER AT:

- Utdanningsmyndighetene har et særlig ansvar for at samiske barns rett til å nyte godt av sin kultur, religion og eget språk styrkes gjennom blant annet å tilgjengeliggjøre flere læremidler på de samiske språkene og aktivt jobbe for å spre kunnskap om samiske barns rettigheter til myndigheter, skoleiere og andre som jobber med og for barn.
- Samiske barn må få kunnskap og informasjon om sine rettigheter på samisk, og ikke-samiske barn må få riktig kunnskap om samisk kultur og språk.
- Alle samfunnsaktører må jobbe aktivt mot hets og diskriminering av samiske barn og unge
- Alle politidistrikter bør samle inn og publisere statistikk om hatefulle ytringer og hatkriminalitet mot samer og nasjonale minoriteter
- Myndighetene må sikre at samiske barns rett til å leve i sin kultur også sees i sammenheng med klima- og miljøtiltak.

79 [Urfolk preges av urbanisering \(2022\) OsloMet](#)

80 [General comment No. 11 \(2009\): Indigenous children and their rights under the Convention \[on the Rights of the Child\]](#)

81 [Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway \(2018\) UN Committee on the Rights of the Child](#)

82 [NOU 2016:18 Hjertespråket - Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk \(2016\)](#)

83 [Undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk \(2019\) Riksrevisjonen](#)

84 [Unge samers psykiske helse. En kvalitativ og kvantitativ studie av unge samers psykososiale helse. \(2021\) Mental Helse Ungdom, UiT og UiO](#)

85 [Samiske barn forteller \(2022\). Telemarksforskning](#)

86 [Sametingets handlingsplan mot samehets \(2022-2025\)](#)

87 [Holdninger til samer og nasjonale minoriteter \(2022\). Norges institusjon for menneskerettigheter](#)

88 [Vold og overgrep i samiske samfunn \(2018\) Norges institusjon for menneskerettigheter](#)

Barn som bryter med normene for kjønn og seksualitet

Alle barn har de samme rettighetene jmf barnekonvensjonen artikkel 2, men noen barn er i risiko for å bli utsatt for rettighetsbrudd, og barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet er en slik gruppe. Tradisjonelle kjønnsroller og rigide kategorier skaper utfordringer, spesielt for personer med kjønnsidentitet som bryter med disse normene. Mangfold og en inkluderende tilnærming til kjønn og seksualitet vil komme alle barn til gode, uansett hvem de er og hva de identifiserer seg selv som. Ved at rammene for kjønn og seksualitet blir utvidet, kan barn få større frihet til å utvikle sin personlighet, identitet og seksuell orientering fritt og uten sanksjoner i møte med samfunnet.

Undersøkelser viser at unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet er mer utsatt for vold og overgrep.⁸⁹ Ungdom med en annen seksuell orientering enn heterofil er i gjennomsnitt mindre tilfreds med livet, de er mindre framtidsoptimistiske, mer ensomme, har dårligere relasjoner til skole og foreldre og skårer dårligere på helseindikatorer.⁹⁰ Skeive opplever også idretten som utrygg på grunn av diskriminering, nedsettende kommentarer og ekskludering.⁹¹ I sine merknader til norske myndigheter i 2025 anbefaler FN's barnekomite at norske myndigheter iverksetter tiltak mot diskriminering av barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet.⁹²

En rapport fra Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenester (UKOM) konkluderte med at det er behov for å bedre kvaliteten i helsetilbudet til barn og unge med kjønnsinkongruens og at den nasjonale faglige retningslinjen for kjønnsinkongruens ikke etablerer en tilstrekkelig standard for helsetilbudet.⁹³ Selv om norske myndigheter i løpet av 2024 opprettet regionale senter for kjønnsinkongruens, er det variasjon i det behandlingstilbudet barn møter og uenigheter omkring implementering av retningslinjen. Redd Barna er opptatt av at alle barn skal ha et likeverdig helsetilbud.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet påpeker at: «det mangler kunnskap om diskrimineringserfaringer blant lhbt+-barn og ungdom, og vi mangler regelmessig datainnhenting på feltet.» Redd Barna mener det er helt sentralt for å sikre ivaretagelsen av rettighetene til barn som er særlig utsatt for rettighetsbrudd, at det finnes tilstrekkelig kunnskap for å kunne dimensjonere for både forebyggende innsats og sette inn målrettede tiltak for å bedre rettighets-situasjonen deres.

For Redd Barna er det særlig viktig at barns rettssikkerhet er ivaretatt i lovverket, og at alle barn har de samme mulighetene og rettighetene.

REDD BARNA MENER AT:

- Norske myndigheter må sikre kunnskap om barn som bryter med normene for kjønn og seksualitet hos personer som møter barn og unge, herunder foreldre og ansatte i helsetjenestene, barnevern, barnehage, skole, politi og påtalemyndighet.
- Norske myndigheter må sikre kunnskap og datagrunnlag om levekår, livskvalitet og rettighets-situasjonen, med særlig fokus på retten til ikke-diskriminering, for barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet.
- Barn må sikres et fullgodt vern mot mobbing og utestengelse på grunn av sin seksuelle orientering eller kjønnsidentitet, også innenfor idretten
- Norske myndigheter må gi barn og unge trygg og tilgjengelig informasjon og kunnskap om mangfold og variasjoner når det gjelder kjønn og seksualitet, spesielt på internett, gjennom seksualundervisning og undervisning i andre relevante fag.
- Norske myndigheter må sikre likeverdig og helhetlig seksualitetsundervisning i både offentlige og private skoler,
- Erfaringen til og kunnskap om barn som bryter med normer for kjønn og seksualitet må innarbeides i relevante planer og strategier, særlig knyttet til vold, overgrep og psykisk helse.
- Norske myndigheter må utrede barns rettslige stilling i helserelaterte beslutninger hvor foreldrene ikke samtykker.
- Regjeringen bør sette i gang en offentlig utredning for å utarbeide klare retningslinjer for behandling av barn som er født med atypiske kjønnskarakteristikker. Disse retningslinjene må ta opp i seg barnets grunnleggende menneskerettigheter.
- Regjeringen må sikre barn med kjønnsinkongruens et helsetjenestetilbud i tråd med en tydelig nasjonal faglig standard. Utarbeidelsen av standarden bør involvere barn og unge.

Barn med funksjonsvariasjoner

Barn med funksjonsnedsettelse er utsatt for diskriminering på alle samfunnsområder, og det er en rekke barrierene som hindrer oppfyllelsen av deres rettigheter etter barnekonvensjonen; manglende likeverdige tjenester, kommunale forskjeller, manglende tilrettelegging, universell utforming av skoler,

89 [Åpne rom, lukkede rom: LHBT i etniske minoritetsgrupper \(2013\) Elgvin, Bue og Grønningsæter. Fafo, Lesbiske og homofile i Sápmi - En narrativ levekårsundersøkelse \(2009\) Grønningsæter og Nuland. Fafo, Van der Ros, Janneke & Mona Renolen \(2013\) Alskens folk: levekår, livssituasjon og livskvalitet for personer med kjønnsidentitetstematikk. Hamar: Likestillingssenteret](#)

90 [Ungdata 2024. Nasjonale resultater \(2024\) NOVA/OsloMet](#)

91 [Trygge arenaer - skeives erfaringer i idretten \(2025\) Heian Torsvik, M. m.fl. Telmarksforskning rapport 902. Telemarksforskning](#)

92 [Concluding observations on the seventh periodic report of Norway \(2025\) UN Committee on the Rights of the Child](#)

93 [Pasientsikkerhet for barn og unge med kjønnsinkongruens \(2023\) Ukom.](#)

fritidsarenaer og transporttilbud, tilgjengelige læremidler og likeverdig opplæring, samt fordommer, holdninger til og manglende kunnskap om inkludering, funksjonsnedsettelse og barns rettigheter.⁹⁴ FNs barnekomité påpeker i sine seneste merknader til norske myndigheter at det bør utarbeides bevissthets-kampanjer som har både politikere og resten av populasjonen for å bekjempe fordommer og stigmatisering av barn med funksjonsnedsettelse, og vise et positivt bilde av dem som rettighetshavere. Samt at norske myndigheter bør utvikle en handlingsplan med konkrete tiltak som forebygger og beskytter barn med funksjonsnedsettelse mot kompleks diskriminering, spesielt barn med utviklingshemming, med særlig fokus på deltakelse, medvirkning og kunnskap.⁹⁵

Den norske offentlige utredningen «På høy tid – realisering av funksjonshindredets rettigheter» konkluderer med følgende kjerneutfordringer når det gjelder oppfyllelsen av rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse; kunnskap og holdninger, universell utforming, likeverdige tilbud og tjenester i kommunen, språk og kommunikasjon.⁹⁶ Utvalget påpeker at når det gjelder barn og unge spesielt, blir ikke deres stemmer tilstrekkelig hørt, noe som er kritisk for tilrettelegging i skolen, elevers læring, utvikling og det å få påvirke eget liv. Vi vet at barn og unge med funksjonsnedsettelse møter særlige utfordringer i utøvelsen av sin rett til å bli hørt. Funn fra landsomfattende tilsyn med barne- og avlastningsboliger viser flere brudd på barns rettigheter, og blant annet retten til medvirkning. Vi har i dag for lite kunnskap om hvordan de selv opplever sine muligheter og utfordringer for å kunne medvirke og utøve innflytelse og hvordan retten til å bli hørt kan styrkes for disse gruppene barn og unge.⁹⁷

I rapporten «Vi må kjempe dobbelt så hardt»⁹⁸ har barn og unge med funksjonsnedsettelse og deres familier fortalt om hvordan det er å være ny i Norge, på skolen og i fritiden. De har fortalt om utfordringer med å bli skikkelig inkludert, få venner, utfordringer med språk og systemforståelse og tilgang til informasjon og tjenester. Når barn og unge melder fra om disse utfordringene, er det voksnes ansvar å lytte til dem og ta dem på alvor.

Barn og unge med funksjonsnedsettelse har som alle andre barn behov for og rett på å bli sett, hørt og tatt på alvor. De har rett til faglig og sosial tilpasning på skolen, rett til lek og fritid og rett til informasjon og tilgang til tjenester på lik linje med andre. Disse rettig-

hetene blir ikke innfridd for alle, og det har store konsekvenser for de barna og ungdommene det gjelder.

Ifølge FNs barnekonvensjon artikkel 31 og norsk lov har alle barn og unge rett til hvile, lek og fritid. Denne rettigheten tydeliggjøres gjennom konvensjonen til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) – som eksplisitt sier at det skal sikres at «barn med nedsatt funksjonsevne har samme mulighet til å delta i lek, fornøyelser, fritidsaktiviteter og idrettsaktiviteter, og de aktivitetene som finner sted på skolen».

Til tross for at norske myndigheter har politiske ambisjoner og plandokumenter som skal sikre alle barn mulighet til å delta, vet vi at barn med nedsatt funksjonsevne er mindre enn andre barn. Dette gjelder både i uorganisert fritid hjemme med venner og i organiserte aktiviteter. For å sikre at alle barn får deltatt, er det behov for politisk vilje og prioriteringer, men også økt kunnskap og bevissthet. Barn og unge etterlyser at voksne øker sin kompetanse og bevissthet om tilpasning av fritiden for å møte alle barns behov.

For å sikre barn er likestilt vern mot diskriminering er det sentralt at barn også har et likeverdig tilbud uavhengig av hvem de er og hvor de bor. I merknadene til FNs barnekomité fra 2025 anbefaler de at norske myndigheter bør fjerne de kommunale forskjellene i tjenestetilbudet til barn og unge med funksjonsnedsettelse.⁹⁹

REDD BARN A MENER AT:

- Norge må inkorporere FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD), i menneskerettighetsloven.
- Norske myndigheter må hente inn ytterligere kunnskap og statistikk om levekår og livskvalitet til barn og unge med funksjonsnedsettelse, og styrke innsatsen mot diskriminering basert på kunnskapsgrunnlaget.
- Retten til å uttrykke synspunkter og bli hørt må styrkes for barn som helt eller delvis kommuniserer non-verbalt, som yngre barn og barn med funksjonsnedsettelse, blant annet gjennom å lovfeste retten til alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) som eget språk
- Norske myndigheter må sikre at barn og unge med nedsatt funksjonsevne får et bedre rettsvern, bedre tilrettelegging og en mer inkluderende hverdag i sin barnehage og skole i sitt nærmiljø.

94 [Frisell, Olsen. «Summen av de stadige påminnelser. Funksjonshemming, mikroagresjon og helse». Fafo rapport 2024, NOU 2023: 20 «Tegnspråk for livet», 2023. Kultur- og likestillingsdepartementet, Meld. St. 8 2022–2023, «Menneskerettar for personer med utviklingshemming», 2023.](#)

95 [Concluding observations on the seventh periodic report of Norway \(2025\) UN Committee on the Rights of the Child](#)

96 [NOU 2023:13 På høy tid - realisering av funksjonshindres rettigheter. Kultur- og likestillingsdepartementet](#)

97 [«Det viktigaste er at barna er trygge og har det bra.» Oppsummering av landsomfattande tilsyn med barne- og avlastingsbustader 2022–2023 \(2024\). Helsetilsynet, Bossy, D. & Mamley Hervie, V. \(2021\): Mellom idealer og praksis - Ivaretagelse av rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse, NOVA Rapport 6/21](#)

98 [«Vi må kjempe dobbelt så hardt». \(2021\) Redd Barna](#)

99 [Concluding observations on the seventh periodic report of Norway \(2025\) UN Committee on the Rights of the Child](#)

- Rettighetene til barn i barne- og avlastningsboliger bør forskriftsfestes.
- Norske myndigheter må aktivt motarbeide funksjonsevne som barriere for deltakelse i fritidsaktiviteter.
- Regjeringen må utvide retten til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) for barn og unge som trenger assistanse, og motvirke kommunale forskjeller i ordningen. Kommunene må sørge for at alle barn får mulighet å ha en aktiv og selvstendig hverdag på alle området i livet.
- Norske myndigheter må sikre at voksne som jobber med barn, får mer kunnskap om inkludering og rettighetene til barn og unge med funksjonsnedsettelse
- Informasjon og vedtak som gis skriftlig, må skrives med klarspråk og oversettes slik at foreldrene og barna, kan forstå hva det står, og hva som forventes av dem.
- Alle reisekjeder, både lokalt og nasjonalt, må være universelt utformet og tilgjengelig for alle barn og unge.
- Norske myndigheter må sikre tiltak som reduserer kommunale forskjeller i tilbudet til barn og unge med funksjons nedsettelse generelt, og spesielt når det gjelder barnekoordinator-ordningen og bruk av individuell plan.
- Norske myndigheter må realisere Veikart for universell utforming av nærskolen 2020-2030, med ny tidsfrist.

1.11 BARN OG RELIGION

Barnekonvensjonen sier at alle barn har krav på god omsorg og en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sosiale utvikling. Alle barn har rett til å kunne uttrykke sine meninger og bli lyttet til. Men alle barn får ikke oppfylt disse rettighetene.

I 2020 lanserte Redd Barna og Hjelpekilden brosjyren «Små sko – stor tro»¹⁰⁰, rettet mot de som møter barn i strenge religiøse miljøer. Mange barn kan ha gode liv i strenge religiøse miljøer, mens andre kan ha det utfordrende. Noen blir fratatt muligheten til å bli kjent med storsamfunnet de lever i. Kontroll og strenge rammer kan gjøre at barna får lite informasjon om resten av samfunnet. De lærer ikke å orientere seg i samfunnet og får liten trening i å ta selvstendige valg i eget liv. Barna føler seg ofte utenfor og har et sterkt behov for at voksne ser og forstår hvordan de har det.

Barn har en særskilt rett til religionsfrihet etter barnekonvensjonens artikkel 14, men de har i tillegg rett til den samme beskyttelsen som voksne etter de øvrige menneskerettighetskonvensjonene. Det er flere andre bestemmelser i barnekonvensjonen som religionsfriheten må sees i sammenheng med. Barnets rett til utvikling etter artikkel 6, til å bli hørt etter artikkel 12 og ytringsfriheten etter artikkel 13, er alle nødvendige for å kunne ha en reell religionsfrihet for barn. Men man kan også snu på det og si at religionsfrihet er nødvendig for å ha reell ytringsfrihet. Slike sivile rettigheter henger altså nært sammen. Religionsfrihet har betydning for barnets rett til utdanning, og retten til privatliv. Barnet har rett til å utøve religionen sin både alene, og i et trosfellesskap. Foreldre har en veiledningsrolle overfor barnet etter artikkel 14 nr. 2. Når

barnet er 15 år, kan det etter norsk lov melde seg inn og ut av trossamfunn etter eget ønske.

Norske myndigheter har et ansvar for å sikre barns rett til å si sin mening, motta informasjon, velge trostilhørighet, ha et privatliv, bli beskyttet mot skadelig informasjon og mot fysisk og psykisk vold, til utdanning, hvile, fritid og lek. Det er viktig å ta hensyn til at for mange barn er troen en sentral del av deres identitet. Statens forpliktelser overfor disse barna rekker lenger enn til å avstå fra å krenke religionsfriheten deres, de har også en positiv forpliktelse til å sørge for at andre ikke gjør det.

Alle trenger grunnleggende kunnskap om samfunnet vi lever i, og vi trenger en objektiv orientering om de ulike tilnærmingene til grunnleggende spørsmål og utfordringer i menneskelivet. Det er derfor viktig at barn har tilgang til kunnskap om sine rettigheter og storsamfunnet de er en del av

REDD BARNA MENER AT:

- Religionsfrihet innebærer både en rett til å være med i, men også å stå utenfor trossamfunn.
- Barn må sikres et fullgodt vern mot mobbing og utestengelse på grunn av sin religion eller sitt livssyn
- Barn som befinner seg i strenge religiøse trossamfunn trenger mer kunnskap om sine rettigheter, og må få nødvendig støtte når de bryter med trossamfunnet.
- Hjelpeapparatet trenger mer kunnskap om situasjonen til barn som bryter med strenge religiøse trossamfunn og hvilket hjelpebehov disse barna har.

100 [Små sko – stor tro \(2020\) Hjelpekilden](#)

ILLUSTRASJONSFOTO: MARTIN RUSTAD JOHANSEN / REDD BARNA

1.12 BARN I KONFLIKT MED LOVEN

FNs barnekonvensjon gir særlige rettigheter til barn som av ulike grunner havner i konflikt med loven. Artikkel 1 definerer alle under 18 år som barn, og artikkel 37 sier at alle barn som har brutt loven, har rett til at straffen ikke skal være skadelig og at fengsel brukes som siste utvei. Barn må aldri behandles på en umenneskelig eller nedverdiggende måte. I tillegg gir artikkel 40 alle barn som har brutt loven, rett til å bli behandlet med respekt og rettferdighet.

Barnekomiteen har avgitt to generelle kommentarer som utdyper hva som ligger i rettighetene, samt gir anbefalinger til hvordan statene best mulig kan etterleve konvensjonen på dette området.

Den nyeste av disse er Generell kommentar nr. 24 (2019), som avløser nr. 10 fra 2007. Dette er en spesielt sårbar gruppe barn, der veldokumenterte risi-

kofaktorer blant annet handler om hvordan barna har det hjemme og på skolen, og fordi de i samfunnsdebatten møter liten forståelse og omtanke, men heller omtales på en demoniserende og fremmedgjørende måte.

I utgangspunktet er man definert som et barn frem til 18 år. Man får ikke stemme ved valg, man får ikke kjøre bil og man får ikke kjøpe alkohol. Vi vet at ungdom i større grad styres av følelser og impulser, samt er mer risikovillige enn voksne. Den kriminelle lavalder i Norge er 15 år. Det argumenteres for å senke denne, slik at også yngre barn skal bli ansett for å være strafferettslig tilregnelige. Dette er en uheldig utvikling, og Redd Barna bør jobbe politisk for å hindre dette. Dersom den kriminelle lavalder skal endres, bør den heves.

Redd Barna jobber for alle barn, og et prinsipielt spørsmål som dukker opp i debatten om kriminell lavalder, er beskyttelse av andre barn. Vi skal vise omtanke for barn som blir utsatt for kriminalitet, eller frykter å bli utsatt for kriminalitet, når vi diskuterer dette. Det må finnes gode systemer som gir oppfølging til barn som trenger det, og de skal se at handlinger begått mot dem får konsekvenser. Tidlig forebygging er den eneste egentlige måten å beskytte barn mot vold på, hvor vi samtidig beskytter barn mot å havne i kriminalitet.

REDD BARNA MENER AT:

- At den kriminelle lavalder bør heves
- At barn aldri bør idømmes forvaringsstraff
- Der terskelen for fengsling ikke er nådd, eller barnet er under den kriminelle lavalder, er det barnevernet som må ha ansvaret for å sikre barna et godt tilbud
- At ressurser og kompetanse på sikkerhet må styrkes i barnevernet
- At vi må vurdere om dagens regelverk er tilstrekkelig, eller om det er behov for nye lovhjemler for å sikre barna den omsorgen og hjelpen de har krav på og behov for, herunder om det skal åpnes for å utvide tvangshjemler. Det må i så fall også vurderes grundig hvilke rettssikkerhetsgarantier som skal gjelde, samt unngå å komme i konflikt med forbudet mot dobbeltstraff
- Rettssikkerheten til barn med akuttvedtak begrunnet i egen atferd bør gjennomgås.

1.13 EN STERK OG UAVHENGIG FRIVILLIGHET

Frivilligheten fyller viktige funksjoner som gagnar samfunnet og som ikke kan fylles av offentlig sektor eller næringslivet. Frivillige organisasjoner er arenaer for inkludering og fellesskapsbygging. De er demokratiske, kulturbærere og kulturformidlere. De skaper tilhørighet og levende lokalsamfunn, og bygger tillit i befolkningen. Frivilligheten er innovatører og samfunnsbyggere, og bidrar til å styrke folkehelsen og beredskapen. Frivilligheten er derfor ikke bare et verktøy for å bygge demokrati, men avgjørende for å bygge demokratisk kultur og inkluderende lokalsamfunn.¹⁰¹ Det gir frivilligheten en unik egenverdi.

Redd Barna - en sterk frivillig aktør

Redd Barna er en mellomstor frivillighetsaktør i Norge. Våre frivillige er med på å gjøre en forskjell for barn gjennom å skape gode og inkluderende lokalsamfunn landet rundt.

Redd Barna stiller høye krav til barns sikkerhet og dermed også til frivillig deltakelse i direkteaktivitet med barn. Frivillige må blant annet levere gyldig politiattest og gjennomgå kursing i trygghetsarbeid før de deltar i direkteaktiviteter med barn. Vi har høye forventninger til våre frivillige for at aktiviteten med barn skal være trygg og ha god effekt. Deler av vår frivillighet er også avhengig av de eksterne strukturene vi jobber i. Når for eksempel et mottak legges ned eller flyttes, mister vi gjerne hele frivilligrupper. I slike tilfeller erfarer også Redd Barna de nasjonale tendensene knyttet til frivillighet, ved at den enkelte frivillige har lavere lojalitet til organisasjonen de velger å engasjere seg i og er mer saks- eller aktivitetsorienterte.

Behov for langsiktig og bærekraftig finansiering

Frivillige organisasjoner bruker store ressurser på å søke om prosjektfinansiering, og det er en uheldig utvikling at tilskuddsordningene legger føringer for hva man gjør i et enkelt prosjekt, og ikke organisasjonens formål. Det er derfor viktig at søknadskriteriene til tilskuddsordninger utformes på en slik måte at statens behov for kontroll og styring ikke står i veien for at organisasjonene kan arbeide med sine egne formål.

Det er også en utfordring å drive frivillighet i sektorer med store svingninger i behov, slik som for eksempel flyktningfeltet. Det koster penger å drive frivilligheten, og spesielt dersom man ønsker å inkludere flere og nye målgrupper og frivillige, samt gjøre dette på en profesjonell måte. Trygg frivillighet koster penger og krever oppfølging og koordinering. For å være gode støtteordninger for frivilligheten bør prosjektstøtteordninger være flerårige og også dekke lønns- og administrasjonskostnader.

Fullfinansiering og regelstyring av momskompensasjonsordningen

Formålet med momskompensasjonsordningen er å kompensere kostnadene som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester. Momskompensasjon er derfor ikke en støtteordning, men en tilbakebetaling av moms organisasjonene allerede har betalt inn til staten. I dag vedtas rammen for hvor mye moms som skal kompenseres hvert år av Stortinget når de vedtar statsbudsjettet. Når frivillige organisasjoner søker om å få kompensert mer av sine momsutgifter enn rammen

101 [Les mer om frivillig sektor sin rolle og betydning i Frivillighet Norges frivillighetspolitiske plattform](#)

som Stortinget har bevilget, får organisasjonene avkortning og dermed ikke full kompensasjon.

Regelstyring av momskompensasjonsordningen sikrer at alle frivillige organisasjoner får igjen alle pengene de har krav på.

Bedre samarbeid med myndighetene

Frivilligheten er med på å sikre flere av statens forpliktelser, men må ikke bli en oppdragsløser for myndighetene. Det er et frivillighetspolitisk prinsipp at det legges til rette for frivilligheten med en armlengdes avstand, forstått som at staten ikke skal instruere hva frivilligheten skal gjøre. Frivillighetspolitikk må utvikles i samarbeid med frivilligheten, og frivilligheten må tas med på råd og aktivt inkluderes i alle saker, planer og tiltak som angår sektoren. Myndighetene må legge til rette for inkluderende medvirkningsprosesser i utvikling av nye tilskuddsordninger og tiltak som angår frivilligheten.

Lokale støttesystemer

Det er store variasjoner i det lokale støtteapparatet til frivilligheten. De lokale støtteordningene er ofte veldig små, eller dekker kun direkte kostnader knyttet til aktiviteten. Kommuner som har fått på plass en frivillighetskoordinator og en tydelig frivillighetspolitikk evner i større grad å støtte frivilligheten, enn kommuner som ikke har det. Kommunal frivillighetspolitikk er avgjørende for å sørge for politisk forankring og felles forståelse i kommunen om behovene og utfordringene frivilligheten har, og som kommunen kan bidra til å løse. Kommuner som har vedtatt egen frivillighetspolitikk kjenner ofte også den lokale frivilligheten godt, noe som gir større kunnskap om potensialet for samarbeid. Det er Redd Barnas klare oppfordring at flere kommuner oppretter slike ressurser i sine kommuner og vedtar egen frivillighetspolitikk.

Det har over tid vært en utfordring for frivilligheten å få tilgang til egnede steder å møtes. Dette er satt på dagsorden av både Landsrådet for Norges Barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Frivillighet Norge. For at frivilligheten skal kunne utvikle seg, er det viktig med tilgjengelige og egnede møtelokaler for å drive demokratiske prosesser og gjennomføre aktiviteter. Lokalene må være inkluderende, tilgjengelige og åpne for alle. De færreste frivilligrupper har anledning til å bruke penger på å leie lokaler til drift av frivilligheten

REDD BARNA MENER AT:

- Det etableres en sertifiseringsordning for godkjent internkontroll for landsdekkende frivillige organisasjoner, som forenkler søknads- og rapporteringsprosessene.
  - Kulturdepartementet fraviker kravet om at 50 % av aktiviteten må være nasjonal for at samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner skal kunne motta Tippemidler.
  - Frivillig arbeid på asylmottak og med integrering, må defineres som beredskap, slik at innsatsen kan holdes ved like også i perioder med lave ankomsttall.
  - Momskompensasjonsordningen fortsatt fullfinansieres og blir en regelstyrt ordning.
  - Gaver til lokale grupper også kan gi skattefradrag, og at skattefradagsordningen styrkes.
  - Kommunale bygg som står tomme på ettermiddagen og i helgene tilgjengeliggjøres for frivilligheten og informeres om.
- Kommuner må utarbeide en lokal frivillighetspolitikk i samarbeid med frivilligheten, og der det er mulig ansette en frivillighetskoordinator.
  - Norske myndigheter etterstreber et helhetlig tilskuddssystem med færre og større støtteordninger, som harmoniserer og standardiserer begrepsbruk, krav, rapportering og måltall på tvers av tilskuddene.
  - Det anerkjennes at frivillighet koster penger, og at organisasjoner kan bruke midler fra støtteordningene til drift og å lønne ansatte.

Save the Children

Genesis, 12 år, bruker stemmen sin for barns rettigheter på et arrangement i El Salvador.

FOTO: SAVE THE CHILDREN EL SALVADOR

2. GLOBALE ENDRINGER FOR BARNES RETTIGHETER

2.1 INNLEDNING

Ulik fordeling har store konsekvenser for de fattigste barna

Verden har sett en positiv utvikling på en rekke fattigdomsdimensjoner siden begynnelsen av 90-tallet. Stadig flere går på skole og flere overlever de første fem kritiske årene av livet. Likevel øker fortsatt ulikhetene mellom de barna som får rettighetene sine oppfylt og de som ikke får det. Omtrent 3,5 milliarder mennesker – 44 % av verdens befolkning – lever i fattigdom etter en standard på under \$6,85 per dag, og dette tallet har knapt endret seg siden 1990-tallet.¹⁰² Ulik fordeling både mellom land, og internt i land er et alvorlig hinder for at de fattigste barna får innfridd sine rettigheter. Når barn ikke får tilgang til grunnleggende helsetjenester, når de utsettes for feilernæring og går glipp av utdanningsmuligheter, så får dette livsvarige konsekvenser – og det er de fattigste barna som betaler den høyeste prisen.

Behov for en mer helhetlig global politikk

Hvis vi skal klare å snu trenden må vi etablere

en mer helhetlig global politikk som fremmer bærekraftig utvikling, rettferdig fordeling mellom verdens barn og som sikrer at alle stater innfrir barns rettigheter. For å sikre en langsiktig og bærekraftig utvikling er vi avhengig av grunnleggende endringer i nasjonal og internasjonal fordeling av makt og ressurser, og at vi klarer å stanse skadelige klimaendringer.

For å klare å nå FNs bærekraftsmål innen 2030 må alle verdens land jobbe sammen for å avskaffe fattigdom, oppnå utvikling, sikre bærekraftighet og en mer rettferdig fordeling av verdens ressurser. Dette krever at Norges utenriks- og utviklingspolitikk må ses i sammenheng med andre sider av norsk politikk, slik at regjeringen fører en helhetlig og samstemt politikk som bidrar til å redusere fattigdom og sørge for at menneskerettighetene blir innfridd. Hver enkelt lands mulighet til å realisere barns rettigheter bestemmes ikke bare av interne politiske forhold, men også globale maktforhold og internasjonal ressursfordeling.

2.2 INTERNASJONALE FINANSINSTITUSJONER

Internasjonale finansinstitusjoner som Verdensbanken og IMF, i tillegg til organ som G20 og OECD, har stor innflytelse på den globale økonomien, men utviklingsland får ofte ikke delta i beslutningsprosesser på lik linje med rike land. FN, som er en universell organisasjon der alle får delta på likefot, bør få mer tyngde i internasjonal politikk og økonomi, og maktfordelingen i internasjonale institusjoner må bli mer rettferdig.

Selv om Verdensbanken fokuserer mer på åpenhet og fattigdomsbekjempelse, krever de fortsatt privatisering og liberalisering. IMF oppfordrer til økt skatteinngang, men stiller fortsatt strenge makroøkonomiske krav. Slike finansinstitusjoner må ikke bare fremme økonomisk stabilitet – de må også støtte stater i å oppfylle sine forpliktelser etter barnekonvensjonen og andre menneskerettighetsavtaler.

REDD BARN A MENER AT:

- Norge må være en pådriver for at FN skal ha innflytelse i globale økonomiske beslutninger og utvikling av økonomisk analyse
- Norge må være pådriver for at utviklingsland skal få økt makt i IMF og Verdensbanken, og at det skal være demokratisk ledervalg i disse institusjonene.
- Norge må arbeide for at IMF og Verdensbanken ikke stiller unødvendig strenge makroøkonomiske eller strukturelle betingelser som hindrer utviklingsland i å bruke offentlige midler på tiltak som innfrir barns rettigheter, som helse og utdanning.
- Norge må jobbe for at IMF og Verdensbanken anerkjenner og arbeider for barns rettigheter og støtter opp om statens menneskerettslige ansvar for å innfri rettighetene.

102 [Poverty, prosperity and planet report 2024. \(2024\) World Bank Group](#)

2.3 KAPITALFLUKT OG SKATT

Multinasjonale selskapers og rike individers skattefriking og korrupsjon bidrar til fattigdom og ulikhet, spesielt i utviklingsland. Mange multinasjonale selskaper bruker aggressiv skatteplanlegging via komplekse selskapsstrukturer og bruk av skatteparadis med høy grad av hemmelighet. I praksis betyr det at selskapene betaler skatt i et land eller område med tilnærmet null i selskapsskatt, og ikke i landene der de faktisk har næringsvirksomhet. Dette svekker skatteinntekter og fører til at ressurser brukes til å berike makteliter i stedet for befolkningen. Land taper 492 milliarder USD i året på grunn av skattefriking, ifølge estimater fra Tax Justice Network. Rike land taper de største summene, men utviklingsland rammes hardest da de mister en større andel av sine budsjetter. Summene som tapes i grenseoverskridende skattefriking kunne gitt 21 millioner barn tilgang til utdanning. Utviklingsland gir ofte skattefordeler til multinasjonale selskaper for å tiltrekke investeringer, noe som kan føre til korrupsjon og tapte skatteinntekter. Aggressiv skatteplanlegging og bruk av skatteparadis tapper utviklingsland for kapital og undergraver demokratiske prosesser.

Når utviklingsland mister nødvendige skatteinntekter, rammer det særlig de mest sårbare – og da først og fremst barn. Lavere offentlige inntekter betyr svakere utdanningssystemer, dårligere helse-tilbud, og færre tiltak for å beskytte barn mot vold og utnyttelse. Når selskaper unndrar skatt, fratras barn muligheten til å utvikle seg, være trygge og delta i samfunnet – rettigheter de har krav på, og som statene er forpliktet til å innfri.

I 2025 starter forhandlinger om en skattekonvensjon i FN som markerer en historisk mulighet for å etablere internasjonale regler for skattesamarbeid

og tette hull i det internasjonale systemet som har tillatt multinasjonale selskaper og rike individer å stikke fra skatteregninga i flere tiår.

REDD BARNA MENER AT:

- Norge bør være ledende blant pådriverland i forhandlinger om internasjonalt skattesamarbeid i FN. Konvensjonen og dens protokoller må inneholde konkrete tiltak som sørger for at land får sin rettfærdige del av skatteinntekter. Konvensjonen må bidra til at alle land – særlig utviklingsland – får tilgang til ressursene de trenger for å realisere barns rettigheter i praksis, inkludert utdanning, helse og beskyttelse.
- Norske myndigheter må føre en offensiv utviklingspolitikk for å støtte utviklingslands institusjonelle kapasitet og forbedring av skattesystemer, og fortsette oppbyggingen av programmet «Skatt for Utvikling» også i samarbeid med andre land. Utviklingsland må selv få bygge opp kompetanse knyttet til skatteunndragelser og internprising, som kan bidra til å stanse ulovlige kapitalstrømmer ut av landene.
- Norske myndigheter må styrke de nasjonale retningslinjene for land-for-land-rapportering, slik at disse gjelder for alle norske selskap og datterselskap, uavhengig av hvilket land og hvilken sektor selskapet opererer i.
- Norske myndigheter må innføre et nasjonalt eierskapsregister som opplyser om hvem som de egentlige eierne bak selskaper, og jobbe for denne ordningen på et globalt nivå.
- Norge må støtte det internasjonale arbeidet med å sikre automatisk informasjonsutveksling av skatteinformasjon.

2.4 GJELD

54 land har alvorlige gjeldsproblemer, ifølge UNDP. Ifølge rapporten Financing for sustainable development bor 40 % av verdens befolkning i land hvor regjeringen bruker mer på rentebetalinger enn på tjenester for barn, som utdanning eller helse. For de minst utviklede landene har den gjennomsnittlige gjeldsbetjeningsbyrden som andel av inntektene økt fra 3,1 prosent i 2010 til 12 prosent i 2023.

Når regjeringer bruker mer på gjeldsbetjening enn på helse og utdanning, rammer det barn spesielt

hardt. Det innebærer reelle brudd på barns rettigheter – til skolegang, til helsehjelp, og til et verdig liv. Barnekonvensjonen slår fast at stater har plikt til å bruke "maksimalt av tilgjengelige ressurser" for å realisere barns rettigheter. Høy gjeld hindrer dette.

Det er et akutt behov for gjeldslette for å unngå en utviklingskrise i disse landene, i tillegg til langsiktige løsninger for å unngå nye gjeldskriser. Gjeldsoppløsningsdiskusjoner domineres primært av kreditorstyrte institusjoner, inkludert G20, Det internasjonale pengefondet (IMF), Verdensbanken,

Paris-klubben og Global Sovereign Debt Roundtable (GSDR). Innsats for å forbedre disse institusjonene har vært utilstrekkelige, og det er fortsatt behov for reform. Den internasjonale gjeldsarkitekturen bør reformeres for å være mer demokratisk, inkluderende og representativ gjennom et nytt globalt juridisk rammeverk for statsgjeld og en multilateral mekanisme for statsgjeldsoppløsning innføres under FN, som en ikke-kreditor eller debitor institusjon som er inkluderende og representativ.

Mange utviklingsland har gjeld fra tidligere korrupte regimer, kjent som illegitim gjeld. For å sikre at gjeldsbetjening ikke går utover menneskerettighetene og særlig barns rettigheter, må det internasjonale samfunnet styrke innsatsen for sletting av illegitim gjeld. En ny, uavhengig gjeldsslettemekanisme bør håndtere gjeldskriser. Ansvarlig utlån og låneopptak samt økt åpenhet om lånevilkår er viktig for å hindre nye kriser.

Flere utviklingsland har gjeldsbyrder som stammer fra tidligere korrupte og undertrykkende regimer. Dette er gjeld som er gitt på uakseptable premisser, for eksempel med altfor høy rente eller at lånene er blitt benyttet til å utføre undertrykking av

egen befolkning. Denne gjelden kalles illegitim gjeld. For å gjøre opp for dårlige utlån og sikre at gjeldsbetjening ikke går utover menneskerettighetene, må man styrke den internasjonale innsatsen for sletting av illegitim og ubetalbar gjeld.

REDD BARNA MENER AT:

- Norge bør støtte en rammekonvensjon om statsgjeld i FN som kan sørge for bedre og
- helhetlig håndtering av ikke-bærekraftige statlige gjeldsbyrder og sikrer at grunnleggende tjenester til barn vernes.
- Norge bør ta en ledende rolle i arbeidet for et internasjonalt rammeverk for ansvarlig utlån og låneopptak som er juridisk bindende.
- Norge bør arbeide for å styrke åpenheten rundt lån som gis til stater gjennom et sentralisert register..
- Norge bør arbeide for at de internasjonale finansinstitusjonenes definisjon av bærekraftig gjeld også inkluderer utgifter til befolkningens grunnleggende tjenester.

2.5 BISTAND

God bistand må sette barn først. Den reduserer fattigdom, beskytter barns rettigheter og bygger en mer rettferdig verden. Bistanden må være fattigdomsorientert, rettighetsbasert og målrettet mot de barna som står lengst unna å få innfridd sine rettigheter. For å oppnå dette må innsatsen bygge på grundige analyser, styrke lokale systemer og bidra til å redusere ulikhet, sikre likestilling og inkludere marginaliserte grupper.

Verden står overfor enorme komplekse og sammenvevde utfordringer, inkludert økende ulikhet, konflikt, politisk ustabilitet, økonomiske tilbakeslag, globale helsekriser og klimaendringer. Disse forholdene krever at vi tenker nytt om hvordan vi planlegger og gjennomfører humanitær bistand og utviklingsarbeid. Samtidig vokser gapet mellom behovene på bakken og tilgjengelige ressurser, noe som forsterker behovet for mer effektive og bærekraftige løsninger. Bærekraftige resultater oppnås best når barn, lokalsamfunn og lokale aktører får reell innflytelse og eierskap over beslutninger som påvirker deres liv. Det er avgjørende å anerkjenne barns og unges som en del av det bredere økosystemet av lokale og nasjonale aktører. Som rettighetshavere og bidragsytere, er ikke barn bare mottakere av hjelp, men aktive deltakere i å levere rettidig og kvalitetsmessig støtte til sine egne lokalsamfunn. Derfor er det nødvendig å styrke arbeidet med

lokalisering av bistand, samtidig som det sikres at arbeidet skjer i tråd med de humanitære prinsipper og hjelpen blir gitt uavhengig av side i konflikter og politiske skillelinjer og uavhengig av blant annet etnisitet, hudfarge og religion.

Sivilsamfunnets handlingsrom er under press. Sivilsamfunn, enkeltindivider og menneskerettighetsforkjempere verden over blir møtt med lovverk som begrenser deres mulighet til å organisere og ytre seg eller lover som kriminaliserer bistand som blir gitt i tråd med humanitære prinsipper. Vi ser også i flere og flere konflikter at helsepersonell og hjelpearbeidere er direkte mål for angrepene. Det humanitære handlingsrommet blir stadig mindre som gjør at det blir vanskeligere å hjelpe barn i nød.

Selv om bistand utgjør en stadig mindre del av kapitalstrømmene til lavinntektsland, er den fortsatt helt avgjørende for mange lands mulighet til å nå bærekraftsmålene og innfri barns rettigheter. Langsiktig utviklingsbistand er under økende press – både fra humanitære kriser og fra donorlands forsøk på å bruke bistanden til å fremme egne politiske interesser. Dette svekker bistandens legitimitet og effektivitet.

Det trengs nye, alternative finansieringskilder for å møte de voksende humanitære behovene. Redd Barna støtter Sending-utvalgets anbefaling om å øke Norges finansielle ambisjonsnivå i lys

av globale utfordringer og vår økonomiske evne. Utvalget peker på behovet for å rydde i bistandsbudsjettet og tydelig skille mellom ulike finansielle forpliktelser – som fattigdomsreducerende bistand, klimafinansiering og mobilisering av privat kapital – med egne mål og finansieringsrammer. Dette er viktig for å sikre at bistanden faktisk når dem som trenger den mest – og ikke minst for å sikre forutsigbar, langsiktig støtte til barns rettigheter. Redd Barna mener at anbefalingene fra Sending-utvalget må følges opp. Klimafinansiering må i tråd med internasjonale forpliktelser komme i tillegg til én prosent til bistand, og ikke tas fra eksisterende utviklingsmidler.

REDD BARNA MENER:

- Barns rettigheter må være ett av hovedsatsingsområdene for norsk bistand.
- Bistand må være lokalt forankret. Norge må sikre at minst 25 % av humanitær bistand går direkte til lokale og nasjonale aktører, i tråd med Grand Bargain-forpliktelsene. Lokalisering må også innebære reell overføring av makt og innflytelse til lokalsamfunn og barn, samtidig som humanitære prinsipper ivaretas.
- Norsk bistand må prioritere innsatsen for de fattigste og mest marginaliserte, og bidra til rettferdig fordeling og universell tilgang til utdanning og helsetjenester av god kvalitet for alle barn. Dette inkluderer både universelle og målrettede tiltak for å sikre inkluderende utvikling.
- Det humanitære handlingsrommet må styrkes for å nå barn i nød. Norge må ta internasjonalt lederskap for å sikre forpliktende enighet om at huma-

nitærhjelp skal følge humanitære prinsipper, at humanitære arbeidere aldri må bli mål for angrep og at parter som hindrer humanitærhjelp holdes ansvarlige.

- Norge må opprettholde nivået på bistanden på minst én prosent av bruttonasjonalinntekt (BNI). Flykntingtiltak i Norge og klimafinansiering må flyttes ut av bistandsbudsjettet.
- Norge må arbeide internasjonalt for mer og bedre bistand, og for at de rike landene skal innfri sine løfter om bistandsnivå på 0,7 prosent av BNI.
- All norsk utviklingsinnsats må følge internasjonale prinsipper for bistandseffektivitet, ved å ta utgangspunkt i utviklingslands behov og prioriteringer.
- Norske myndigheter bør øke sin støtte til sivile samfunnsaktører som arbeider for fattigdomsreduksjon, for rettferdig fordeling og for å styrke barns rettigheter, inkludert barn og unges egne organisasjoner.
- Bistand må ikke styres av giverlandenes migrasjonspolitiske, militærstrategiske og kommersielle egeninteresser.
- Norge må bidra til at gapet mellom humanitær respons og langsiktig bistand lukkes. Vi må øke støtten til å forebygge katastrofer og klimatilpassninger for å gjøre land mer motstandsdyktige og mindre sårbare.
- Norge burde opprette en egen budsjettpost til forebygging av humanitære kriser. Posten bør utgjøre minst 2 prosent av det totale bistandsbudsjettet.

(Se også de tematiske kapitlene for mer detaljer)

2.6 NYE GLOBALE FINANSIERINGSMEKANISMER OG GLOBALE FOND

Verdens ledere må skifte takt og prioriteter i finansiering av bærekraftsmålene. Estimer viser at 600 millioner mennesker vil fremdeles leve i fattigdom i 2030 og behovet for finansiering har nådd billioner av dollar.

Mesteparten av disse pengene må komme fra nasjonale myndigheter. Innen utdanningssektoren regner man med at eksterne ressurser kun vil kunne finansiere tre prosent av de totale behovene.¹⁰³ Men dette er likevel store summer, og det vil fortsatt være stort behov for bistand til de fattigste landene. Det har derfor vokst fram flere internasjonale initi-

ativer for å benytte markedsmekanismer og lån til finansiering av utvikling.

Nye finansieringsmekanismer skal ikke erstatte statlige forpliktelser

Det er et viktig prinsipp at finansieringsmekanismer som har som mål å tilby «friske» midler må komme i tillegg til, ikke erstatte, rike lands eksisterende forpliktelser på minst 0,7 prosent av BNI til bistand. I mange tilfeller er bakgrunnen for disse initiativene at de skal øke total finansiering av bærekraftsmålene. Fremveksten av nye fond og finansier-

103 [‘The Learning Generation’ \(2016\). Education Commission.](#)

ingsinstrumenter kan gi et bilde av at finansiering av utdanning og helse øker. Redd Barna frykter at dette er et falskt bilde, og at penger til nye mekanismer tas fra midler som ellers ville gått til andre tiltak for global utdanning og helse.

Redd Barna er også bekymret for større fragmentering av finansieringen til sosiale sektorer som kan føre til høyere administrasjonskostnader i mottakerland. Svak, fragmentert eller gjeldsbelastet finansiering av sosiale sektorer går ofte direkte utover barn. Når helse- og utdanningsbudsjetter svekkes, trues barns rettigheter til skolegang, helsetjenester og et trygt oppvekstmiljø. Dette rammer særlig barn som lever i fattigdom, i konflikt, på flukt eller med funksjonsnedsettelse. Alle finansieringsmekanismer må støtte opp om statenes forpliktelser etter FNs barnekonvensjon og andre menneskerettsavtaler.

Det er helt nødvendig at givere følger internasjonale prinsipper for bistandseffektivitet og samarbeider godt på landnivå. Finansieringsmekanismer må også ta hensyn til hvert enkelt lands gjeldsbærekraft. Redd Barna har utarbeidet egne dokumenter som klargjør Redd Barnas standpunkter på disse mekanismene: IFFEd (2018)¹⁰⁴ og GFF (2018).¹⁰⁵

REDD BARNA MENER AT:

- Norge må jobbe for at innovative finansieringsmekanismer kommer i tillegg til internasjonale giverlands løfter om å benytte minst 0,7 prosent av BNI på bistand.

- Norge må bidra til å begrense fragmenteringen av helse- og utdanningsfinansieringen når nye finansieringsinstrumenter utvikles, og sikre at etablerte instrumenter innrettes slik at finansieringen bidrar til å nå de mest marginaliserte.
- Alle internasjonale finansieringsmekanismer må bidra til å styrke statenes kapasitet til å realisere barns rettigheter, særlig innen utdanning og helse. Finansieringen må være rettighetsbasert og målrettet mot barn i mest sårbare situasjoner.
- Norge må bidra til nødvendig reformer i den globale helsearkitekturen slik at fond og andre finansieringsmekanismer effektivt bygger opp om nasjonalt ledede prioriteringer i tråd med Lusa-ka-agendaen.
- Lån til helse og utdanning skal ikke øke gjeldssårbarheten til land.
- Økte skatteinntekter bør være en betingelse for å få rimelige lån til helse og utdanning fra internasjonale finansinstitusjoner.
- Norge må gå i bresjen for at inntektene fra globale skatter skal gå til et globalt fond for utvikling, og til finansiering av klimatiltak under FNs oppsyn. Inntektene må omfordes til de landene som har erfart velferdskutt og store budsjettunderskudd etter finanskrisen.
- Norge må bruke sin posisjon til å påvirke investeringene fra det Grønne Klimafondet til å fokusere på de mest marginaliserte menneskene samt å styrke sivilsamfunnets del i debatten og å investere ut ifra et "do-no-harm"-prinsipp.

2.7 RETTFERDIG HANDEL

Internasjonal handel kan være en sterk drivkraft for økonomisk vekst, og kan bidra til å redusere fattigdom og finansiere livsviktige velferdstjenester for barn. Maktbalansen i internasjonale forhandlinger, både gjennom Verdens handelsorganisasjon (WTO) og gjennom bilaterale handelsavtaler, er fremdeles skjev og til fordel for rike land og store selskaper. WTO-avtalene har flere svakheter når det gjelder demokratiske prinsipper og rettferdighet mellom rike og fattige land.

Pandemien viste med all tydelighet hvordan dagens immaterielle regelverk kan stå i veien for liv og helse. TRIPS-avtalen og bilaterale patentavtaler må ikke hindre utviklingsland i å skaffe tilgang til nødvendige medisiner og teknologi – særlig når det

gjelder barns helse. I tillegg må WTO-regelverket gi utviklingsland nødvendig handlingsrom til å sikre matsikkerhet og lokal produksjon, for å beskytte barns rett til ernæring og overlevelse i møte med klimakrisen.

Internasjonale handelsregler og avtaler må støtte opp om staters evne til å oppfylle barns rettigheter, slik de er forankret i FNs barnekonvensjon. Når land mister mulighet til å beskytte egne markeder og samle inn nok skatteinntekter, reduseres også evnen til å finansiere utdanning, helsetjenester, ernæring og sosial beskyttelse for barn. Handelsregler må aldri undergrave barns rett til overlevelse, utvikling og helsehjelp. Dette er helt avgjørende dersom statene skal kunne sikre et stabilt inntektsgrunnlag som

104 [Save the Children Policy Brief: Our recommendations to the design of the international financing facility for education \(IFFEd\) \(2018\) Save the Children](#)

105 [The global financing facility: An opportunity to get it right \(2018\) Save the Children](#)

kommer barn til gode.

Rike land benytter ofte handelsbarrierer og subsidier, samtidig som de gir utviklingsland lite rom for å stille egne betingelser. Dette gir utviklingslandene begrenset nasjonalt, politisk og økonomisk handlingsrom til å beskytte og bygge opp egne markeder fram til de kan konkurrere i det internasjonale markedet. Utviklingsland må få ta i bruk samme virkemidler som rike land har gjort for å bygge opp sine økonomier, slik at de kan skape egne markeder som igjen bidrar direkte til jobbskaping og sysselsetting.

REDD BARNA MENER AT:

- Norge må arbeide for at verdenshandelen blir regulert på en rettferdig, åpen og demokratisk måte, som gir de fattigste og svakeste landene positive særfordeler.
- Internasjonale handelsavtaler må vurderes i lys av deres konsekvenser for barns rettigheter – særlig barns rett til utdanning, helse, ernæring og tilgang til nødvendige medisiner og teknologi.
- Norge må arbeide for at barns rettigheter og hensynet til marginaliserte grupper vurderes eksplisitt i alle nye handelsavtaler, og at utviklingsland

gis politisk handlingsrom til å bygge systemer som støtter barns rettigheter.

- Norske myndigheter må arbeide for at verken TRIPS-avtalen eller bilaterale patentavtaler skal ramme fattige lands tilgang til livsviktige medisiner, teknologi og kunnskap - særlig der det gjelder barns helse og overlevelse.
- Norge bør, ved inngåelse av bilaterale, regionale og multilaterale handelsavtaler, ikke inkludere grunnleggende tjenester eller temaer som er blitt avvist i WTO.

TRIPS-AVTALEN:

Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS-avtalen) er en internasjonal avtale fra 1994 om handelsrelaterte sider av immaterialretten og beskyttelse av forretningshemmeligheter. Den inneholder bestemmelser om opphavsrett, patentrett, designrett, kretsmønsterrett og kjenneregnsrett.

(Se også kapitlene Godt styresett og Barns rett til beskyttelse i krig og voldelig konflikt)

2.8 ETIKK I OLJEFONDET

Som aksjeeier er Norge, gjennom Statens pensjonsfond utland (SPU eller Oljefondet) medansvarlig for brudd på barns rettigheter som selskapene fondet investerer i medvirker til. Ifølge de etiske retningslinjene skal ikke fondet investere i selskaper som gjennom sin virksomhet benytter seg av blant annet skadelig barnearbeid, har negativ påvirkning på barns velferd eller til brudd for reglene i krig.

I tillegg til de etiske retningslinjene for investeringer i selskaper, har fondet forventningsdokumenter på ulike temaer, blant annet barns rettigheter. Det er en positiv utvikling, men forventningsdokumentene må følges opp med rapportering på hvordan disse prinsippene anvendes i praksis og hvilke resultater arbeidet fører med seg. Informasjonen som selskapene oppgir må også kontrolleres, slik at man er sikker på at opplysningene stemmer. Hvis ikke eierskapsdialogene Norges Bank har med selskapene fører frem, må Norges Bank også kunne trekke seg ut av selskapene i tråd med internasjonale retningslinjer for ansvarlig næringsliv.

Fondets mandat er å fremme sosial, økonomisk og bærekraftig utvikling, og Norges Bank Investment Management (NBIM forvalter SPU) skal være en langsiktig investor. NBIM bør derfor gjennomføre en positiv filtrering ved å trekke seg ut av dårlige

selskaper, samtidig som de investerer aktivt i selskaper som faktisk bidrar til å oppfylle det overnevnte mandatet. NBIM bør i tråd med dette trekke seg ut av selskaper som har en spesielt dårlig innvirkning på barns liv, klima og miljø og hvor produktene ellers fører til store samfunnskostnader, som for eksempel selskaper som selger våpen og militært materiell som brukes mot barn.

NBIMs investeringer i statsobligasjoner (utlån til stater) er ikke underlagt etiske retningslinjer som gjelder for selskapsinvesteringer. På samme måte som det finnes etiske retningslinjer for investeringer i selskaper, bør det også utvikles helhetlig og politisk uavhengig etisk rammeverk for statsobligasjoner, for å sikre at norske investeringer ikke støtter opp om brudd på barns rettigheter – inkludert barns rettigheter.

REDD BARNA MENER AT:

- NBIM skal ikke investere i selskaper som det er uakseptabel risiko for at de medvirker til brudd på barns rettigheter..
- NBIM må rapportere på effekten av og bruken av forventningsdokumentene i praksis.
- Norske myndigheter bør sikre at Oljefondets

- investeringer i økende grad støtter opp under bærekraftig utvikling, og at fondet benytter sin innflytelse som eier til å fremme barns rettigheter, sosial rettferdighet og miljømessig bærekraft.
- Norske myndigheter bør sikre at Oljefondets investeringer i økende grad støtter opp under bærekraftig utvikling, og at fondet benytter sin innflytelse som eier til å fremme barns rettigheter, sosial rettferdighet og miljømessig bærekraft.
- Det må innføres etiske retningslinjer for NBIMs investeringer i statsobligasjoner.
- NBIM må utøve mer aktivt eierskap opp mot morsmelkerstatningselskapene eksempelvis gjennom et sektorinitiativ og eierskapsdialog med selskapene.
- NBIM må jobbe for at selskapene de investerer i følger Child Rights Business Principles for å forebygge brudd på, og ivareta og barns rettigheter.

2.9 KLIMA OG BARNES RETTIGHETER

Klima- og miljøkrisen utgjør en alvorlig trussel mot barn og deres rettigheter. Uten betydelige tiltak for å redusere klimautslipp, vil FNs bærekraftsmål ikke nås, spesielt for de mest sårbare barna. Klimaendringer fører til tap og skade, titusener av dødsfall årlig og forverring av livskvaliteten for millioner av barn, særlig i lav- og mellominntektsland, ved å begrense tilgang til mat, vann og utdanning. Dette kan reversere tidligere fremskritt i fattigdomsreduksjon og barns rettigheter, samt øke risikoen for konflikt gjennom fattigdom og migrasjon.

Barn er mer sårbare enn voksne for klimaendringens konsekvenser, som sult, sykdom, ekstremvær, naturkatastrofer, migrasjon, stress og avbrutt skolegang. Spesielt utsatt er barn under fem år, fattige barn, barn med funksjonsnedsettelse, jenter og urfolksbarn.^{106,107} Urfolks livsgrunnlag er truet av klimaendringer og naturødeleggelse, og kan også påvirkes negativt av klimatiltak som vann- og vindkraft.

Klimaendringer øker både hyppigheten og intensiteten av ekstremvær og naturkatastrofer.¹⁰⁸ Forebygging styrker samfunnets evne til å håndtere sårbarhet. Barn må sikres og delta aktivt i forebygging, med tiltak tilpasset deres behov. Klimatilpassning må prioritere barns rettigheter, inkludert helse, utdanning, vann og sanitærforhold. Barn har rett til informasjon om klima og må inkluderes i utviklingsplanlegging.

Barn har rett til å bli hørt i klimasaker (Barnekonvensjonen artikkel 12), og deres synspunkter må tas på alvor i politiske forhandlinger. Norge bør være et godt eksempel og sikre plattformer for barns

medvirkning. Klimaforhandlinger må involvere barn meningsfullt, da dagens avtaler ofte mangler referanser til barns rettigheter.

Framtidige klimaavtaler må prioritere å beskytte barn mot klimaendringer. Uten effektiv klimapolitikk vil dagens barn møte dårlige levekår som voksne. Generell kommentar 26 fra FNs barnekomité understreker barns rett til et rent, sunt og bærekraftig miljø som avgjørende for deres velvære og utvikling. Kommentaren understreker at det er myndighetene som har plikt til å beskytte barns rettigheter mot klimaendringer og miljøskader. Paris-avtalen fra 2015 legger ansvaret for klimatiltak på industrilandene, som må støtte utviklingsland økonomisk. Norge må øke klimafinansieringen og sikre at den når de hardest rammede lokalsamfunnene. Paris-avtalen fra 2015 legger ansvaret for klimatiltak på industrilandene, som må støtte utviklingsland økonomisk. Norge må øke klimafinansieringen og sikre at den når de hardest rammede lokalsamfunnene.

Norges ansvar

Hvis vi skal nå målene i Paris-avtalen, må minst to tredeler av de fossile reservene i verden bli liggende under bakken.¹⁰⁹ Norge har et historisk ansvar for å redusere klimagassutslipp, basert på vår velstand fra oljeutvinning.¹¹⁰ Med økonomisk kapasitet og menneskerettighetsansvar, inkludert artikkel 112 i Grunnloven¹¹¹ som forplikter til å beskytte miljøet, må Norge ta en lederrolle internasjonalt og kutte utslipp hjemme.¹¹² Med kun få år på å nå klimamålene og bærekraftsmålene i 2030 må norske myndigheter for alvor starte en grønn omlegging. Dette

106 [Children and Climate Change - An overview \(2013\) Vista Analyse](#)

107 [Slik rammes barn av klimaendringer \[10.10.2025\] Redd Barna](#)

108 [Born into the Climate Crisis 2. An unprecedented life: Protecting children's rights in a changing climate \(2025\) Save the Children](#)

109 [CLIMATE CHANGE 2023 Synthesis Report \(2023\) IPCC](#)

110 [- Vi har tjent oss rike på klimaendringer, nå må vi betale \[10.10.2025\] UIT - Norges arktiske universitet. Forskning.no](#)

111 Artikkel 112 fastsetter at enhver har rett til et sunt miljø og en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Retten skal varetas også for etterleken

112 [Norway - End of Mission Statement \(2019\) OHCHR](#)

har også blitt påpekt av FNs barnekomité (2018).¹¹³ Naturtap er en stor trussel mot barns velferd, og klimatilstand må ikke gå på bekostning av naturmangfold. Samenes rettigheter og tradisjoner må respekteres i overgangen til et nullutslippssamfunn.¹¹⁴

Klima- og miljø og barns rettigheter

Klima- og miljøkrisen truer en rekke rettigheter i Barnekonvensjonen¹¹⁵, inkludert:

Barns beste (artikkel 3): Hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle avgjørelser som berører barn. Når klimaendringene ikke blir tilstrekkelig adressert i dagens politikk, forflyttes konsekvensene av dette til neste generasjon, og hensynet til barnets beste blir ikke tilstrekkelig ivaretatt av beslutningstakerne. Barns rett til beskyttelse (art. 19): Klimaendringene fører til økende grad av naturkatastrofer der barn dør, mister sine hjem, skolegang og blir drevet på flukt.

Barns rett til å overleve og helse (art 6 og 24): Med klimaendringene øker faren for at barn blir rammet av sult og feilernæring fordi avlinger blir ødelagt og vann forurenset. Klimaendringene fører også til økning i sykdommer som malaria, diaré og lungebetennelse.

Barns rett til utdanning (art 28): Klimaendringene forsterker sosiale årsaker til at barn, og særlig jenter trekkes ut av skolen, knyttet til nød og fattigdom. Klimarelatert ekstremvær fører også ofte til at skoler blir midlertidig eller til og med permanent stengt.

Barns rett til å bli hørt og deltagelse (art 12,13): Barn har rett til å være aktive borgere og de mobiliserer for at politikere verden over tar klimaendringene på alvor. Barn har mange viktige synspunkter i klimasaken og de har rett til å bli hørt og ha innflytelse i saker som angår dem.

Barns rett til et rent, sunt og bærekraftig miljø (Generell kommentar 26): Barn har rett til å vokse opp i omgivelser som ikke truer deres helse og utvikling. Myndigheter har ansvar for å sikre at miljøet er beskyttet mot skader og klimaendringer, slik at barns rettigheter ivaretas og deres fremtid trygges.

REDD BARN A MENER AT:

- Norske myndigheter må sikre at barns rettigheter prioriteres, og at barn sikres meningsfull og god medvirkning i lokale og nasjonale beslutningsprosesser på klima og miljø, og Norge må være en pådriver for barns medvirkning i internasjonale avtaler og planer for klima, miljø og katastroforebygging.
- Norge må gjennomføre nasjonale utslippsskutt i tråd med 1,5-gradersmålet fra Paris-avtalen, redusere utslipp av klimagasser med minst 80 prosent i 2030.¹¹⁶ Minst tre firedeler bør kuttes nasjonalt for å sikre en rettferdig, grønn omstilling av det norske samfunnet.
- Norge må sette målet om å begrense den globale oppvarmingen til 1,5°C som førende for all norsk politikk.
- Norge må bli et nullutslippssamfunn innen 2050 i tråd med FNs klimapanelers anbefalinger. Dette må skje med hensyn til vern av naturmangfold, innenfor økologiske grenser og på en måte som ikke går på bekostning av urfolks rettigheter (Jfr. UNDRIP) og barn som tilhører urfolk (Barnekonvensjonen artikkel 30)
- Norge må sikre at norsk klimainnsats nasjonalt og internasjonalt ikke bryter med urfolks rettigheter (jfr. FNs erklæring om urfolks rettigheter (UNDRIP)) og andre lokalsamfunns tradisjonelle rett til land og livsgrunnlag. Og sikre at urfolk blir hørt og tatt hensyn til i prosesser som påvirker dem, som følger av ILO-konvensjon nr. 169
- Norge skal ikke åpne nye olje- og gassfelt. Norske myndigheter må utarbeide en plan for å trappe ned og avslutte olje- og gassvirksomheten samtidig som at staten bidrar til en rettferdig omstilling.
- Norge skal ikke åpne opp for olje- og gassaktivitet i særlig verdifulle og sårbare områder, eksempler på dette er Lofoten, Vesterålen og Senja og Iskantsonen i Arktis.
- Norge må legge føre-var-prinsippet til grunn og følge miljøfaglig kunnskap som tilsier 0,5 prosent isfrekvens i fastsettelsen av iskantsonen i Arktis som er nødvendig for framtidig vern av økosystemer
- Det må bli enkelt for befolkningen å velge miljøvennlige løsninger
- Statens Pensjonsfond Utland skal investere i tråd med klimamålene i Paris-avtalen, investeringer må vris bort fra fossil energi som kull og olje til bærekraftig fornybar energi.

113 Dette var anbefalinger fra FNs barnekomite (2018)- avsnitt 27 i CO: Environmental health 27. In the light of the State party's exploitation of fossil fuels, the Committee recommends that it increase its focus on alternative energy and establish safeguards to protect children, both in the State party as well as abroad, from the negative impacts of fossil fuels

114 [Media Release: Nature's Dangerous Decline 'Unprecedented'; Species Extinction Rates 'Accelerating' \(2019\) IPBS](#)

115 [UN OHCHR Report A/HCR/35/13 \(2017\). Analytical study on the relationship between climate change and the full and effective enjoyment of the rights of the child](#) and UNHCHR, Report A/ HRC/43/30 (2020), Realizing the rights of the child through a healthy environment, UN Committee on the Rights of the Child (2016), Report of the 2016 General Day of Discussion on Children's Rights and the Environment

116 [Et 2035-bidrag som sikrer omstilling nasjonalt - Anbefalinger om Norges neste klimamål til FN \(2023\). Miljødirektoratet](#)

- Norge må være internasjonal pådriver for at finansiering til klimatilpasning særlig rettes inn og bevilges til lavinntektsland og sårbare grupper, og at klimatilpasning innfrir barns rettigheter og sikrer deres liv og utvikling, ernæring, helse og utdanning.
- Norge må legge til rette for at finansieringen til tilpasning er lokalt forankret og aktivt involverer sårbare grupper i å finne løsninger som er tilpasset deres levemåte og kultur.
- Norge må bidra til utslippskutt internasjonalt, inkludert teknologioverføring, klimateknologi og fornybar energi.
- Formell og uformell utdanning må anerkjennes som en nøkkelstrategi for barn og unges tilpasning til klimaendringene.
- Norge må jobbe aktivt for global klimafinansiering og trappe opp Norges klimafinansiering i tråd med en rettferdig ansvarsfordeling ved å gjøre et årlig uttak på minst 0,25% av oljefondet til klimafinansiering.
- Norske myndigheter må fortsette å gi klimafinansiering i form av gavebistand under FNs klimakonvensjon, ikke lån.
- Norge må anerkjenne og aktivt investere i katastrofeforebygging og klimatilpasning som en helhetlig tilnærming for økt motstandsdyktighet og redusert sårbarhet, og klimatilpasning må i økende grad støtte sårbare lokalsamfunn og sivilsamfunn på deres premisser.

2.10 PRIVAT SEKTOR OG BARNES RETTIGHETER

Mobilisering av privat kapital for utvikling

For at barn skal få oppfylt sine rettigheter, må det investeres mer penger fra staten, ressursene må fordeles bedre, og det må hentes inn mer privat kapital. Privat kapital kan bidra med nye løsninger og investeringer, spesielt i områder der både offentlige og private aktører samarbeider. Den kan også bidra til å styrke skattesystemet og gi land mer økonomisk handlingsrom.

Det finnes mange verktøy for å få privat kapital til å bidra, og flere av disse brukes allerede av utviklingsorganisasjoner. For at bistandspenger skal brukes best mulig, må disse verktøyene vurderes nøye. Det er viktig å sikre at de faktisk gir positiv utvikling, og at de ikke fører til uønskede konsekvenser – som brudd på menneskerettigheter eller økt gjeld for land som allerede har økonomiske problemer

Næringsliv og menneskerettigheter

FNs retningslinjer for næringsliv og menneskerettigheter slår fast at selv om stater er ansvarlige for å oppfylle menneskerettighetene, står næringslivsaktører ansvarlig for å respektere menneskerettighetene. Redd Barna har sammen med FNs barnefond (UNICEF) og FNs Global Compact utarbeidet Children's Rights and Business Principles (CRBP). Disse prinsippene er ment å veilede selskaper i hvilke tiltak de kan ta for å respektere og promotere barns rettigheter på arbeidsplassen, i markedet og i lokalsamfunnet. Selskapers påvirkning på sosiale, økonomiske og miljømessige forhold må reguleres av bindende internasjonale og nasjonale regelverk.

Gjennom FNs retningslinjer for næringsliv og menneskerettigheter, er norske myndigheter forpliktet til å iverksette tiltak for at norske bedrifter skal respektere menneskerettigheter i andre land. Selv om de landene som selskaper opererer i er ansvar-

lige for å regulere næringslivets aktiviteter, har mange utviklingsland verken lover eller kapasitet til å gjøre dette. Dette fører til at menneskerettighetsbrudd og alvorlige miljøødeleggelser ofte kan skje ustraffet. Norske myndigheter støtter også privat næringsliv direkte gjennom Norfund og Verdensbankens instrument for private investeringer (IFC). Bistandsmidler til privat sektor må sette strenge krav til positiv utviklingseffekt.

REDD BARNA MENER AT:

- Norge bør kun ta i bruk bistandsmidler til mobilisering av privat kapital dersom det foreligger en grundig vurdering av risiko, utviklingseffekt og kostnadseffektivitet.
- Alle tiltak som involverer bruk av bistandsmidler for å tiltrekke privat kapital skal dokumentere hvordan de bidrar til bærekraftig utvikling, som jobbskaping, fattigdomsreduksjon eller tilgang til grunnleggende tjenester.
- Det skal gjennomføres obligatoriske vurderinger av menneskerettighetskonsekvenser før bistandsmidler brukes i samarbeid med private aktører.
- Norge skal ikke støtte prosjekter som kan føre til økt statlig gjeldsbyrde i land med allerede ikke-bærekraftig gjeld.
- Alle avtaler og investeringer som involverer bistandsmidler og privat kapital skal være transparente og underlagt offentlig innsyn og demokratisk kontroll.
- Private selskaper må ta i bruk Child Rights Business Principles for å forebygge brudd på og ivareta barns rettigheter.

PÅ PARTI MED BARNA

Redd Barna

Barnepolitisk plattform

Revidert august 2025